

Møte onsdag den 27. april 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 69):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås vil fremsette et representantforslag.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:00:50]: På vegne av stortingsrepresentantene Bård Vegar Solhjell, Audun Lysbakken, Snorre Serigstad Valen og meg selv vil jeg framsette et forslag om opphevelse av straffeloven § 184 bokstav a vedrørende krenkelser av representanter for andre stater.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:01:17]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Børge Brende samt statsrådene Elisabeth Aspaker og Torbjørn Røe Isaksen vil møte til muntlig spørretime.

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Trond Giske.

Trond Giske (A) [10:01:52]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren.

Siden Høyre og Fremskrittspartiet tiltrådte i regjering i 2013, har arbeidsløsheten i Norge økt dramatisk, med 50 pst. flere ledige. 134 000 nordmenn er nå uten jobb. Det er det høyeste tallet på 23 år. Ungdom rammes hardest, det er ungdomsledigheten som øker mest – ungdom som møter voksenlivet uten mulighet til å få seg jobb, inntekt og klare seg selv.

Nær halvparten av dem som ble arbeidsløse i fjor, hadde kun grunnskole som høyeste fullførte utdanning. Samtidig går hver fjerde ungdom ut av skolen uten fullført videregående skole. Det er 15 000 nye ungdommer for hvert kull som stiller seg bakerst i arbeidsløshetskøen.

Det kreves kraftfull innsats og nytenkning for å sørge for at mange flere kan lykkes i skolen og få den kompetansen som trengs i et veldig tøft arbeidsmarked. I denne situasjonen er det kunnskapsministeren går ut og sier at tiden for de store reformene er over. På tross av at Høyre og Fremskrittspartiet bruker mer oljepenger enn noen regjering før dem, har de ikke råd til å satse, ifølge Røe Isaksen.

Arbeiderpartiet er dypt uenig. Dessverre får Høyre og Fremskrittspartiet her i salen flertall for å stoppe våre forslag til nye reformer. Da vi foreslo 33 tiltak for å reformere yrkesopplæringen og gi flere lærlingplass, stemte Høyre og Fremskrittspartiet det ned. Da vi foreslo å øremerke støtten til skolehelsetjenesten, øke innsatsen mot mobbing og gjøre alle elever trygge, stemte Høyre og Fremskrittspartiet det ned. Når vi foreslår en ny stor reform med tidlig innsats i skolen, en lese-, skrive- og regnearanti, slik at alle starter skoleløpet godt, stemmer Høyre og Fremskrittspartiet det ned.

Hva er grunnen til at Røe Isaksen og Høyre går imot disse nye, store satsingene og reformene som kan hjelpe elever i skolen til å fullføre?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:04:00]: På alle områdene som representanten Giske nevner, leverer regjeringen og samarbeidspartiene. Vi leverer bl.a. på å tette hullet mellom voksenrett og ungdomsrett, som er et hull som har vært der veldig lenge – helt uforståelig. Vi har økt lærlingtilskuddet, som sto stille nesten samtlige år under forrige regjering. Nå er det økt. Lærlingklausulen som gjør at man skal presse bedrifter til å ha lærlinger på prosjekter når de selger til det offentlige, blir skjerpet inn nå. Alt dette kommer under denne regjeringen. Satsing på kompetanse i skolen, på dyktige lærere, kommer nå. Med samarbeidspartiene kommer også satsing på økt innsats med flere lærere på 1.–4. trinn.

Så reiser representanten Giske et veldig viktig spørsmål, og det er: Må vi gjøre mer når vi ser at ledigheten øker og vi vet at ungdom blir hardest rammet av økt ledighet? Svaret mitt på det er: Ja. Vi må også gjøre mer. For det er krise i de områdene hvor ledigheten øker, og det er krise for dem som blir rammet. Da må vi se på om vi skal gjøre det enda enklere for bedrifter å beholde lærlinger i tøffere perioder, vi er nødt til å fortsette en stor satsing på kunnskap, innovasjon og forskning som denne regjeringen og samarbeidspartiene har stått for, vi er nødt til å se på innovasjonsvirkemidlene våre, og vi er nødt til å gjøre systemet vårt mer fleksibelt.

Det ligger en stortingsmelding til behandling i Stortinget nå, om livslang læring og utenforskap, som egentlig dreier seg om nettopp de problemstillingene som mange av dem som nå mister jobben og ønsker å øke kompetansen sin, står midt oppe i, så det er en god anledning for Stortinget til å behandle det.

Helt til slutt: Jeg vet at representanten Giske har hatt mye annet å gjøre de siste ukene og dermed kanskje ikke har lest avisene så godt som han pleier, for jeg har altså ikke sagt at tiden for de store reformene er forbi, men at jeg tror tiden for de store kostnadskrevende reformene som gir mer til alle, er forbi.

Trond Giske (A) [10:06:02]: Det er helt riktig at jeg er veldig opptatt av barn og unges oppvekst og vilkår. (Munterhet i salen).

Kostbare reformer har vi ikke råd til, sier Røe Isaksen til Aftenposten. Det er riktig. Men det er jo ikke helt sant, for én veldig kostbar reform har Høyre og Fremskrittspar-

tiet råd til, og det er skattekutt til de mest velstående i Norge på nær 20 mrd. kr. Faktisk er det sånn at den ene satsingen som Stortinget enstemmig har vedtatt med Høyre og Fremskrittspartiet, er satsing på videreutdanning for lærere. Men den utgjør ti dagers skattekutt. Det er forskjellen på satsingen på skole og satsingen på skattekutt. I år utgjorde skattekuttene 40 ganger det Røe Isaksen fikk til grunnskole og videregående i tilleggssatsing. I fjor gikk 100 ganger mer til skattekutt enn ekstra til grunnskole og videregående.

Før valget i 2013 sa Erna Solberg at skattekutt ikke hadde forrang foran andre satsinger. Er Røe Isaksen enig i at med 100 ganger mer til skattekutt enn til skole kan det virke som om skattekutt likevel fikk forrang?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:07:06]: Vi bruker 1 mrd. kr på videreutdanning i året. Hvordan representanten Giske kan få det til å være ti dagers skattekutt, er utenfor min forstand. Nå er riktignok ikke jeg den stødigste i matematikk, men såpass klarer jeg å gjennomskue – at 1 mrd. kr ikke er ti dager i skattekutt.

Så var det en satsing som var nødvendig nettopp fordi den forrige regjeringen ikke hadde prioritert de største og viktigste tingene i skolen. De hadde ikke prioritert kompetanse, ikke prioritert videreutdanning, ikke prioritert tidlig innsats.

Jeg mener selvfølgelig også som medlem av regjeringen at en del av omstillingspakken er at det skal bli mer lønnsomt å drive, eie og beholde arbeidsplasser i Norge. Hvis man tror at de bedriftene som nå sliter, vil slite mindre ved at skatteregningen øker, er jeg veldig interessert i å høre hvilken støtte man har – fra økonomer eller andre – for at økt skatt i nedgangstider, når arbeidsledigheten øker, er et godt bidrag til å trygge arbeidsplassene.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Marianne Aasen.

Marianne Aasen (A) [10:08:17]: Økt gjennomføring i videregående opplæring og på universiteter og høyskoler er kanskje det viktigste tiltaket for å gjøre folk forberedt på et ganske krevende arbeidsmarked. Tidlig innsats, det at alle barn og unge kan lese, regne og skrive når de går ut av skolen, er kanskje det viktigste tiltaket for å hindre frafall.

I statsminister Erna Solbergs tale på Høyres landsmøte for ikke lenge siden var tidlig innsats det store som skulle løse utfordringene i skolen. Det vi husker alle sammen, var valgkampen i 2013. Da snakket hun om å be om tillit til å skape en ny og handlekraftig regjering. Hvor er tiltakene som regjeringen har tenkt å sette i verk for å få til nettopp tidlig innsats i skolen? Og hva har dere tenkt å gjøre mer enn bare å komme med store ord?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:09:18]: Vi har tenkt å følge opp i budsjettene, og vi har tenkt å følge opp gjennom en stortingsmelding. For det har jo ikke vært noe uenighet, det har ikke vært noen forskjell i retorikk i hvert fall, når det gjelder å satse på tidlig innsats. Spørsmålet er hva man faktisk satser på når man har sjansen.

Forrige regjering gjorde en beundringsverdig satsing på ungdomstrinnet. Det var veldig mye bra med det. Jeg mener at den viktigste satsingen burde skjje tidlig, en tidlig start, nettopp fordi vi vet at hvis vi klarer å fange opp de elevene som ikke lærer seg å lese, skrive og regne, tidlig i skoleløpet, vil det også bidra til at gjennomføringen på videregående skole blir bedre. Hva er det vi har gjort allerede? For eksempel det å ta kompetanse på alvor gjennom hele skoleløpet gjennom kompetansekrav, som heldigvis Arbeiderpartiet også er for – riktignok skal de komme om ti år, men det er nå en annen sak. Det er viktig. Det er også videreutdanning, hvor flere av tilbudene er direkte spisset inn for å gjøre lærerne til enda større eksperter – for å si det sånn – på tidlig innsats, og ikke minst også satsing sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre på flere lærere på 1.–4. trinn.

Presidenten: Anders Tyvand – til oppfølgingsspørsmål.

Anders Tyvand (KrF) [10:10:28]: Det er bred enighet om at tidlig innsats er nøkkelen til å løse de utfordringene vi har i skolen i dag. Men for at vi skal lykkes med tidlig innsats, er det helt avgjørende at det er nok lærerressurser tilgjengelig i skolen. Derfor er jeg glad for den satsingen vi har fått gjennomslag for i forhandlingene med regjeringspartiene og Venstre, om flere lærere til de yngste elevene. Før hadde vi et klassedelingstall i norsk skole. Det tror jeg ikke det er noen som ønsker å ha tilbake. Men da Stortinget vedtok å fjerne klassedelingstallene i 2013, var flertallet samtidig tydelig på at dette ikke skulle være et sparetiltak. Det gamle klassedelingstallet skal fortsatt ligge som et minstenivå for ressurstildeling til skolen. Dette bekreftet også kunnskapsministeren i mai 2014, men da kunne ikke statsråden svare på om dette etterleves i norske skoler og norske kommuner eller ikke.

Mitt spørsmål er om statsråden i dag kan gi noe svar på om departementet har en oversikt over hvordan dette regelverket etterfølges i norsk skole.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:11:38]: Vi har oversikt over utviklingen i både antall elever og antall lærere, og dermed også forholdet mellom hvor mange lærere man har og hvor mange elever man har – i det store. Og det store bildet er at det brukes ikke mindre ressurser i norsk skole nå enn det har vært gjort tidligere, og at det ikke har blitt færre lærere i norsk skole per elev – det har holdt seg relativt stabilt. Så er det helt riktig som representanten sier, at samarbeidspartiene har blitt enige om at vi skal satse mer på flere lærerstillinger i 1.–4. klasse. Jeg synes det er en god satsing. Uenigheten ligger i om vi skal knytte denne satsingen til en slags nasjonalbestemt norm. Og bare kort: Hvorfor er jeg ikke tilhenger av det, hvorfor er ikke regjeringen tilhenger av det? I Oslo har man, bl.a. med Kristelig Folkeparti i byråd, satset på flere timer i skolen, flere timer i skolen i norsk, matematikk – den type ting. Jeg mener at det er et valg kommunene burde ha, selv om det da kan gå på bekostning av andre viktige satsinger.

Presidenten: Anne Tingelstad Wøien – til oppfølgings spørsmål.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:12:48]: I talen til landsmøtet sa statsministeren at det – det var noe nytt – skal innføres en plikt for skolene til særskilt oppfølging av elever som blir hengende etter. Tidlig innsats er vi enige om at er utrolig viktig, og det er også viktig når det gjelder «drop-out» senere. Jeg synes det er bra at statsråden koster på seg å si at den innsatsen den rød-grønne regjeringa gjorde overfor ungdomsskolen, var bra, og jeg håper også at statsråden vil fortsette med å beholde det antall lærerstillinger som ble økt der.

Så har denne regjeringa økt antallet lærere på barne-trinnet. Men det jeg lurer på, – jeg fikk ikke det helt med meg – er: Hva er det nye, hva er det som skal ligge i denne plikten for skolene til særskilt oppfølging av elever som blir hengende etter? I opplæringsloven som den rød-grønne regjeringa foreslo i 2009, ligger det allerede en plikt til tidlig innsats. Det ble lagt der i 2009, og til og med det at det skulle følges opp med et økt antall lærere. Så jeg lurer på hva det er som er nytt i denne plikten.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:13:53]: Detaljene vil komme i stortingsmeldingen som vi skal presentere for Stortinget. Det er riktig at det sies i lovverket at man skal ha ekstra ressurser for de aller yngste, og at det er en generell plikt til å følge opp alle elever. Kontrollspørsmålet vi må stille, er: Gjøres dette i alle kommuner og på alle skoler i dag? Mitt svar på det er nei. Jeg mener at det er – tallene tyder også på det – altfor mange barn og unge som går gjennom de første årene og allerede der faller fra, som vi ikke klarer å følge opp.

Det statsministeren – i den sammenheng Høyre-lederen – varslet på Høyres landsmøte, var at ett av tiltakene for å styrke tidlig innsats vil være å skjerpe lovverket og gjøre det enda tydeligere at kommunene og skolene også har en oppfølgingsplikt. Det kan gjøres f.eks. på en ubyråkratisk måte ved at man har intensivopplæring i mindre grupper i perioder, men jeg tror det er en god idé at beslutningen om hvordan det skal gjøres, ligger i skolen. Så er det naturlig også å tenke seg at det kan følge ressurser med.

Presidenten: Abid Q. Raja – til oppfølgings spørsmål.

Abid Q. Raja (V) [10:15:05]: På landsmøtet for to uker siden – hos Venstre – vedtok vi det programmet om barn, unge og oppvekst som jeg har her, og som ble stemplet av Arne Holthe fra Folkehelseinstituttet som noe av det beste for barna, hvis man fikk vedtatt dette.

Vi har allerede gjort mye godt sammen med regjeringen, som f.eks. innført gratis kjernetid i barnehagen for alle barn, og ett av forslagene i dette dokumentet er gratis SFO for barn fra lavinntektsfamilier. 25 pst. av barna i Norge bruker ikke SFO i dag, og vi vet at det er veldig mye læring å hente i SFO. Vi i Venstre foreslår også i dette dokumentet en fullstendig reform av SFO, slik at alle barn får likere mulighet til kvalitetstid der, hvor man inkluderer kunst, kultur, idrett og ikke minst kyndig leksehjelp.

Mitt spørsmål til statsråden er: Vil han se på muligheten for å gjennomføre en slik reform av SFO? Det er klart det vil være kostbart, men det vil absolutt være til det beste for barna.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:16:09]: Jeg er enig i at vi har fått til mye bra, og blant de tingene er det også, etter budsjettforliket sist, noen midler inne for å se på skolefritidsordningen, som Venstre var en pådriver for.

Men så spør man hva jeg vil ta initiativ til. Det er viktig at skolefritidsordningen er så bra som mulig. I dag er det veldig stor forskjell mellom kommunene på hva de legger i det. Jeg mener allikevel at det fortsatt er så mange uløste oppgaver i skolen – tidlig innsats, lærere som skal få faglig påfyll, utvikle bedre undervisningspraksis, mer delingskultur, for ikke å snakke om ny lærerutdanning – at det vil være min viktigste prioritet fremover. Så hvis jeg skal velge og må velge – og det må jeg – vil jeg heller bruke ressursene våre på å styrke f.eks. tidlig innsats, sikre at ingen barn faller ut av skoleløpet allerede de første årene, enn å ha en ny, stor reform for skolefritidsordningen.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:17:22]: En gang i tiden var Høyre kjent for å snakke om skatt og skole. Nå snakker man om skole, men gjør skatt – det er en veldig tydelig arbeidsdeling: Man snakker om én ting, og så gjennomfører man noe helt annet.

Mangelen på vilje til å legge ressurser i skoler og barnehager er en av grunnene til at det er økende konfliktnivå mellom dem som jobber i sektoren, og denne regjeringen. Andre grunner er avskiltingsvedtaket, som kunnskapsministeren sto på til siste slutt, og motstanden mot å gjøre det lærerne sier er det aller viktigste for kvalitet i skolen, nemlig en lærernorm slik at vi kan få økt lærertetthet i grunnskolen, og barnehageplanene, der man nå lager nye rammeplaner uten å ta med fagmiljøene selv, for første gang. Det er sånn i denne sektoren at hver gang Høyre tar makten, øker konfliktnivået fordi Høyre ikke lytter til dem som jobber i sektoren. Hvorfor er kunnskapsministeren så dårlig til å lytte til lærere og barnehagelærere?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:18:29]: Jeg gjør det jeg kan for å lytte, jeg er mye ute i sektoren, har jevnlig møter med tillitsvalgte, men så betyr ikke det at vi alltid er enige om saker. Man kan i og for seg stille spørsmålet tilbake til SV. En av de tingene som Utdanningsforbundet, den desidert største fagorganisasjonen for lærere, advarer mot, er heldagsskole. De advarer mot en heldagsskole fordi de mener at det vil føre til at det er diffust skille mellom skole og fritid, at ressursene vil brukes på noe som er en slags halvveisskole, uten at det er direkte sitat. Det er lov for SV å ha det standpunktet, selv om ikke lærernes organisasjoner slutter opp om det.

Det å lytte dreier seg om å ha et utgangspunkt. Av og til må man kompromisse, få innspill fra sektoren, men det betyr jo ikke at regjeringens eller Høyres skolepolitikk til

enhver tid vil være akkurat det som lærerorganisasjonene eller andre har på sin dagsorden, men i det store og hele – både på femårig masterutdanning og videreutdanning – har vi lærerne i ryggen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:19:48]: Mitt spørsmål går til utenriksministeren.

Vi har før i denne sal diskutert hvordan palestinske selvstyremyndigheter belønner dem som begår terror mot Israel. Barth Eide, Brendes forgjenger, tok opp dette med de palestinske selvstyremyndighetene og krevde at ordningen måtte opphøre – noe som også ble lovet. Det er ikke småsummer vi her snakker om. Det er flere hundre millioner kroner årlig som altså går til personer som har begått terror i Israel. Og jo mer alvorlig terrorangrepet har vært, jo mer lønn har man fått.

Hvis man går litt systematisk igjennom det, hylles det også av personer og grupperinger som står selvstyremyndighetene svært nær, og man oppfordrer skoler og andre organisasjoner til å oppkalle fotballturneringer, basketballturneringer og hva det enn skulle være, i terroristenes navn. Dette er vi kjent med.

Hva har man gjort fra palestinerne side? Jo, man har bare skrudd ned et skilt med «Ministeriet», og så har man skrudd opp et annet med «Fangekommisjon» – men det er de samme pengene som går til akkurat de samme personene, og som etter min og Kristelig Folkepartis mening undergraver det som skal bygge fred mellom Israel og Palestina.

Så mitt spørsmål er: Hvilke konsekvenser mener utenriksministeren at dette må få for den norske bistanden til de palestinske selvstyremyndighetene?

Utenriksminister Børge Brende [10:21:55]: Takk til representanten Syversen for å ta opp et viktig spørsmål, som også gir anledning til å sette det inn i en litt bredere sammenheng.

Først må jeg si at de palestinske selvstyremyndighetene med utgangspunkt i Ramallah gjør et utrolig viktig arbeid på vegne av palestinerne, som er under press. De disponerer ikke sitt eget område. Vi vet at det er mye urett som begås mot palestinerne generelt, og det har vært en viktig oppgave for Norge, sammen med mange andre europeiske land og USA, å støtte opp under selvstyremyndighetene – ikke minst deres arbeid innenfor helse og utdanning og for å bygge de nødvendige statsorganene, også i Ramallah.

Det er mange palestinere som faktisk sitter fengslet i israelske fengsel uten grunn, og hvor man kan sette store spørsmålstegn ved rettssikkerheten. Disse midlene som representanten Syversen viser til, går også til disse gruppingene. Men for Norge er det selvsagt helt uaktuelt at norske bistandsmidler skal gå til familiene til dem som har utført straffbare handlinger mot israelere, altså palestinere som sitter i israelske fengsel. Det er helt uaktuelt. Senest i forrige uke fikk jeg en bekreftelse fra finansminister Bishara om at dette ikke skjer.

Så må man være klar over at de palestinske selvstyremyndighetene har skatteinntekter. De har egne inntekter, de får refundert inntekter også fra Israel, slik at de disponerer egne inntekter som de kan bruke på ulike formål. Jeg har ikke hørt at verken EU, USA eller andre, heller ikke israelerne, skal stoppe overføring av rettmessige skatteinntekter til palestinerne fordi de har en slik ordning. Men jeg lover at jeg skal ta opp dette igjen og øke trykket på palestinerne, for dette er ikke noe som tjener de palestinske selvstyremyndighetene.

Hans Olav Syversen (KrF) [10:24:00]: Man kan trygt si at det ikke tjener dem, for det som skjer, er at man motarbeider det som egentlig er målet også med norske bistandspenger. Paradokset er – utenriksministeren viser til at penger bør gå til helse og utdanning – at færre midler går til nettopp helse og utdanning fordi man bruker penger på denne virksomheten. Man kan kalle det hva man vil, men det er bare en mellomstasjon som nå kalles Kommisjonen for fanger. Pengene er økt i samme grad som det var innenfor ministeriet, akkurat den samme pengesummen går videre. Sammenlikningen med Israel går bare ikke. Det er etter Oslo-avtalen, og det er palestinerne egne midler. Det får de gjøre som de vil med. Vi har et ansvar for at de pengene Norge gir, skal gå til helt andre ting enn å subsidiere terrorisme.

Så mitt spørsmål er: På hvilken måte vil nå utenriksministeren følge opp, eller er det bare å si at man liker det ikke, og så er man ferdig med det?

Utenriksminister Børge Brende [10:25:03]: Jeg har slått fast at dette er en uakseptabel praksis fra palestinske myndigheters side. I et brev til Norge i 2013 fikk vi garantier for at norske midler ikke skal brukes til de ordningene som palestinerne har etablert for palestinere som sitter inne i israelske fengsel. Jeg tok opp igjen dette i forrige uke, meget klart, krystallklart, med finansminister Bishara, og han sa at det går ikke én krone av de norske bistandsmidlene til dette. Men jeg la til at jeg også synes de bør slutte med den ordningen.

Neste uke er det lagt opp til at jeg skal ha møte med president Abbas, og jeg skal love representanten Syversen at ikke bare skal jeg igjen få gjentatt garantiene om at norske bistandspenger ikke går til dette – noe de ikke gjør – men jeg vil også benytte anledningen til å si til president Abbas, med alle de utfordringene som palestinerne nå står overfor, ikke minst på grunn av manglende mulighet til utvikling på Vestbredden, at de er svært tjent med å avskaffe denne ordningen for sin egen legitimitets skyld.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Astrid Aarhus Byrknes.

Astrid Aarhus Byrknes (KrF) [10:26:22]: Det er veldig bra at dette temaet vil bli teke opp med president Abbas. Gjennom alle tider har hovedmålet med norsk bistand vore utvikling og fattigdomsnedkjemping. Bistanden til dei palestinske områda har derimot hatt eit anna politisk utgangspunkt, nemleg å byggja opp om arbeidet for frede-

lege konfliktløysingar basert på at Israel og Palestina skal leva i lag som gode naboar. Då er det veldig trist å høyra om desse pengebelønningane til fengsla terroristar, dømde terroristar som får utbetalingar høgare enn statstenestemenn sitt lønnsnivå. Dei blir hylla – ved idrettsturneringar, på ungdomssamlingar – og Fatah bruker aktivt både sine Facebook- og Twitter-kontoar på dette området. Då lurar eg på: Meiner utanriksministeren at dette lèt seg foreina med hovudmålet for norsk Palestina-bistand, som er å arbeida for gjensidig tillit og grunnlag for ein fredsprosess med Israel?

Utenriksminister Børge Brende [10:27:31]: Nå er det slik at Norge har et godt forhold både til Israel og til palestinerne. Når jeg er i møte med israelske myndigheter, er det mange spørsmål vi må ta opp, ikke minst den manglende etableringen av en tostatsløsning. De økende israelske bosettingene på Vestbredden skaper også et klima i Ramallah på Vestbredden som er svært krevende. Men det er ingen unnskyldning for en etablering av en ordning hvor man gir penger til innsatte palestinere i israelske fengsel som også omfatter de som har begått straffbare handlinger. Det bør palestinere slutte med nå – det har vi bedt om. Men det som er helt avgjørende, er at norske bistandspenger ikke skal gå dit.

Så kan man selvsagt tenke høyt om man på grunn av at denne ordningen eksisterer, og for at ikke norske penger skal gå dit, skal slutte å gi bistand overhodet til Palestina og palestinerne. Hvis vi skal begynne på en sånn retning, tror jeg vi vil se at det er ganske mange bistandsland som har ulike ordninger som vi ikke er enig i. Så det blir en veldig krevende operasjon, som jeg tror vi skal tenke nøye igjennom, og som verken USA eller Israel selv har tatt til orde for.

Presidenten: Anniken Huitfeldt – til oppfølgingsspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [10:28:52]: Jeg vil gi uttrykk for støtte til utenriksministerens arbeid for å styrke de palestinske selvstyremyndighetene, men også til de krav som utenriksministeren ganske tydelig framfører overfor palestinerne. Det som er en fare nå, er at mye av det ansvaret som de palestinske selvstyremyndighetene har for skolegang og for helsetilbud, er under sterkt press. Det er ofte andre land i Midtøsten nå som mottar finansiering fra Vesten. Samtidig ser vi at det er et stort og omfattende arbeid som må gjøres på Gaza for å gi folk et skikkelig helsetilbud og utdanning, og det er i seg selv med på å forebygge ekstremisme. Hva vil utenriksministeren gjøre for å styrke velferdstilbudet på palestinsk side?

Utenriksminister Børge Brende [10:29:54]: Det var et spørsmål med et motsatt utgangspunkt. Nå er de palestinske selvstyremyndighetene en av de største mottakerne av norsk bistand, men det vi gir bistand til, er først og fremst konkrete prosjekter innenfor helse og utdanning som går til gjenoppbygging av ødelagte områder i Gaza. Jeg er helt enig med representanten Huitfeldt, vi skal ikke

undervurdere faren for økt voldelig ekstremisme og radikalisering hvis det ikke er en politisk horisont og et politisk håp om etableringen av en tostatsløsning. Hvis det fortsetter å utvikle seg i en så vanskelig humanitær retning som vi nå ser i Gaza, er det ikke bare en verkebyll, men en kruttønne som kan eksplodere når som helst, og vi har sett i denne regionen at vi har undervurdert faren knyttet til sårbare stater.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:31:14]: Tenk deg scenarioet at Frankrike har fått ny regjering, og så skal den nye franske EU-ministeren på sitt første møte i Brussel, er litt spent, går inn, møter EU-kommisssæren og begynner med å si: «Pardon, pardon!» Beklager, beklager at den forrige franske regjeringen sto opp for fransk matindustri, fransk landbruk, franske arbeidsplasser. Det er et helt utenkelig scenario at en fransk statsråd noensinne ville gjort noe slik. Men da Høyre-statsråd Vidar Helgesen reiste til Brussel høsten 2013, så var det første han gjorde i møte med sine motparter der, å si: Unnskyld, unnskyld! Den forrige norske regjeringen sto opp for norsk landbruk, for norsk matindustri, for norske arbeidsplasser. Det skulle de ikke ha gjort!

Men så var det heldigvis slik at et stortingsflertall her mannen seg opp og sa nei til at Norge skulle flagge ut industri og arbeidsplasser til EU.

Og nå er vi i gang med en ny tollforhandling mellom Norge og EU. Så mitt spørsmål til den nye europaministeren er: Vil hun bryte med linjen fra forgjengeren, eller vil hun – som han – ønske å gi store konsesjoner, slik at norske arbeidsplasser og norsk næringsmiddelindustri må flagge ut?

Statsråd Elisabeth Aspaker [10:33:11]: Det er regjeringens utgangspunkt at vi skal ha et levedyktig landbruk i Norge. Vi skal føre en politikk som bidrar til at vi skaper nye arbeidsplasser, men vi skal samtidig ha en politikk som gjør at vi bidrar i og er en del av et stort interessefelleskap i Europa.

EØS-avtalen er Norges viktigste ankerfeste, dette er vårt viktigste marked – 80 pst. av norsk eksport går til Europa – og det er helt avgjørende for oss at vi har en EØS-avtale som etterleves, og som bidrar til at vi har likest mulig konkurransevilkår, at vi kan bidra til at den økonomiske veksten som skal skje i Norge, også skal kunne skje med den drahjelpen som finnes i det store markedet i Europa.

Så er det slik at den EØS-avtalen er framforhandlet med noen forpliktelser for Norge, hvor vi gjennom artikkel 19 skal forhandle gradvis liberalisering av landbruksvarer. Det har flere regjeringer før oss gjort. Det har også den regjeringen som Slagsvold Vedum var medlem av i forrige stortingsperiode, gjort, og det er den forpliktelsen den norske regjeringen nå følger opp.

Så vi etterlever det som er viktig for to parter: Det er viktig for oss at vi oppfyller de forpliktelsene vi har gjennom EØS-avtalen, men det er selvsagt slik at vi ønsker

å finne gode, balanserte løsninger som også ivaretar det næringslivet og det landbruket vi har i Norge.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [10:34:56]: Jeg merker på statsråden at hun ikke ønsker å være tydelig på at hun vil stå opp for norske interesser i forhandlingene som nå er med EU. Det er ingen tvil om at hvis man ser på handelsstatistikken mellom Norge og EU, så har EU vært den store vinneren når det gjelder eksport av matvarer de siste årene. Den har blitt mangedoblet siden 1995. I avtalen står det at det skal skje «på gjensidig fordelaktig basis», og det skal være innenfor rammen av de gjeldende lands landbruks- og matpolitikk.

Da vi gjorde forbedringer høsten 2012, fikk vi massiv kritikk for det, men kritikken var sterkere fra Høyre enn den var fra EU. For eksempel sa Erna Solberg at dette tas som et veldig negativt signal, Jan Tore Sanner sa at de skulle bli borte med ny regjering, og Svein Flåtten sa at de skulle ta bort de forbedringene før han hadde fått «hengt av seg frakken».

Så da er mitt spørsmål til statsråden: Er det slik at statsråden føler et press internt i regjeringen om å gi bort flest mulig arbeidsplasser, svekke norske posisjoner mest mulig, slik som Høyre mente høsten 2012?

Statsråd Elisabeth Aspaker [10:36:00]: Jeg vil protestere på Slagsvold Vedums framstilling om at ikke dagens regjering står opp for norske interesser. Det gjør vi, men vi har en internasjonal avtale som vi også har forpliktelser til å stå opp for. Men la det ikke herske noen tvil: Det er jo ikke slik at vi sitter ved forhandlingsbordet og ønsker å gi fra oss mest mulig. Men jeg tror også at Slagsvold Vedum må ta inn over seg at det skapte ikke akkurat et godt forhandlingsklima for framtidige artikkel 19-forhandlinger, de endringene som ble gjort under den forrige regjeringen. Så vi har nok et mer krevende utgangspunkt, men jeg kan forsikre representanten om at vi skal stå opp for norske interesser i de forhandlingene.

Presidenten: Det åpnes for oppfølgingsspørsmål – først Liv Signe Navarsete.

Liv Signe Navarsete (Sp) [10:36:58]: Som representanten Slagsvold Vedum sa, har EU sin eksport til Norge mangedobla seg. Norge sin eksport til EU har òg hatt ein sterk vekst – då på fiskeri, men ikkje på landbruk. Me har hatt ei veldig god utvikling og hatt ein vekst på 150 pst. på fisk. Fleire av Høgre sine representantar har kopla fisk til landbruk.

Ministeren sa i Europautvalet 14. mars at regjeringa har «et overordnet hensyn å ta ved at vi har mange andre viktige saker der vi ønsker å oppnå resultater i EU, sånn at her er det også en totalitet som må vurderes», på spørsmål om nettopp artikkel 19 og regjeringa sin posisjon.

I dag stig arbeidsløysa på Vestlandet, og industrien og industriarbeidsplassar er i fare. Ut frå kva andre omsyn er regjeringa villig til å ofre norske arbeidsplassar i landbruk og næringsmiddelindustri? Og meiner statsråden at utvik-

linga me ser i dag i eksport og import av landbruksvarer, er balansert og til gjensidig nytte?

Statsråd Elisabeth Aspaker [10:38:03]: Det har vel aldri vært noen balanse mellom import og eksport av landbruksvarer. Det har det ikke vært i fortid, og det kommer det neppe heller til å være i framtid.

Men jeg vil igjen sterkt understreke: Vi sitter i forhandlinger med det ene for øye best mulig å ivareta norske interesser. I det møtet i Stortingets europautvalg som det refereres til, hadde ikke jeg koblingen av landbruk og fisk, for den nye fiskeritavtalen som var forhandlet, var forhandlet i fjor, parallelt med EØS-midlene. Men det er alle andre store områder i Europa som det er viktig for Norge å ha påvirkningskraft på. Det er i det totale bildet vi også må se de forhandlingene som vi har nå om artikkel 19. Det er viktig for oss å komme fram til gode, omforente resultater for også å bevare goodwill og kunne ha gjennomslag på andre områder.

Presidenten: Terje Aasland – til oppfølgingsspørsmål.

Terje Aasland (A) [10:39:18]: Ut fra den situasjonen vi nå befinner oss i, synes jeg hovedspørsmålet er betimelig. Det er også riktig, tror jeg, å kreve et forholdsvis tydelig svar fra europaministeren.

For det første er det ingen tvil om at importen fra Europa når det gjelder næringsmiddelvarer, eller matvarer, er betydelig voksende. Den er mangedoblet siden 1990-tallet, og alt tyder på at den vil øke i tiden framover. Da er det viktig å få avklart hvilken posisjon regjeringen faktisk velger å ta på vegne av norske arbeidsplasser og på vegne av norsk næringsmiddelindustri. Det er ingen tvil om at med den reaksjonen Stortinget hadde etter at Helgesen skulle avvikle ostetollen, var det egentlig bred tilslutning i Stortinget til at en skal bruke importvernet også for å sørge for at norsk matproduksjon og et levedyktig landbruk skal ses i en sammenheng. Da er det grunn til å stille spørsmålet en gang til: Hvordan vil regjeringens posisjon for norsk næringsmiddelindustri være i forhandlingene i tiden framover?

Statsråd Elisabeth Aspaker [10:40:29]: Vi har hatt rundt hvor vi har fått innspill, og hvor vi har lyttet til de rådene som er kommet fra bl.a. næringsmiddelindustrien på dette området. Så kan ikke jeg – det tror jeg man har full forståelse for – gå inn på hva som er de norske posisjonene i det som er pågående forhandlinger.

Når det sies her at importen til Norge har økt: Ja, det skyldes også at man under den forrige regjeringen økte ostekvoten med 2 700 tonn, kjøttkvoten med 2 700 tonn. Så det er klart at det er et resultat av de artikkel 19-forhandlingene som har vært opp gjennom årene, at importen til Norge øker. Det er også en del av de forpliktelsene, eller den EØS-avtalen, som vi faktisk har bekjent oss til, og som Stortinget har sluttet seg til. Så det må ikke komme som noen overraskelse at når vi har en sånn forpliktelse, betyr det også at importen til Norge øker. Men vi ser også på muligheter for om det er

varer i Norge som også kan gå den andre veien i større grad.

Presidenten: Audun Lysbakken – til oppfølgings-spørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [10:41:46]: «Monsieur le president!» Et lite spørsmål til statsråden: Jeg regner med at det ikke er «pardon» som er det første ordet i forhandlingene, men at det likevel kan være et problem for denne regjeringen at motparten er veldig godt kjent med det som har vært høyresidens syn på de tolltiltak som Norge tidligere har innført. Hvis en forhandler med noen som en vet har det utgangspunktet, er det ikke et godt utgangspunkt for det statsråden sier er hennes prosjekt, nemlig et best mulig forsvar for norske interesser. Derfor ville det hjelpe om statsråden var villig til å svare klarere på hva regjeringen mener om det Høyre tidligere har sagt, og den kritikken Høyre fremmet mot forrige regjering, og om det er sånn at en nå mener noe annet, eller om det er «je ne regrette rien» som er statsrådets eneste melding til EU.

Statsråd Elisabeth Aspaker [10:42:50]: Det ble mye fransk i denne spørretimen!

Jeg har lyst til å si til Lysbakken at jeg tror også man sitter i Brussel og ser hvordan den parlamentariske satsen er i Norge. Selv om det var sånn at regjeringspartiene var veldig tydelige på da man var i opposisjon, at denne prosenttollen var noe man sterkt mislikte, er Brussel – tror jeg – nok realitetsorientert til å skjønne hva det er som kan være mulig og ikke.

Det må ikke herske noen tvil om at vi går til disse forhandlingene med det å ivareta norske interesser så godt som overhodet mulig, ivareta norsk landbruk så godt som overhodet mulig. Men jeg kan naturlig nok ikke her gå inn på konkrete forhandlingsposisjoner. Det vil være svært lite smart i den situasjonen vi nå er i.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål, fra Iselin Nybø.

For øvrig foretrekker denne presidenten å bli tiltalt på norsk.

Iselin Nybø (V) [10:44:00]: Ærede president! For ikke så veldig lenge siden hadde vi en likestillingsdebatt her i Stortinget, og vi vet alle at det også er store likestillingsutfordringer innen utdanning. Mange velger fortsatt tradisjonelt, og derfor har vi få kvinner i mange mannsdominerte yrker og for få menn i mange kvinnedominerte yrker.

Dette er en utfordring av mange grunner, bl.a. fordi mange av disse yrkene skal jobbe med både menn og kvinner, og fordi menn og kvinner kan tilføre yrket ulike ting. Ett eksempel kan være helsesøster. En helsesøster skal være der for alle skolens elever, både for jentene og for guttene. Kanskje er det da slik at ikke alle gutter føler det helt naturlig å ta turen innom kontoret til helsesøster for å snakke om det som er vanskelig. Og det er et problem for samfunnet at av 3 300 helsesøstre i Norsk Sykepleierforbund er det bare 5 menn.

Noen ganger sitter jeg med en følelse av at vi som samfunn synes det er viktigere at voksne folk som går gjennom sikkerhetskontrollen på en flyplass, ikke skal måtte bli kontrollert av det motsatte kjønn, enn vi synes det er at elevene våre skal møte helsesøstre av begge kjønn – slik at alle elever kan føle seg komfortable med den de skal snakke med om det aller vanskeligste de står oppe i.

Et annet eksempel på en utdanning med skjev kjønnsbalanse er psykologi. Her er det et stort flertall kvinner som blir tatt opp og uteksaminert, og psykologene skal behandle et utvalg av hele befolkningen, både kvinner og menn.

Da likestillingsmeldingen ble behandlet i Stortinget tidligere denne måneden, ble det vedtatt at regjeringen skal utrede utforming og innføring av ekstrapoeng til gutter og jenter som søker på studier der det f.eks. er 80 pst. eller mer av det motsatte kjønn. En slik ordning er ikke nødvendigvis enkel, for den medfører at en kandidat med dårligere karakterer blir foretrukket utelukkende på bakgrunn av kjønn. For dem det gjelder, oppleves det urettferdig, men det er allikevel viktig for samfunnet at vi får begge kjønn representert.

Hva tenker statsråden om det vedtaket Stortinget har gjort, og hvordan vil han følge det opp?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:46:18]: Generelt når det er slik at regjeringspartiene havner i mindretall, mener jeg at min jobb er å bite seg fast og gjennomføre det Stortinget har sagt. Stortinget har bedt oss om å utrede og se på muligheten for en ordning hvor man, der hvor det er mer enn 80 pst. av ett kjønn, har en fast ordning for tilleggs-poeng, og det kommer vi til å gjøre. Da antar jeg også at Stortinget er interessert i både fordeler med en slik ordning og også potensielle ulemper.

Så har vi i dag en ordning for dette allerede. Ordningen i dag er at institusjonene selv kan søke Kunnskapsdepartementet om å ha tilleggs-poeng. Det finnes for en rekke studier hvor det er mannsdominans, og det finnes for noen få studier hvor det er kvinnedominans, herunder f.eks. veterinærstudiet. Noen steder har det nok fungert bra, f.eks. vurderer NTNU nå å ta vekk noen av kjønns-poengene sine, rett og slett fordi de føler at kjønnsbalansen har blitt bedre, om ikke optimal. På veterinærstudiet er det litt interessant å se på tallene siden de kjønns-poengene kom i 2004. Da var det en veldig sterk oppgang – hvis jeg ikke husker feil, var det fra ca. 8 pst. menn til rundt 30 pst. menn året etter. Men hvis man ser på søkertallene fra de siste årene, er det tilbake igjen på omtrent 7–8 pst.

Med andre ord er det søkningen inn som er hovedproblemet, ikke bare hvem som kvalifiserer seg. Det gjør at man må tenke over om faste kjønns-poeng er den beste måten å gjøre det på, eller om det heller handler om å motivere flere til å komme inn.

Når det gjelder akkurat helsesøster, er det flere diskusjoner der, som jeg har sett også Venstre har hatt. Det ene er at jeg mener det også der burde være et mål at man har en bedre kjønnsbalanse. Jeg tror det også handler mye om rekruttering. Allikevel er det slik at innenfor helsevesenet og andre steder kan det være argumenter for at det å gå til

en mann hvis du er gutt, har noe for seg. Men jeg vil også si at jeg synes det er viktig å understreke at alle helsesøstre, enten de er kvinner eller menn, er like kvalifisert fra utdanningen sin til å vurdere og snakke med både gutter og jenter i skolen.

Iselin Nybø (V) [10:48:29]: Jeg takker for svaret.

Medisinstudiet er også et av de studiene der det blir flere og flere kvinner, og det er åpenbart mye dokumentasjon på det. Dagens Medisin hadde en artikkel nå nylig som viste at kvinneandelen blant studentene som ble tatt opp til medisinstudiet høsten 2015 og våren 2016, var på hele 71 pst. Og selv om det er bra at kvinner hevder seg i prestisjeyrker, er det ikke positivt på sikt med en så stor overrepresentasjon av kvinner på dette studiet.

Vi vet at Norge også utdanner relativt få av de medisinene vi trenger selv. I dag er det sånn at nesten halvparten av norske medisinstudenter tar utdanningen sin i utlandet, og i tillegg autoriserer vi en rekke utlendinger som kommer til Norge for å jobbe som lege. Det er bra at folk reiser ut, og det er bra at vi tiltrekker oss kompetanse, men her har vi et studium med både likestillingsutfordringer og et kapasitetsproblem. Hvordan tenker statsråden at vi skal løse dette framover?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:49:33]: Først må vi bare slå fast at tiden hvor hvite, heteroseksuelle, middelaldrende menn hadde automatisk inngangsbillett til maktposisjoner og prestisjestudier i samfunnet, er i ferd med å gå over – for øvrig akkurat idet jeg selv blir middelaldrende. Jeg har lyst til å si at det er i utgangspunktet veldig bra. Det er bra at det kommer flere kvinner inn i prestisjestudier som medisin og juss og i økonomistudiet – det er veldig bra. Så må det også få den konsekvensen at flere rekrutterer de beste, og da også rekrutterer flere kvinner. Dette peker også på et annet problem, nemlig at vi nå ganske tydelig begynner å se konturene av et gutteproblem, både gjennom skolen og høyere utdanning, hvor guttene er overrepresentert på veldig mange av de dårlige statistikkene.

Helt konkret spør representanten om medisinutdanning. Jeg antar kanskje at representanten vil inn på om vi trenger et nytt medisinsk fakultet i Norge og den typen ting. Jeg vurderer at den situasjonen vi har i dag, er tilfredsstillende. Det er også Helsedepartementet som har betydelig interesse av og ansvar for helseutdanningen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trine Skei Grande.

Trine Skei Grande (V) [10:50:57]: Jeg har lyst til å følge opp likestilling og utdanning, men jeg har lyst til å følge det opp med utenriksministeren.

Regjeringa har vært med på et stort løft på kunnskapsfeltet innen bistand. Det å satse på skole, spesielt det å satse på utdanning av unge jenter, hjelper mot alt. Blant alle problemstillinger en kan tenke seg i et utviklingsland, funker det å utdanne jenter. Men skal en klare å bygge likestilling i et samfunn, trengs det ikke bare at vi løfter jenters

basisutdanning, det trengs også at vi løfter en del kvinner gjennom lengre utdanningsløp, slik at vi ikke bare bekjemper analfabetisme, men at vi faktisk utdanner ledere i disse samfunnene som er kvinner.

Har vi brukt for mye av basisbistanden på de unge jentene og ikke brydd oss med å dytte fram de dyktige kvinnene? Burde vi kanskje også ha samordnet mye mer av bistanden for å løfte dette i et likestillingsperspektiv?

Utenriksminister Børge Brende [10:52:11]: Først og fremst har vi brukt for lite av bistanden på utdanning de siste ti årene, ikke bare Norge – vi har sett at globalt har utdanningens andel av bistanden gått ned. Nå har vi endret det. Vi har fra norsk side nesten doblet bistanden til utdanning i løpet av to og et halvt år, og ikke minst til jenter.

Det er fortsatt 60 millioner barn i verden som ikke går på skole. Dem skal vi nå, ikke minst i sårbare områder og ikke minst jenter, funksjonshemmede barn og andre som har vanskeligst for å få tilgang til den type utdanning.

Vi har ikke minst et eget bistandsprogram for høyere utdanning, hvor vi bruker hundrevis av millioner kroner i året på å styrke utdanningsinstitusjoner. Om det er mulig å styrke kvinners rolle i det programmet, er noe jeg skal se på, for å tydeliggjøre det enda mer.

Presidenten: Geir Jørgen Bekkevold – til oppfølgingsspørsmål.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [10:53:28]: Mitt oppfølgingsspørsmål går til kunnskapsministeren.

Vi hadde for veldig kort tid siden en veldig god, grundig og viktig likestillingsdebatt her i Stortinget, hvor det ble vedtatt mange forslag. Dessverre er det slik at disse forslagene fikk flertall uten representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet, med unntak av ett. Men også forslag som kunnskapsministeren har det konstitusjonelle ansvaret for å gjennomføre, ble vedtatt uten regjeringspartiene.

Stortinget viste at også innenfor kunnskap er det viktig at vi fortsatt bruker politiske virkemidler for å oppnå likestilling. Er kunnskapsministeren enig i at det trengs politiske virkemidler, at likestilling ikke er noe som kommer av seg selv, og at likestillingsutfordringene ikke er noe som går over av seg selv?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:54:35]: Jeg er enig i at likestilling ikke er noe som kommer av seg selv. Jeg er enig i at det også trengs politiske virkemidler. Så vil det være en diskusjon om hva slags politiske virkemidler.

Jeg mener at det er viktig at likestilling ikke bare blir kjempet frem av politiske vedtak. Med andre ord er det ikke mulig å sette noe likhetstegn mellom politiske vedtak, eller at det eneste som skjer innen likestilling, skjer gjennom politiske vedtak. Å slåss noe frem innebærer en langt større og bredere kamp enn som så.

Så til de konkrete forslagene som ble vedtatt: Jeg mener også at likestillingspolitikk må balanseres opp mot god universitets- og høyskolepolitikk. Og jeg har sagt at både jeg og regjeringen er tilhengere av dagens system, som

åpner for at man kan innføre kjønnspoeng hvis det søkes om det.

Jeg synes også det er et viktig prinsipp at ikke alle avgjørelser om universitetene og høyskolene våre skal gjøres til gjenstand for sentrale bestemmelser fra Stortinget. Det er et viktig prinsipp at institusjonene har autonomi, og at de bestemmer at disse diskusjonene nettopp er der ute, hvor demokratiet også lever.

Presidenten: Anne Tingelstad Wøien – til oppfølgingsspørsmål.

Anne Tingelstad Wøien (Sp) [10:55:47]: Det er fokusering på høyere utdanning. Vi vet i dag at det er flest kvinnelige studenter. Vi har flest kvinner i høyere utdanning. Vi har for få menn i omsorgsstudiene og i utdanningsstudier. Vi har for få kvinner i teknikk og naturfag. Nordiske kvinner er mer kjønntypiske, de tar mer kjønntypiske valg enn andre i Europa. Likevel har vi flest mannlige ledere.

Likestilling starter ikke i videregående opplæring. Det starter heller ikke i høyskolene. Når en skal velge en linje, gjør en det ofte når en går på ungdomsskolen. Jeg lurer på: Hvilke tiltak er det statsråden ser for seg at regjeringa vil sette inn for å arbeide mer med likestillingsproblematikken i grunnskolen? Kommer det inn i stortingsmeldinga om tidlig innsats, som statsråden var inne på tidligere i spørretimen?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:56:49]: Likeverd mellom kjønnene og dermed også likestilling er i kjernen av skolens verdigrunnlag. Så vidt jeg husker, er det også beskrevet i skolens formålsparagraf.

Det betyr en forpliktelse for skolene til ikke bare å praktisere likeverd og likestilling. Vi vet at veldig mye av forskjellsbehandlingen skyldes mer subtile former for forskjellsbehandling som gutter og jenter kan oppdage – og blir utsatt for. Det er det viktig at skolen er oppmerksom på. Men det betyr også at likestillingsperspektivet er en del av det skolen skal formidle, gi forståelse for, gjennom både norskfag, samfunnsfag og andre fag.

Jeg har generelt mer tro på stimulerings tiltak, oppmuntning og at vi synliggjør forbilder og rollemodeller. Om det har vi mye arbeid.

Som sagt er det min plikt som statsråd å følge opp det stortingsflertallet har bestemt.

Presidenten: Neste oppfølgingsspørsmål er fra Audun Lysbakken. Det er det ikke, det er fra Kirsti Bergstø. – Marianne Aasen er det! (Munterhet i salen) Vi får det til til slutt.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:58:03]: Alle gode ting er tre.

Marianne Aasen (A) [10:58:06]: Statsråden har tidligere i denne runden snakket om at tiltak for å bedre kjønnsbalansen er delegert til institusjonene. Det er riktig. Samtidig detaljstyrer vi fortsatt sektoren ganske mye:

Produktivitetskommissjonen har dokumentert at 500 mål og føringer er lagt på Norges forskningsråd. Det er Kongen i statsråd som bestemmer hva et universitet skal hete, departementet har meninger om hvilke tidsskrifter forskerne skal publisere i, og Stortinget detaljstyrer også når det gjelder antall stipendiatstillinger som vi bevilger penger til.

Samtidig er dette delegert til institusjonene. Er ikke likestilling og likestilling i arbeidslivet så viktig for samfunnet at det er noe som statsråden og Stortinget må ha sterke meninger om, og ikke minst konkrete tiltak, for å få gjort noe med?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [10:59:10]: Vi må skille, for det er ikke slik at norske institusjoner kan velge ikke å forholde seg til ambisjonene om likestilling, jevn kjønnsbalanse og god rekruttering. Det er overordnede mål der også sektoren må levere.

Så er spørsmålet: Hvilke politiske virkemidler er det man bruker for å få institusjonene til å oppnå det? Stortingsflertallet har bestemt at vi skal utrede en ordning med automatisk kjønnspoeng.

Jeg mener i utgangspunktet at dagens ordning, hvor institusjonen selv kan velge – diskutere dette, søke om det – er bedre. Grunnen til det er egentlig to ting. Det ene er, mener jeg, at det ikke er for lite detaljstyring av universiteter og høyskoler i dag, det er for mye. Det er også for mye detaljstyring av Forskningsrådet. Det er et mål å få det ned. Det andre er, mener jeg, at kjernen i en god universitets- og høyskolepolitikk er stor autonomi for institusjonene. Det betyr at i denne saken vekter jeg den autonomien høyere.

Så kommer jeg til å si ja til gode søknader om å innføre kjønnspoeng, dersom de kommer.

Presidenten: Kirsti Bergstø – til oppfølgingsspørsmål.

Kirsti Bergstø (SV) [11:00:26]: Allerede ved fødselen tulle vi inn i rosa og blå tepper. Jenter og gutter sosialiseres tidlig inn i kjønnsroller, og vi lærer hvordan man skal leke, kle seg og te seg. Forventninger og forestillinger knyttet til kjønn følger oss hele livet, også når vi skal ta valg om utdanning. Vi vet at barnehager som bevisst ikke jobber for det motsatte, ofte bidrar til å reprodusere kjønnsroller. Vi vet at gutter får mer oppmerksomhet enn jenter i skolen, og vi vet også at kjønnsbalansen blant dem som jobber i skolen og i barnehagene, er skeiv når det gjelder yrkesgruppene rent konkret. Da var det slående å lese regjeringens likestillingsmelding, og det var slående å se at kunnskapsministeren ikke hadde koka i hop et eneste tiltak som virkelig kunne monne for mer likestilling i barnehage, skole og akademia. Da lurer jeg på: Hvordan er det mulig?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:01:29]: Jeg mener at de viktigste tiltakene, de aller viktigste tiltakene, for å få bedre kjønnsbalanse, f.eks. i skolen og i barnehagen, ikke dreier seg om kjønnspoeng og den type tiltak, selv om jeg gjentar at jeg er åpen for det i noen tilfeller. Hvis man ser på f.eks. rekrutteringen inn til barnehage-

lærerutdanningen og rekrutteringen inn til småskolen for de aller yngste, er det der det er størst kvinnedominans. Hvordan kan det ha seg? Jo, jeg tror noe ble avslørt av en undersøkelse som forrige regjering satte i gang, om hvordan vi ser på barnehagelærere. Når man spør folk flest, sier de at det er en kjempeviktig jobb. Så blir de spurt om det er faglig utfordrende, og da er det mellom 30 pst. og 40 pst. som sier at de tror det er det. Det å være barnehagelærer er faglig utfordrende! Det er en ekspertstilling og en ekspertjobb. Jeg tror at noe av det som henger igjen på en del av det vi kaller omsorgsyrker, er et syn som rett og slett er knyttet til et gammeldags kjønnsrollemønster. Jeg tror at det å bryte det vil være et viktig bidrag til bedre kjønnsbalanse.

Presidenten: Vi går til neste hovedspørsmål.

Audun Lysbakken (SV) [11:02:49]: Mitt spørsmål går til kunnskapsministeren, for han har gjennom en ny forskrift innført en ny fraværsgrense i videregående opplæring som skal gjelde fra og med kommende skoleår. Grensen vil gjelde fravær fra timer i enkeltfag, ikke elevenes totale fravær, og elever som har mer enn 10 pst. fravær i et fag, vil ikke få karakter i faget.

Den største utfordringen i videregående er at altfor mange elever ikke fullfører. Årlig er det 15 000 norske ungdommer som slutter skolen før de har fullført og bestått videregående opplæring.

Forrige uke lanserte to Fafo-forskere en bok som heter «De frafalne», der de undersøker årsakene til dette og viser at det er et veldig sammensatt bilde. Det handler om lav motivasjon, det handler om mangel på godt grunnlag fra tidligere i utdanningen, mistriivsel, psykiske problemer, vanskelig hjemmesituasjon – veldig forskjellige situasjoner. Noen elever har aldri trivdes, og for dem oppleves det som en lettelse å droppe ut. De to forskerne mener vi må være pragmatiske. Strategien må være å bringe flest mulig lengst mulig. Det synes jeg er godt sagt. Men da må vi ha dyktige lærere og rektorer som jobber slik, som tilrettelegger, stiller krav, jobber tålmodig for å få elevene ett og ett skritt i riktig retning av et fullført vitnemål – altså å følge opp i stedet for å gi opp. En statistisk fraværsgrense kommer til å ødelegge for disse lærerne. Det kommer til å bety at de tvinges til å gi opp eleven når eleven passerer et gitt antall timers fravær. Ikke minst blir det et stort problem på yrkesfag, der det finnes mange enkeltfag med lavt timetall.

Derfor er det så mange nå – skoleforskere, rektorer, lærere – som frykter at den rigide grensen statsråden er i ferd med å innføre, kan føre til økt frafall. Det er en veldig alvorlig bekymring, og mitt spørsmål til statsråden er derfor: Kan han garantere at den nye fraværsgrensen ikke vil gi økt frafall i videregående opplæring?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:05:03]: Det er aldri mulig å garantere utfall av nye politiske tiltak, men jeg mener at den nye fraværsgrensen kan bidra til å få frafallet ned, rett og slett fordi en del av frafallet, ikke alt, også kan skyldes at elever blir gitt opp – at det ikke er klare krav til oppmøte, og at de dermed får et langt fravær, mange en-

kelttimer, som så i praksis fører til at de har sluttet skolen, og at de også blir gitt opp.

Men så er det viktig å si to ting: For det første må vi gjøre mer, ikke mindre, for å få ned frafallet. Denne fraværsgrensen endrer ikke på det. Vi må fortsette den store satsingen som regjeringen og samarbeidspartiene har hatt, på helsesøstre og skolehelsetjeneste. Det er omkring 750 mill. kr – hvis jeg husker rett – som er brukt i løpet av denne perioden. Vi må ha enda bedre samarbeid mellom Nav og skole. Vi er nødt til å ha bedre samarbeid mellom utdanningssystemet vårt og det sosiale støttesystemet. Vi er nødt til å fortsette den satsingen som regjeringen og samarbeidspartiene har hatt på ungdomspsykiatri og psykiatri, bl.a. gjennom å gjeninnføre det som blir kalt «den gyldne regel», altså at det skal være større vekst i psykiatrien enn i helsevesenet ellers.

Så til punkt to: Jeg mener fraværsgrensen tar høyde for dette, for det er ikke en generell fraværsgrense; det er en grense for udokumentert fravær. Hva vil det bety? Det står godt beskrevet i rundskrivet fra Utdanningsdirektoratet. Det betyr at har du en sykdom, så er det gyldig fraværsgrunn. Har du omsorg for egne barn og de er syke, så er det gyldig fraværsgrunn. Har du omsorg for yngre søsken, så kan det også være gyldig fraværsgrunn. Det er selvfølgelig ikke lagt opp slik i systemet at hvis du f.eks. er til diagnostisering for en sykdom som ennå ikke er kjent, så skal du få fravær. Det vil selvfølgelig også være gyldig fraværsgrunn. Mitt poeng er at for de elevene som sliter med f.eks. psykiske lidelser, er det aller viktigste å få hjelp til å gjøre noe med det. Den innsatsen må forsterkes. Fraværsgrensen mener jeg allikevel er viktig, for den gir en klar og tydelig beskjed om at det å møte opp til timene ikke er frivillig dersom du ikke har noen god grunn til å la være. For øvrig var det 70 pst. i høringen som støttet at vi skulle innføre en fraværsgrense.

Audun Lysbakken (SV) [11:07:10]: Veldig mange av de viktigste grunnene til fravær vil ikke kunne dokumenteres. Det er ikke sånn at alle som sliter med psykiske problemer, vil gå til helsesøster og få et papir på det – eller de som blir mobbet, eller de som ikke trives, eller de som av ulike grunner føler seg ekskludert fra skolen. Dette er ikke bare min påstand. SINTEF laget en rapport i 2012 der de understreket at en fraværsgrense vil kunne bidra til at enda flere ikke klarer å fullføre videregående. Da synes jeg det er alvorlig at statsråden tør å innføre dette uten å være sikker på konsekvensene, når vi vet hvor viktig kampen mot frafall er. Jeg tror det kan være et nyttig redskap mot en del skulk fra elever som egentlig gjør det bra på skolen, har motivasjonen i orden, men trenger et lite dytt i ryggen, men det kan være ødeleggende for dem vi trenger å stille aller mest opp for, de elevene som ikke må gis opp i skolen vår. Her prioriterer statsråden feil. I tillegg kommer det fra høsten av en ny vurderingsforskrift, som gir lærerne større mulighet til å la fravær telle på standpunkt-karakter. Hvorfor kan ikke statsråden vente med fraværsgrensen til vi ser hvordan den nye vurderingsforskriften slår ut?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:08:20]: En av grunnene til at denne fraværsgrensen kommer, er at forrige regjering presiserte lovverket og sa at det ikke var lov å ha en fraværsgrense. Da var det veldig mange skoler som hadde praktisert fraværsgrense og hatt gode erfaringer med det, som ønsket å fortsette, men Kristin Halvorsen sa at det fikk de ikke lov til. Så har dette vært ute på høring, og da er det, som sagt, stor støtte til at vi skal ha en fraværsgrense, også fra lærerorganisasjonene, f.eks. Så er det om å gjøre å finne en ordning som er klar, tydelig og rettferdig for elevene, samtidig som den er smidig nok til at skolene skal kunne ta nødvendige hensyn. Og jeg tror i hvert fall ikke at skolene, hvis det er en elev som sliter, vil gi opp den eleven fordi fraværsgrensen kommer. Snarere gir det et ekstra sterkt og klart signal om at en må følge opp elever tidlig, både med hjelp og med tilrettelagt undervisning.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Kirsti Bergstø.

Kirsti Bergstø (SV) [11:09:41]: Ifølge opplæringsloven skal fylkeskommunene gi oppfølging til ungdommer som avbryter videregående opplæring, og som ikke er i arbeid. I en rapport fra Riksrevisjonen som ble overlevert Stortinget 15. mars i år, kommer det fram at 60 pst. av ungdommene som avbryter videregående skole, ikke deltar i noen form for tiltak, og det tar ofte veldig lang tid før oppfølgingstjenesten i kommunene kommer i kontakt med dem som har ramlet ut av skolen. Når vi allerede ser at oppfølgingen av dem som ramler ut av videregående opplæring, er for dårlig og det er grunn til å tro at flere vil falle fra med den nye fraværsgrensen, lurer jeg på hvordan kunnskapsministeren tør å begi seg ut på et sånt eksperiment uten å ha gjort en skikkelig innsats for dem som allerede ramler ut av videregående skole.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:10:45]: Som jeg sa, mener jeg at de elevene som sliter med sykdom, psykiske lidelser og omsorgsoppgaver, er godt ivaretatt gjennom dette fraværregelverket. Det vil også for øvrig løse et av problemene med det gamle fraværregelverket, nemlig at hvis en hadde en time eller to hos psykolog f.eks., var sjansene store for at man fikk hele dagen som fravær. Den problemstillingen blir nå borte. Men så mener jeg også at vi skal vurdere – og det skal vi gjøre – om skolens og fylkenes plikt til å følge opp elever som faller ut, må bli sterkere og klarere enn i dag. Det er en generell plikt til å følge opp eleven på alle mulige måter som er lovfestet, men jeg mener vi også skal vurdere en skjerpet plikt til å ha et system for oppfølging, og kommer til å komme tilbake til Stortinget hvis det er noe vi bestemmer oss for å gjøre.

Presidenten: Martin Henriksen – til oppfølgingsspørsmål.

Martin Henriksen (A) [11:11:49]: Arbeiderpartiet ønsker fraværregler som er forståelige, som er mulige å administrere for skolene, og som ikke gir urimelige utslag for elevene. I høringa om fraværreglene ble det sendt ut

tre ulike alternativer. Ett av alternativene som kunnskapsministeren valgte bort, var å gi rektor mulighet til skjønnsmessig vurdering etter gitte rammer, sånn at man ikke fikk helt urimelige utslag av fraværreglene for elevene. Kunnskapsministeren valgte den mest rigide løsningen, som bl.a. fører til at i små skolefag med 75 skoletimer vil fire timers fravær i løpet av et helt år føre til at en elev som har overskredet fraværsgrensa, ikke får vurdering i faget. Fraværet kan ha mange årsaker, eleven kan være fullt ut kompetent, læreren kan mene at det er grunnlag for å gi vurdering, men skolen har ikke mulighet til å gjøre tilpasninger.

Spørsmålet er om ministeren står fast på den mest rigide og stivbente versjonen – i og med at han har så lav tillit til landets skoleledere at han ikke tror de kan bruke skjønn, samtidig som de kan stille krav til elevene og bruke skjønn til beste både for læring og for å få flest mulig gjennom skoleløpet.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:13:03]: For det første er det bra hvis Arbeiderpartiet står på det de har sagt tidligere, og ønsker en fraværsgrense – det er bra. For det andre er det også i det vi har sendt ut, rom for noe skjønn, bl.a. knyttet til vurdering av dokumentasjon og hva som er dokumentasjon. Det står godt beskrevet i det rundskrivet som norske rektorer helt sikkert har lest allerede. For det tredje er det en avveining, for det er fristende å tenke at her burde man ha veldig stort rom for skjønn. Men det som det også vil føre til, er forskjellsbehandling fra skole til skole.

En av de tingene jeg har vært opptatt av, er at dette skal være en ordning som er forutsigbar for elevene, og som heller ikke skal legge for mye press på rektorene. Det skal være klare regler å forholde seg til – noe rom for skjønn knyttet til dokumentasjonen, men ikke fullt rom for skjønn. Dette var noe som flere av høringsinstansene påpekte, nemlig at hvis man har for stort skjønn, fører det til en forskjellsbehandling for elevene, og systemet vil veldig lett kunne oppfattes som urettferdig.

Presidenten: Anders Tyvand – til oppfølgingsspørsmål.

Anders Tyvand (KrF) [11:14:22]: Det kan være gode grunner for å gjeninnføre en fraværsgrense når vi vet at fraværet har økt med 30 pst. siden muligheten til å operere med en slik grense ble opphevet i 2009. Når vi gir ungdom en rett til videregående opplæring, er det kanskje naturlig at det også følger med noen forpliktelser. Men jeg er redd for at vi får et litt for rigid regelverk. Blå Kors er bekymret for noen elevgrupper, at fraværsgrensen kan få negative konsekvenser for dem. Det gjelder f.eks. elever som ligger i randsonen til rusmisbruk, eller elever som rett og slett trenger litt trening for å mestre skolehverdagen – elever som kanskje har et litt høyt fravær i starten, og som fort når grensen på 10 pst.

Blå Kors ønsket seg en mulighet for skoleledere til å bestemme at elever skal få mulighet til vurdering når de mener at det er grunnlag for det. De fikk ikke gehør for dette i høringen, og jeg forstår nå at kunnskapsministeren heller ikke er spesielt villig til å vurdere dette på nytt. Men

hva vil kunnskapsministeren da at skoleledere og lærere skal gjøre for å klare å holde disse elevene på skolen, og at de ikke faller fra?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:15:41]: Hvis en elev sliter med rusmisbruk eller psykiske lidelser og skolen vet om det, er det alle muligheter i dette regelverket til å legge til rette for at man skal få dokumentert fravær, og til at man, hvis man f.eks. er inne i behandling, kan ha selvstendig studiearbeid på institusjonen man er på. Dette skal ikke gjelde som fravær. Det er alle muligheter for at det ikke i seg selv skal føre til at eleven kommer over 10 pst. Problemstillingen oppstår hvis det er en elev som har rusproblemer som skolen ikke vet om. Dette blir riktignok anekdotisk, men jeg har møtt elever som forteller om 100–150–200–300 timers fravær fra skolen uten at noen egentlig har gått inn og spurt dem hvorfor de var så mye borte.

Jeg mener at det å ha en fraværsgrense er en måte å gjøre det veldig klart på at skolen må gripe fatt i elever som allerede fra første stund har høyt fravær, og man må sette inn tiltak sammen med andre deler av det offentlige hjelpeapparatet.

Presidenten: Iselin Nybø – til oppfølgings spørsmål.

Iselin Nybø (V) [11:16:53] Jeg tilhører nok dem som er skeptisk til å ha en så rigid grense som det statsråden legger opp til. Hvis vi ser for oss at det er en gutt på videregående skole som sliter med mestringsfølelse, som sliter med motivasjonen, og som hver dag han våkner, tenker: Orker jeg å gå på skolen, eller orker jeg ikke å gå på skolen i dag? Da er vi alle enige om at det beste for ham er å gå på skolen. Vi er alle enige om at det å fullføre videregående skole er nøkkelen til et godt liv framover – det er i alle fall nøkkelen til å komme bedre ut på statistikken framover – for vi ønsker jo alle det for ungdommene våre. Når man da ligger der om morgenen og vurderer om man skal gå på skolen eller ikke, og man ikke har den motivasjonen som trengs for å komme seg av gårde, lurer jeg på hva statsråden mener blir bedre i hverdagen til den gutten – med en så rigid regel som han nå legger opp til?

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen [11:17:50]: Jeg mener at nettopp for en del elever – dette gjelder ikke alle – som av forskjellige grunner velger å være hjemme, og som ikke er syke eller har helselidelser, dem holder jeg utenom her, kan denne fraværsgrensen være en viktig motivasjon. En av de tingene vi vet, er at de som faller fra, ofte begynner med fravær i enkelttimer, det øker, og så blir de borte mer og mer av tiden. Det å ha klare rammer å forholde seg til mener jeg kan hjelpe. Hvis dette grenser opp mot det som andre deler av hjelpeapparatet burde ha noe med, enten det er helsesøster, Nav, psykolog eller helsevesen, er det avgjørende å løse disse problemene. Det er altså ikke fraværsgrensen som skaper psykiske lidelser, men fraværsgrensen kan gjøre at skolen får et ekstra trykk på seg for allerede tidlig å fange opp elever som har fravær, og sette inn tiltak. Men vi må gjøre

mer for å få ned frafallet – og det uavhengig av denne fraværsgrensen.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Anniken Huitfeldt (A) [11:19:12]: Mitt spørsmål er til utenriksministeren.

Vi lever i en global brytningstid. Maktforhold i verden er i endring. Men enkelte ting er konstant. Geografien har ikke endret seg, Norges plassering på verdenskartet: store havområder mot nord, grense mot Russland. For Norge må nordområdene være og forbli vårt viktigste strategiske satsingsområde. Det er i vår egeninteresse å bevare disse områdene som et lavspenningssområde. Vi tjener på mer samarbeid og kontakt, ikke mindre.

Jeg vil gi min fulle støtte til regjeringas kritikk av Russland og protester mot den folkerettsstridige annekteringen av Krim. Og jeg støtter sanksjonene hundre prosent. Mitt spørsmål handler ikke om å utfordre dette, men om hva vi gjør utover dette. For samarbeid må fylles med nytt innhold og nye tiltak. Næringsutvikling, miljøforvaltning, utnyttning av havressurser, samferdsel, forsvar og forskning i nord handler ikke bare om distriktspolitikk. Det handler om å utvikle nasjonens egeninteresse, og det er viktig politikk for hele Norge. Det må følges opp med engasjement. Fra dialog til handling, sa regjeringa da de lanserte sin nordområdesatsing. Men hva går egentlig handlinga ut på? Ett konkret redskap er det regionale Barentssamarbeidet. I Nordlys i dag spør en ansatt ved Norges arktiske universitet, Campus Kirkenes, om vi har gjort nok. Han sier det er gode grunner i dag til å utvikle gamle og nye former for samarbeid.

Mitt spørsmål er: Hva har regjeringa gjort for å styrke Barentssamarbeidet?

Utenriksminister Børge Brende [11:21:21]: Representanten Huitfeldt har helt rett i at Russland er en konstant faktor i vår utenriks- og sikkerhetspolitikk. Russland er en del av Europa, men er ikke i alle spørsmål av Europa. Vi opplever, som representanten også var inne på, et mer uforutsigbart Russland. Det har vi sett i håndteringen av Ukraina, vi har sett det også i Syria, og vi har sett det i forbindelse med sivile samfunns situasjon i Russland, seksuelle minoriteters situasjon i Russland og pressefrihet. Samtidig med at vi påpeker disse utfordringene, samtidig som vi håndterer en asymmetrisk militær situasjon i nord, stor kapasitet på russisk side, håndterer vi det med rot- og ankerfeste i vårt NATO-medlemskap.

Men parallelt med dette har vi vært i stand til å opprettholde en god og konstruktiv dialog om nordområdene. I Arktisk råd samarbeider vi svært godt, også Barentssamarbeidet videreføres, samarbeidet om forvaltningen av viktige fiskeriressurser i Barentshavet, samarbeidet om søk og redning, samarbeidet om atomsikkerhet, samarbeidet om miljø.

For to uker siden var det embetskonsultasjoner på høyeste nivå i Moskva, og statssekretær Hattrem drar på tilsvarende konsultasjoner om den brede agendaen som jeg nå redegjør for, i mai. Vi har også på politisk nivå hatt møter

om atomsamarbeidet. Så innenfor den mer krevende rammen som har oppstått, og også med sanksjonene i bunn, har vi videreført et samarbeid og en konstruktiv dialog med Russland, hvor vi bl.a. fant en løsning på den store utfordringen ved Storskog.

Anniken Huitfeldt (A) [11:23:35]: Ja, det er en mer krevende ramme. Men nettopp i en slik tid burde ikke utenriksministeren nøye seg med å videreføre det som har vært, men utvikle nye initiativer. Det handler om å støtte opp under Barentssekretariatets arbeid, det handler om å støtte opp om det arbeidet som gjøres fra de tre nordnorske fylkene, og det handler om å støtte nye prosjekter.

Så jeg gjentar mitt spørsmål: Hva har regjeringa gjort – ikke for å videreføre, men for å styrke Barentssamarbeidet?

Utenriksminister Børge Brende [11:24:15]: Det er noe som ikke blir helt konsistent i det spørsmålet, for man må ta inn over seg at det er en ny situasjon i håndteringen av og i forholdet til Russland. Blant annet har vi ikke hatt møter i den norsk-russiske handelskommisjonen siden folkerettsbruddet i Ukraina ved annekteringen av Krim. Det har det vært bred enighet om. Sanksjonene har jo også ført til at det er en del ting vi gjorde tidligere, som vi ikke kan gjøre nå.

Men på en rekke områder har vi videreført – men også styrket – samarbeidet. Blant annet har vi styrket bevilgningene til Barentssekretariatet, slik at man kan utvide folk-til-folk-samarbeidet. Vi har også styrket samarbeidet i Arktisk råd, som har vært viktig. Vi har fått på plass en ny tilleggsavtale med Russland når det gjelder atomsikkerhet, i fjor høst. Og man fikk på plass en forståelse om migrasjonssituasjonen på Storskog, som var av stor betydning ikke minst for Norge. Så jeg hadde håpet at representanten var tilfreds med dette.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Martin Henriksen.

Martin Henriksen (A) [11:25:32]: For å være ærlig tror jeg det er få i nord som lar seg imponere over utenriksministeren og regjeringas handlekraft i nordområdepolitikken. Tidligere hadde vi en utenriksminister som både reiste mye i nord og engasjerte seg sterkt i nordområdepolitikken. Nå er det slik at etter en engasjert tale på Universitetet i Tromsø høsten 2013 har utenriksministeren knapt vært å se i nordområdesammenheng. Det har stor sett vært ord og ikke handling. Initiativene og de nye ideene kommer stort sett fra andre enn regjeringa.

Den regionale rollen, f.eks. til fylkene i folk-til-folk-samarbeidet, er ikke styrket. Fylkene rammes av budsjettkutt i utviklingsmidler og infrastruktur. Lekkasjene om Forsvarets langtidspan er foruroligende, og en varslar ingen økt satsing. Og de bevilgningsøkningene som har vært, som utenriksministeren tidligere har skrytt av, kommer stort sett som følge av beslutninger fra den rød-grønne regjeringa, som forskningsfartøy eller sykehus i Kirkenes.

Derfor vil jeg gjenta spørsmålet: Hvilke nye initiativer

har utenriksministeren tatt og planlegger utenriksministeren å ta for å styrke nordområdepolitikken, slik at Norge beholder ledertrøya på i nordområdepolitikken?

Utenriksminister Børge Brende [11:26:44]: Jeg er litt i tvil om hva representanten ønsker å oppnå med dette spørsmålet. Det gikk ikke mange månedene etter at vi overtok i 2013 før representanten var ute og sa at nå er ikke nordområdesatsingen det den var under de rød-grønne. Så jeg tror at representanten ganske lenge har vært mest opptatt av kartet og ikke terrenget.

I den mer krevende situasjonen som har oppstått i forholdet til Russland, har vi når det gjelder vekst og verdiskaping i nord, fått til resultater der veksten i nord er høyere enn i resten av landet. Som jeg sa også i svaret til representanten Huitfeldt, har vi trappet opp bevilgningene til Barentssekretariatet – det hørte jeg ikke noe om – som skal styrke folk-til-folk-samarbeidet. Vi har fått etablert Arktisk økonomisk råd i Tromsø, som er svært viktig. Nå har vi altså både urfolk-sekretariatet, Arktisk økonomisk råd og Arktisk råds sekretariat der. Vi har fått på plass bevilgninger til det nye Framsentret.

Jeg kan liste opp mange enkeltsaker, men det vi først og fremst har greid å få til, er at Nord-Norge fremstår som en vekstregion. Jeg håper at representanten ikke har som mål å snakke ned sin egen region, slik jeg kan oppleve at det ble gjort nå.

Presidenten: Da er den muntlige spørretimen omme, og vi går videre til den ordinære spørretimen.

Sak n r. 2 [11:28:10]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenheng til den elektroniske spørsmålslisten.

De foreslåtte endringene i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Hadia Tajik til statsministeren, er overført til finansministeren.

Spørsmål 3, fra representanten Odd Omland til kommunal- og moderniseringsministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av kommunal- og moderniseringsministeren, som er bortreist.

Spørsmål 9, fra representanten Jette F. Christensen til næringsministeren, er overført til samferdselsministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 11, fra representanten Bård Vegar Solhjell til klima- og miljøministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 12, fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til klima- og miljøministeren, er trukket tilbake.

Spørsmål 13, fra representanten Kjersti Toppe til helse-

og omsorgsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 16, fra representanten Jan Bøhler til innvandrings- og integreringsministeren, er overført til kulturministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 17, fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til fiskeriministerens, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 21, fra representanten Kari Henriksen til arbeids- og sosialministeren, er overført til kommunal- og moderniseringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av arbeids- og sosialministeren på vegne av kommunal- og moderniseringsministeren, som er bortreist.

S p ø r s m å l 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Hadia Tajik til statsministeren, er overført til finansministeren.

Hadia Tajik (A) [11:28:37]: «Den rekordhøge arbeidsløysa har store kostnader. Tusenvis av menneske vert permanent uføre og hamnar utanfor arbeidslivet. Samstundes forsvinn kompetansen og reduserer Noreg si evne til langsiktig omstilling. Regjeringa si største satsing mot arbeidsløysa er skatteutt. Det er over to år sidan regjeringa fjerna arveavgifta og gjorde dei fyrste kutta i formuesskatten.

Kan finansministeren leggja fram tal som viser kor mange arbeidsplassar som er skapte som følgje av desse kutta?»

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Siv Jensen [11:29:16]: For det første vet ikke jeg hvilket belegg representanten Hadia Tajik har for å hevde at tusenvis av mennesker blir permanent uføre som følge av den økende arbeidsledigheten. De siste tallene jeg har, er at målt som andel av befolkningen i yrkesaktiv alder var det en nedgang i antall personer på helserelaterte ytelser fra 2013 til 2015.

Så påstår også Tajik at den største satsingen til regjeringen for å bekjempe arbeidsledigheten er skatteutt. Det er feil. 14 pst. av det økte handlingsrommet som denne regjeringen har tatt i bruk siden vi tiltrådte, har gått til ulike typer skattereduksjoner. 86 pst. har gått til andre ting.

Vi har tatt i bruk en lang rekke virkemidler mot den økende ledigheten:

- Vi har lagt frem en målrettet tiltakspakke for å treffe Sør- og Vestlandet.
- Vi har økt samferdselsbudsjettet med om lag like mye som vi har brukt på skatte- og avgiftsreduksjoner.
- Vi har lagt frem en ungdomspakke.
- Vi har økt lærlingtilskuddet.
- Vi har økt antall tiltaksplasser forbeholdt unge.
- Vi har styrket Innovasjon Norge.

- Vi har lagt frem en gründerplan.
- Vi har lagt frem en maritim strategi.
- Det jobbes med en industrimelding.
- Vi har gjort endringer i dagpengeregulverket.

Jeg synes at det er bra at det er et bredt engasjement rundt økende arbeidsledighet. Det er ingen tvil om at økt arbeidsledighet er krevende for dem som blir rammet av det.

Samtidig må vi erkjenne at norsk økonomi er i en veldig spesiell situasjon. Vi har fått betydelige utfordringer som følge av oljeprisfallet og behovet for å kutte kostnader i oljerelatert næringsliv. Det fører til – dessverre – betydelige omstillingsutfordringer i de regionene og næringene som rammes av det.

Samtidig ser vi i andre deler av landet en helt annen utvikling. Da er det viktig at vi bruker de riktige virkemidlene og et bredt sett med virkemidler for å styrke mulighetene for vekst og verdiskaping der hvor omstillingsutfordringene er størst, uten å ødelegge vekstgrunnlaget der hvor det nå virkelig er på vei opp.

Dette er krevende utfordringer som denne regjeringen tar på alvor. Men vi er svært opptatt av å legge til rette for at det skapes nye arbeidsplasser, og da er en forutsetning for å øke sysselsettingen at vi har arbeidsplasser, og de arbeidsplassene må skapes av noen, fortrinnsvis bedrifter. Vi trenger lønnsomme bedrifter som er villig til å ansette flere mennesker, og det er det regjeringen legger til rette for gjennom det brede settet med virkemidler, som også – selvsagt – inkluderer et konkurransedyktig skattesystem.

Hadia Tajik (A) [11:32:07]: Samanhengen mellom aukande arbeidsløysa og faren for å verta ufør er godt dokumentert m.a. av fagfolk som Knut Røed, så eg anbefaler finansministeren å orientera seg i det.

Når eg påpeiker at den store satsinga dykkar i denne krisesituasjonen er store kutt i skattane, byggjer det på dykkar eigne tal. Om me så aksepterer regjeringas påstand om at dei bruker 4 mrd. kr mot arbeidsløysa, eit tal som m.a. Stavanger Aftenblad har dokumentert at ikkje stemmer, og ein så bruker det talet, er det skatteutt som tilsvare nesten fem gonger meir enn det. I tur og orden har fleire fagmiljø, Finanskriseutvalet, SSB og ulike forskingsmiljø kome fram til at offentlege investeringar er eit mykje meir effektivt verkemiddel for sysselsetjinga enn skatteutt. SSB skriv til og med at skatteutt utgjør ein liten brøkdel av effekten som offentlege investeringar eller produksjon har. Eg spør då: Trur ikkje finansministeren på det fagfolka seier?

Statsråd Siv Jensen [11:33:07]: Det er nettopp derfor regjeringen har brukt mesteparten av det økte handlingsrommet på økte investeringar, fordi vi vet det virker. Det er derfor vi har styrket samferdselssatsingen med betydelige beløp langt utover det Arbeiderpartiet evnet å gjøre da de satt i regjering, det er derfor vi har styrket forskningsinnsatsen, det er derfor vi har styrket innsatsen på utdanningssektoren – fordi vi vet det virker. Ja, vi har også redusert skattene, men ikke fordi vi tror det er et konjunkturvirke-

middel. Vi har gjort det fordi vi trenger å ha et konkurransedyktig skattesystem som gjør at flere bedrifter vil etablere seg i Norge, og det er altså forutsetningen for at vi får flere arbeidsplasser.

Jeg mener at det ville vært mye mer edruelig for debatten om Arbeiderpartiet også holdt seg til fakta. Det var en gang sånn, i hvert fall, at Arbeiderpartiet mente at det økte handlingsrommet også burde gå til skattereduksjoner, men det er mulig at det var Arbeiderpartiet under Jens Stoltenbergs ledelse.

Hadia Tajik (A) [11:34:04]: Regjeringa har kuttat skattene med nesten 20 mrd. kr. Det er i størrelse fleire gonger meir enn det ein har vore villig til å møte arbeidsløyskrise med.

Så registrerer eg at finansministeren ikkje vil snakka om den store satsinga til regjeringa, nemleg kutta i skattene, og at finansministeren heller ikkje eigentleg vil anerkjenne det som fagfolka seier, nemleg at ein treng å bruka meir pengar på offentlege investeringar enn det ein gjer på skatteutt, dersom det ein er ute etter, er å få ein effekt på talet på arbeidsplassar. Så eg tenkjer: Vil finansministeren i det minste strekkja ut ei hand til dei snart 140 000 arbeidsledige og deira familiar og deira lokalsamfunn ved å anerkjenne at dette er ei krise for landet?

Statsråd Siv Jensen [11:34:55]: Det er ingen tvil om at økt arbeidsledighet er en krise for dem som blir rammet av det, og det er nettopp derfor det er så utrolig viktig at vi bruker alle de virkemidlene vi har, for å skape nye arbeidsplasser. Det viktigste vi kan gjøre for dem som nå mister jobben, er å skape grunnlag for at de får en ny. Da må vi bruke alle virkemidler.

Det er – igjen – feil når Hadia Tajik påstår at vi har brukt de store pengene på skattereduksjoner. Jeg vedstår meg hver eneste skattereduksjon denne regjeringen har gjennomført, og det er fordi det er lurt. Det har vi også gjort etter råd fra bl.a. OECD, som mener at noe av det smarteste Norge gjør for å styrke konkurransevnen sin, er å redusere skattene. Men det største handlingsrommet har vi altså brukt nettopp på investeringer. Vi har økt samferdselsbudsjettet med like mye som vi har redusert skattene. Vi bruker nå 66 mrd. kr på kunnskapssektoren. Vi bruker over 32 mrd. kr på forskning. Så hvis man setter det i perspektiv, har regjeringen brukt et sett med virkemidler, og vi vet at de kommer til å virke.

Spørsmål 2

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:36:12]: «Regjeringen har kuttet skattene med over 21 mrd. kroner, mest for dem som har mest fra før. Regjeringen har begrunnet denne prioriteringen med at dette skal gi økt verdiskaping og sysselsetting. Arbeiderpartiet har tidligere påpekt at regjeringen bruker 50 mill. kroner om dagen på skatte- og avgifts- endringer, samtidig som det har blitt 50 nye arbeidsledige hver eneste dag.

Hva er sysselsettingseffekten av de skatteuttene regjeringen har gjennomført så langt?»

Statsråd Siv Jensen [11:36:42]: Også her er det feil i påstandene fra representanten fra Arbeiderpartiet. For det første: Regjeringen har redusert skattene, ikke med over 21 mrd. kr, men med 18,5 mrd. kr. For det andre: Det er ikke riktig at vi har gitt mest lettelse til dem som har mest fra før. Sannheten er at 14 pst. av det økte handlingsrommet har gått til skatteuttelser, og av dem har kun 4 pst. gått til å redusere formuesskatten. Men regjeringen har sett behovet for å legge til rette for et konkurransedyktig skattesystem gjennom å redusere selskapskatten, gjennom å gjøre noe med eierbeskatningen. Det handler også om formuesskatten, og det handler om at vi både må gjøre det interessant og attraktivt for andre å etablere arbeidsplasser i Norge, samtidig som vi må ta vare på de norske eiermiljøene som nå klorer seg fast til livsverkene sine rundt omkring langs norskekysten.

Jeg synes det er veldig rart at Arbeiderpartiet ikke er villig til å strekke ut en hånd til familieeide bedrifter som gjennom generasjoner har bygget verdier, sysselsatt tusenvis av mennesker rundt omkring i Norge og bidratt i lokalmiljøene de er etablert i. Det er sannheten og årsaken til verdien som kommer ut av mange av de familieeide bedriftene.

Men igjen vil jeg mene at det ville være en fordel i diskusjonen om virkemidler for å bekjempe arbeidsledigheten at Arbeiderpartiet i det minste forholdt seg til fakta. Forutsetningen for økt sysselsetting er flere arbeidsplasser, og da må vi ha flere lønnsomme bedrifter som både vil og evner å ansette flere. Nettopp derfor har regjeringen tatt i bruk flere virkemidler. Ja, vi har fått på plass et bedre og mer konkurransedyktig skattesystem enn under den forrige regjeringen. Vi har økt investeringene massivt til ulike samferdselsinvesteringer. Vi har satset på kunnskap og forskning som vi vet er gode bidragsyttere til vekst og verdiskaping, og vi har gjort det gjennom en lang rekke andre planer, ikke minst gründerplanen og andre ting som vi vet vil være gode og viktige bidrag i en tid hvor norsk økonomi skal gjennom en omstilling.

En gang var det sånn, som jeg også sa i svaret til representanten Hadia Tajik, at da Arbeiderpartiet la frem handlingsregelen tilbake i 2001, mente Arbeiderpartiet, i hvert fall den gang, at det økte handlingsrommet også burde gå til skattereduksjoner. Jeg vet ikke når på veien, fra 2001 og frem til nå, at Arbeiderpartiet mistet det av syne, men det er i hvert fall helt åpenbart at det Arbeiderpartiet vi ser i dag, ikke er like opptatt av konkurransedyktig skatt som de en gang var.

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:39:23]: Fakta fra finansministerens eget departement er at skattene og avgiftene er endret med 21 mrd. kr. Det kan vi godt diskutere mer, og det regner jeg med at vi kommer til å diskutere videre. Men jeg må bare konstatere at finansministeren fortsett sier at hun er for skatteutt, det er kanskje ikke overraskende, og at det heller ikke er noe tydelig svar på den sysselsettingseffekten som disse skatteuttene har gitt.

Regjeringas passivitet i møte med krisen er påfallende, og jeg må minne Siv Jensen om at konsekvensene for folk er store. I dagens VG kan en lese om Kristine, 22 år, fra Eigersund. Hun har søkt 50 jobber, er arbeidsledig og kjenner på, som hun selv sier, at ingen vil ha henne. Når alle regninger er betalt, har hun 500 kr igjen. Ordføreren i Eigersund sier det samme, ledigheten der har økt med 130 pst., og de har 25 pst. ungdomsledighet, i en liten kommune. For Eigersund uteblir de dynamiske effektene av skattekuttene. Verdiane som finansministeren snakker om, blir ikke omsatt i nye jobber. Så hva er finansministerens svar til Kristine og til ordføreren i Eigersund, som etterlyser tiltak, og som ser at det blir flere ledige, ikke flere jobber?

Statsråd Siv Jensen [11:40:33]: Jeg har stor sympati med alle dem som nå opplever å miste jobben. Det beste svaret til dem, når de nå søker jobb etter jobb etter jobb uten nødvendigvis å få tilsagn om en ny, er jo at vi legger grunnlaget for at det skapes flere arbeidsplasser. Det er faktisk det aller viktigste vi kan gjøre. Derfor mener jeg det er feil å påstå at regjeringen møter dette med passivitet. Vi har møtt det med mange virkemidler, med en tiltakspakke. Vi har møtt det med en pakke rettet mot ungdom. Vi har møtt det gjennom Innovasjon Norge, gjennom gründerplanen, gjennom maritim strategi og en lang rekke andre tiltak som kommer i tillegg til den kraftige veksten i investeringer i infrastruktur, og satsing på forskning og utdanning, for å nevne de aller viktigste tingene. Men igjen er det sånn at grunnlaget for sysselsetting er flere bedrifter, og kan virkelig Arbeiderpartiet, med hånden på hjertet, si at deres svar, som er å skjerpe skattene med over 10 mrd. kr – altså 28 mill. kr hver eneste dag – er et bidrag til flere arbeidsplasser?

Torstein Tvedt Solberg (A) [11:41:40]: Jeg vil minne finansministeren om at retorikk ikke skaper flere nye arbeidsplasser, og fortsatt har jeg ikke fått svar på sysselsettingseffekten av skattekuttene. Finansministeren er opptatt av tall, det har jeg sett. Derfor har jeg gått til nasjonalregnskapet, og der ser en at det under de åtte rød-grønne årene ble skapt 45 000 jobber årlig i snitt. Nå er det nede på 23 000 nye arbeidsplasser skapt under denne regjeringa, så det skapes færre nye arbeidsplasser, retorikken til finansministeren stemmer ikke med tallene. Da er det bekymringsfullt – også for finansministeren, vil jeg tro – at selv om en har en lang skrytliste og mener en har mange tiltak, så fungerer det ikke. Tiltakspakken var bare ord. Det var ingen konkrete tiltak. Det skapes færre jobber nå enn det gjorde før.

Mitt spørsmål er derfor: Når forventer finansministeren at de dynamiske sysselsettingseffektene inntreffer?

Statsråd Siv Jensen [11:42:40]: Jeg er helt åpenbart bekymret over den økende arbeidsledigheten, og det er nettopp derfor regjeringen bruker all sin tid på ikke å fylle dette med tom retorikk, som jeg registrerer at Arbeiderpartiet gjør. Vi bruker tiden vår på å fremme tiltak på tiltak, forslag på forslag, som møter de utfordringene som store deler av landet vårt nå er utsatt for. Så tror jeg vi må erkjen-

ne at noe av dette kommer til å ta tid, for når hele olje- og gassindustrien blir mindre, må veksten i nye arbeidsplasser komme et annet sted. Da må forutsetningene for at det skal skje, være at noen tør å investere i de nye arbeidsplassene, i de nye bedriftene. Da handler det både om et konkurransedyktig skattesystem som gjør at bedriftene investerer her, og ikke i våre naboland, og det handler om rammebetingelser som gjør at det er attraktivt å være i Norge og ansette flere. Derfor bruker regjeringen et bredt sett av virkemidler for å få det til, og vi har ikke tenkt å gi oss før utviklingen snur.

Spørsmål 3

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Odd Omland til kommunal- og moderniseringsministeren, vil bli besvart av næringsministeren på vegne av kommunal- og moderniseringsministeren, som er bortreist.

Odd Omland (A) [11:43:56]: «Sørlandet er hardt rammet av stor ledighet, og det er stort behov for tiltak på kort sikt. Regjeringen har fram til nå inntatt en passiv holdning til denne prekære situasjonen. Under finanskrisen la Stoltenberg-regjeringen fram en tiltakspakke for kommunene med motkonjunkturtiltak, noe som var svært vellykket. Fylkesstyret i KS Agder, som nå er bekymret, sendte 15. april en detaljert liste fra kommunene til regjeringen med ca. 1,2 mrd. kr i prosjekter som kan iverksettes som motkonjunkturtiltak.

Hva vil statsråden svare KS Agder?»

Statsråd Monica Mæland [11:44:38]: Som det framgår av spørsmålet fra representanten Odd Omland, har kommunal- og moderniseringsministeren mottatt brev fra fylkesstyrelederen i KS Agder. Det er prisverdig at KS Agder har tatt initiativ til kartlegging av aktuelle prosjekter som kan gi økt sysselsetting og verdiskaping i Agderfylkene.

Så er det slik at regjeringen ikke har hatt en passiv holdning til situasjonen – tvert imot. Vi vedtok i høst et statsbudsjett som bidrar til arbeid, aktivitet og omstilling i hele landet, og den samlede økonomiske politikken virker nå mot ledigheten. Det kan også være verdt å merke seg at få, om noen, har etterlyst økte skatter i den nåværende økonomiske situasjonen.

Situasjonen i oljerelaterte næringer er krevende og særlig vanskelig for dem som mister jobben. For den enkelte og for oss som samfunn er det viktig at arbeidsplasser tapt i privat sektor kan erstattes med nye og lønnsomme jobber i privat sektor som kan finansiere velferdsordningene våre.

Den økonomiske politikken bidrar til å holde aktiviteten i økonomien oppe. Regjeringen fremmet i statsbudsjettet for 2016 en særskilt tiltakspakke for økt sysselsetting som særlig er rettet mot Sørlandet og Vestlandet. Tiltakspakken rulles nå ut og vil særlig treffe næringer og områder som er hardest rammet. Regjeringen følger utviklingen nøye og vil kunne fremme forslag om ytterligere tiltak hvis situasjonen på arbeidsmarkedet tilsier det, og vi setter

i den sammenheng stor pris på konstruktive innspill fra KS Agder og andre, som vi tar med oss i arbeidet.

Odd Omland (A) [11:46:21]: Jeg synes det er det samme svaret vi får fra regjeringen – det er litt vente og se.

Vi ser at situasjonen innen oljenæringen nå også spres seg til andre næringer. I forrige uke besøkte jeg Kruse Smith som har sitt hovedkontor i Kristiansand, en entreprenørbedrift med over 900 ansatte innen byggenæringen, med kontorer over hele Sør-Vestlandet, og ordreservene er fallende. De ga uttrykk for at de ikke hadde merket noe til tiltakspakken fra det offentlige for å bedre situasjonen, slik regjeringen, og nå statsråden, har sagt at de har for Sør-Vestlandet. Samtidig ga de uttrykk for at den tiltakspakken som kom i forbindelse med finanskrisen i 2008, hadde god virkning. Kan statsråden si hvor de tiltakene ligger som regjeringen sier de har levert, og som denne og tilsvarende bedrifter skulle ha sett noe til?

Statsråd Monica Mæland [11:47:23]: For det første er det vel ikke rart at regjeringen svarer det samme – noe annet ville vel være oppsiktsvekkende.

Så er det slik at representanten Omland til stadighet trekker fram finanskrisen i 2008. Da tror jeg det er på tide å se seg om. Dette er ikke en finanskris. Vi er ikke i en situasjon hvor vi skal tilbake til start. Dette er ikke et kapitalmarked som skal repareres. Vi hadde oljepriser da som vi ikke er i nærheten av nå. Oljeprisen har altså falt fra over 100 dollar fatet, og vi har vært nede i under 30. Det får konsekvenser, og derfor må vi nå omstille oss både på kort og på lang sikt. Maritim strategi, gründerplan, endringer i arbeidsmiljøloven, endringer i Nav-regelverket, BIO-midler til bedriftene – det er altså både gjennom statsbudsjettet, på kort og lang sikt, og fortløpende fattet tiltak fra regjeringens side. Vi har hele tiden iverksatt tiltak fordi vi har sett at det har vært nødvendig. Nå sist har vi varslet endringer i permitteringsreglene fordi vi vurderte at situasjonen var kommet dit hen at det kunne ... (presidenten klubber).

Odd Omland (A) [11:48:32]: Som jeg sa, ser ikke bedriftene konkret så veldig mye til disse tiltakene. På Sørlandet ser vi omfattende oppsigelser, som statsråden var inne på, innen oljerelatert virksomhet. NOV, som har sitt hovedkontor her, har redusert antallet ansatte gjennom en tredje oppsigelsesrunde fra 5 000 til 2 000 her i landet, og ser ikke bort fra at det kan komme flere runder.

NITO Agder har i en henvendelse til sørlandsbenken understreket en sterk bekymring for situasjonen, og i en undersøkelse blant deres medlemmer svarer 26 pst. at de frykter for jobben. De har også bedt oss presse på for å få gjennom KS' tiltakspakke da de vil bidra til å sikre at ingeniører beholder kompetansen, og at den ikke forvitrer og forsvinner. Deler statsråden NITOs bekymring for at denne kompetansen kan forsvinne?

Statsråd Monica Mæland [11:49:30]: Jeg har vært hos NOV ved flere anledninger. De har ikke ropt på tiltakspakke. De har bedt om tiltak knyttet bl.a. til opplæring i bedrift. Det tok to dager, og så hadde regjeringen faktisk

iverksatt det. Vi er alle bekymret for den situasjonen vi er i, og derfor er regjeringen opptatt av å holde sysselsettingen i gang både på kort og på lang sikt.

Når samferdselsbudsjettet er økt med 20 mrd. kr siden vi tiltrådte, gir det jobber til ingeniører og entreprenører, men det gir også bedre framkommelighet for varer og tjenester på lengre sikt. Vi må altså greie å ha to tanker i hodet samtidig. Bedrifter må omstilles, markedsforholdene er krevende, og det kan ikke regjeringen gjøre noe med, men vi kan bidra til tiltak som kan iverksettes gjennom helseforetakene, gjennom fengslene, gjennom høyskolesektoren, og det gjør vi.

Spørsmål 4

Sverre Myrli (A) [11:50:38]: «I statsbudsjettet for 2016 ble det vedtatt å redusere prisen på NSBs måneds- og årskort med 20 pst., og det ble satt av 41,4 mill. kroner. I sitt svar på skriftlig spørsmål fra representanten Sivertsen svarer statsråden 20. januar i år at han gjør det han kan for at budsjettvedtaket skal bli effektivt så raskt som mulig. Jeg har ikke registrert at det har blitt varslet noen prisreduksjon på NSBs måneds- og årskort ennå.

Kan statsråden gi en oppdatering av status og videre framdrift i denne saken?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:51:17]: Jeg er veldig glad for at Arbeiderpartiet med iver ser at regjeringen skal gjennomføre politikken som dagens flertall får til i Stortinget. Her skjer det mye bra for reisende, både med jernbane og med kollektivtrafikk i byene og i landet for øvrig.

Vi jobber målrettet med å følge opp den merknaden som ligger i 2016-budsjettet, og vi diskuterer også dette grundig med forslagsstillerne og med dem som har inngått forliket mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre, slik at vi gjennomfører dette på en best mulig måte i tråd med de intensjonene og ønskene som er fra forlikspartnerne.

Det er noen tekniske utfordringer med hvordan dette skal programmeres, og hvordan man skal få det til å fungere på en best mulig måte, men dette skal vi som sagt få på plass så fort som det lar seg gjøre. Men det er også viktig at vi ivaretar intensjonene i det forslaget.

Så dette jobbes det med, og det vil komme på plass, i tråd med de vedtakene som Stortinget har gjort.

La meg samtidig få lov til å si at jeg er veldig glad for det samarbeidet regjeringen har med Kristelig Folkeparti og Venstre, for på dette området har vi sørget for at vi ligger veldig langt foran skjemaet når det gjelder satsingen på jernbane. Det er heldigvis ikke bare pris som betyr noe for at folk skal ville reise med jernbane. Det betyr også noe med kvaliteten på infrastrukturen, det betyr noe med pålitelighet og forutsigbarhet for bruken av togene – at de kommer, at de er i rute, og at det er bedre plass. Vi vet at det dessverre på mange strekninger i dag er problemer med overfylte tog. Vi vet at vedlikeholdet av jernbanen i lang tid ikke har vært godt nok – forfallet doblet seg de foregående to stortingsperiodene. Nå reduserer vi forfallet.

Det betyr at det ikke bare er på lavere priser en del reisende vil se kvalitetsforbedringer. En vil se det på at det nå faktisk kjøpes inn flere togsett enn noen gang før. Vi får skiftet ut, vi får fornyet, vi får utvidet flåten som NSB bruker. Det er flere avganger på de fleste togstrekningene nå sammenlignet med for bare to år siden. Det betyr at på f.eks. Oslo S er det nå over 100 flere avganger hver dag sammenlignet med da vi overtok for 30 måneder siden. NSB og CargoNet kan melde om at deres uforutsette driftstanser som følge av dårlig infrastruktur er blitt redusert med to tredjedeler de siste to årene, som følge av det vedlikeholdsløftet som nå har skjedd.

Så mens vi jobber for å innfri denne budsjettenigheten mellom Høyre, Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet, jobber vi også med å gjennomføre alle de andre budsjettenighetene som skal gjøre at reisende totalt sett får det mye bedre. Det gleder jeg meg over, for skal vi få folk til å reise kollektivt, må vi sørge for at det alternativet som kollektivtrafikken representerer, er bedre enn det tilbudet folk har med å kjøre sin egen bil. Det begynner vi å se sporene av at vi faktisk nå oppnår.

Sverre Myrli (A) [11:54:06]: Det var veldig mye bra i det statsråden nå sa, og statsråden gjør veldig mye bra. Men det var overhodet ikke svar på det spørsmålet jeg stilte. Spørretimen er til for at Stortinget skal stille spørsmål til regjeringen, og da må en også forvente at regjeringen gir svar på de spørsmål som stilles. Så det er iallfall ikke så mye iver fra samferdselsministerens side etter å følge opp det stortingsflertallet vedtok – og det var ikke bare i form av en merknad; det ble satt av 41,4 mill. kr i budsjettet til å redusere takstene på månedskort og årskort. Tanken var at det skulle skje i 2016, altså fra 1. januar. Nå er det snart 1. mai, og ennå har ingenting skjedd. De togreisende lurer på når dette vil skje. Så enkelt og greit, spørsmålet er: Når, fra hvilken dato, vil prisen på månedskort og årskort bli redusert?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:55:05]: Jeg er litt overrasket over den tiraden, for i spørsmålet, slik jeg leser det og slik det faktisk er fremmet, står det:

«Kan statsråden gi en oppdatering av status og videre framdrift i denne saken?»

Den statusen ga jeg. Så det at jeg får kritikk fordi jeg kanskje ikke svarte på andre spørsmål som representanten Myrli hadde tenkt å stille, kan jeg faktisk ikke ta ansvaret for.

Men nå har jeg fått et nytt spørsmål, og da kan jeg svare på det. Og svaret her er at dette er et budsjettforlik mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Jeg er veldig glad hvis Arbeiderpartiet også støtter dette som vi nå får til, fordi det betyr at Arbeiderpartiet beveger seg i riktig retning.

Så har jeg allerede sagt at det er en del tekniske ting som må på plass her. Vi må finne ut hvor grensedragningen skal gå, for på en del av disse strekningene er det et takstsamarbeid med lokale kollektivselskaper, og en del steder er det ikke det. Vi må få også det til å fungere slik at det ikke blir mye ulogiske resultater av dette. Der har vi et godt samar-

beid med Venstre og Kristelig Folkeparti, som til meg gir uttrykk for at her er vi på rett spor, og da tror jeg at det er dem jeg skal være mest opptatt av for å få det til.

Sverre Myrli (A) [11:56:11]: Statsråden sier at Arbeiderpartiet nå støtter forslaget. Vi støttet forslaget i budsjettforhandlingen. Det kom ikke fra oss, riktig skal være riktig. Vi så nok at det var noen tekniske utfordringer med det, men vi valgte å støtte det, og vi la også de 41,4 mill. kr inn i vårt alternative budsjett fordi vi syntes det var en god idé. Men vi forutsatte jo at samferdselsministeren hadde sjekket at dette var praktisk mulig å gjennomføre. Når Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre legger fram forslag og samferdselsministeren er fra Fremskrittspartiet, må vi jo forutsette at han har brukt bakkanalene til å sjekke at dette lar seg gjennomføre.

Vi skriver altså 1. mai om noen dager, og ennå kan altså ingen si når det vil bli reduksjon i prisen på årskort og månedskort hos NSB. Det dreier seg verken om regjeringspartiene, om samferdselsministeren eller om Arbeiderpartiet, dette dreier seg om de reisende på NSB som ble lovet billigere billetter. Når vil de få billigere månedskort og årskort?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [11:57:18]: Det skal de få i 2016, som budsjettet gjelder for. Men som representanten Myrli akkurat selv sa, var Arbeiderpartiet skeptiske til dette fordi de så at det var noen tekniske utfordringer. Så forsvinner plutselig alle de tekniske utfordringene når regjeringen skal gjennomføre alt, for da er en mer opptatt av å kjefte på regjeringen.

Jeg synes det er en litt rar tilnærming. Hvis en selv ser at det er tekniske utfordringer, bør en også respektere det når statsråden påpeker at de tekniske utfordringene må vi først løse, og så kommer dette på plass. Men dette er altså ikke blitt kansellert, slik som representanten Myrli gir inntrykk av. Dette er et vedtak som Stortinget har gjort fordi vi nå har et borgerlig flertall som virkelig vil satse på jernbanen, i enda større grad enn det representanten Myrli ville – det var også en god vekst under forrige regjering. Vi skal gjennomføre dette, men vi må sørge for at det faktisk fungerer slik at når de reisende kommer på stasjonen, så fungerer systemet – ikke bare at man har lovt det.

Jeg tror også at representanten Myrli, etter selv å ha sittet i Samferdselsdepartementet for lenge siden, burde være kjent med at det å vedta noe i slutten av desember ikke betyr at alle datasystemer i NSB automatisk oppdateres to uker senere. Det må faktisk endres, justeres, programmeres og så effektueres.

Spørsmål 5

Marit Nybakk (A) [11:58:42]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til utenriksminister Børge Brende:

«Vi har nylig sett tv-bilder fra Øst-Tyrkia, der krigen mellom myndighetene og PKK rammer sivilbefolkningen sterkt. I Oslo har kurdere demonstrert mot den tyrkiske regjeringens bombing av sivile mål.

Vil utenriksministeren ta situasjonen opp med tyrkiske myndigheter?»

Utenriksminister Børge Brende [11:59:09]: De siste måneders kamper mellom tyrkiske sikkerhetsstyrker og det kurdiske arbeiderpartiet, PKK, har skapt store lidelser og kostet altfor mange liv.

Det er svært beklagelig at den over to år lange dialogen og tilnærmingen mellom myndighetene og kurdiske representanter ble brutt sommeren 2015. Den voldelige konflikten om økte rettigheter for det kurdiske mindretallet i Tyrkia har pågått i over 30 år. Den er fortsatt Tyrkias største politiske utfordring og mest påtrengende og uløste sikkerhetsproblem. Både tyrkiske myndigheter, EU og USA har listet PKK som en terrororganisasjon. Det regionale bildet vanskeliggjør situasjonen. PKK har tilhold i Nord-Irak, mens PYD/YPG holder til i Syria. Utviklingen i nabolandene og kontakten mellom PKK og PYD/YPG forsterker tyrkiske myndigheters bekymring for kurdisk separatisme.

Vold og væpnet makt er ikke akseptable politiske virkemidler. Denne konflikten må løses politisk i Tyrkia. Dette synet er solid forankret i norsk utenrikspolitikk og har vært hevdet i lang tid.

På linje med en rekke andre land, EU og USA inkludert, oppfordrer Norge konsekvent tyrkiske myndigheter til å gjenoppta dialogprosessen med sikte på å finne en politisk løsning på kurderproblemet.

Under mitt besøk i Ankara den 12. januar oppfordret jeg også lederen for det prokurdiske partiet HDP, som har den tredje største partigruppen i parlamentet, til å finne tilbake til forsoningssporet. Det samme tok jeg opp med president Erdogan, som jeg møtte, at det initiativet som han tok i 2003, som var viktig for å starte en forsoningsprosess, var en vei man burde finne tilbake til. Dette budskapet, som jeg nå nevnte, ble også gjentatt av statssekretær Hattrem da HDP-lederen besøkte Oslo den 14. april.

Det er bekymringsfullt at en av våre allierte ser seg nødt til å ta i bruk militære virkemidler i en intern konflikt. Samtidig har Tyrkia rett til å forsvare seg både mot grensekrenkelser og terroranslag. Slike reaksjoner må alltid være forholdsmessige og skje innenfor folkerettslige rammer.

Marit Nybakk (A) [12:01:35]: Jeg takker utenriksministeren for svaret, og jeg er enig både i at det regionale bildet forverrer situasjonen og gjør den mer uoversiktlig, og i at denne saken må løses politisk – det må den faktisk til syvende og sist.

EUs utenriksjef, Federica Mogherini, har nå oppfordret Tyrkia og PKK til å sette seg ved forhandlingsbordet, og dette skjer etter at Tyrkia har bombet de østlige områdene nesten kontinuerlig etter at våpenhvilen brøt sammen. Siden da har 200 sivile blitt drept, i tillegg til flere hundre medlemmer av de tyrkiske sikkerhetsstyrkene – det er ganske mange – og minst 300 kurdiske krigere. I tillegg vet vi jo at PKK også bistår sine frender på den andre siden av grensen i kampen mot ISIL, så det er en veldig komplisert situasjon. Men jeg synes det er veldig viktig at også den norske utenriksministeren er aktiv i en sak som denne.

Utenriksminister Børge Brende [12:02:42]: Og vi er aktive. Som jeg sa, avla jeg Ankara et besøk i januar og hadde en lang samtale med president Erdogan, hvor jeg tok opp disse spørsmålene, også om forholdsmessighet og proporsjonalitet. Det er ingen tvil om at PKK har lansert helt uakseptable terrorangrep inne i Tyrkia – det må vi også være oss veldig bevisst. Så har selvsagt myndighetene rett til å besvare dette, men det skal være, som jeg også sa i mitt svar til representanten Nybakk, innenfor folkeretten, og det skal være proporsjonalitet, forholdsmessighet, rundt dette.

Men det som var enda viktigere for meg i samtalen med president Erdogan og utenriksminister Cavusoglu, var å få frem at den prosessen som AK-partiet startet i 2003, som var en ny start på forholdet mellom kurderne og tyrkerne, må man finne tilbake til.

Marit Nybakk (A) [12:03:48]: Det siste er jeg veldig enig i, og det er selvfølgelig også riktig at PKK har angrepet, men dagens situasjon påfører den kurdiske befolkningen i øst veldig store lidelser. Det er byer og landsbyer som blir lagt i grus av tyrkiske bomber. Det er en situasjon som ikke kan vedvare, og det sier også utenriksministeren.

Tyrkia er vår allierte. Det er jo en av grunnene til at det er viktig at både EU og andre NATO-allierte har en dialog med Tyrkia om dette og tar dette opp. Jeg er veldig klar over at den situasjonen som vi har i dag, at Tyrkia tar store flyktningbelastninger, i tillegg til at vi har en avtale mellom EU og Tyrkia, kanskje kompliserer dette bildet, men den må ikke føre til at vi ikke tar opp den krigføringen som Tyrkia holder på med i øst, og forsøker å få til en politisk løsning mellom Tyrkia og PKK.

Utenriksminister Børge Brende [12:04:54]: Det er riktig som representanten Nybakk slår fast, at det er ikke noe land som har tatt imot så mange flyktninger og asylsøkere som Tyrkia i løpet av de senere årene – 3 millioner.

Det er også slik at Tyrkia står i en situasjon hvor de nå er utsatt for terrorangrep både fra terrororganisasjonen ISIL, og så må man også håndtere de terrorangrepene som PKK står bak.

Som NATO-alliert var det viktig at NATOs generalsekretær Jens Stoltenberg var i Ankara for halvannen uke siden. Han hadde en helt klar politisk agenda og også en sikkerhetspolitisk agenda. Vi er samstemte i alliansen om at Tyrkia må opptre i tråd med folkeretten – når de besvarer eventuelle angrep, må de være proporsjonale. Jeg er enig med representanten Nybakk i at de humanitære forholdene i de østlige delene av Tyrkia er meget bekymringsfulle, og vi følger dette nøye.

Spørsmål 6

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:06:09]: Mitt spørsmål lyder som følger:

«Har regjeringen gitt konsesjoner til EU i forbindelse med de pågående artikkel 19-forhandlingene, og hvor

mange arbeidsplasser anslås eventuelt å gå tapt i Norge som følge av disse konsesjonene?»

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:06:24]: EØS-avtalens artikkel 19 fastsetter at partene med to års mellomrom skal gjennomgå handelen med basis landbruksprodukter. Den siste avtalen ble, som representanten Slagsvold Vedum vil være kjent med, framforhandlet av den forrige regjeringen og trådte i kraft den 1. januar 2012.

Regjeringen innledet, i tråd med EØS-avtalen, nye forhandlinger i februar i fjor. Hittil er tre forhandlingsrunder gjennomført, den siste 5. april i år. Både EU og Norge har lagt fram sine krav i forhandlingene, og det er enighet om at man skal møtes til nytt forhandlingsmøte.

Jeg har lyst til å si at av forhandlingsmessige grunner kan jeg ikke gå nærmere inn på substansen i hvordan posisjonene er i dag. Forhandlingene har vært konstruktive, men det er altfor tidlig å si noe om når forhandlingene vil kunne avsluttes, og hva sluttresultatet vil bli. Men en ferdig avtale vil på vanlig måte bli forelagt Stortinget.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:07:24]: Hvis man ser på utviklingen i handelen med landbruksvarer mellom Norge og EU fra 1995 til i dag, er det ingen tvil om at det er EU som er den vinnende part. Importen fra EU i 2015 var på 36,8 mrd. kr, og Norges eksport lå på rundt 6 mrd. kr. Ser man på innholdet i artikkel 19-protokollen, står det der at det skal være gjensidig fordelaktig, og det skal også skje innenfor gjeldende lands landbrukspolitikk. Ut fra det er det ingen grunn til at vi skal gi en eneste konsesjon i det hele tatt.

Vil de eventuelle konsesjonene som gis, kunne ha påvirkning på norsk landbrukspolitikk framover, eller er det så små forhandlinger at det ikke vil ha noen påvirkning på den landbrukspolitikken som vi i dag fører i Norge?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:08:19]: Jeg synes det skinner veldig tydelig igjennom at Slagsvold Vedum er imot hele EØS-avtalen. Jeg konstaterer det faktum at et bredt flertall i Stortinget står bak den, og den innebærer klare forpliktelser om at vi med jevne mellomrom skal forhandle om basis landbruksvarer, om interaksjon og utveksling mellom Norge og EU.

Jeg har også lyst til å minne om at de rød-grønne gjennomførte en slik forhandlingsrunde i 2010, hvor de nye kvotene – 2 700 tonn opp på ost og 2 700 tonn opp på kjøtt – var kvoter fra EU til Norge som ble tilgjengelig fra 2012.

Fra norsk side er det naturligvis viktigst å ivareta norske interesser. Det må ikke herske noen tvil om at det er regjeringens utgangspunkt for de forhandlingene som vi nå står midt oppe i. Men det er også sånn at sammenliknet med den store produksjonen som er i EU på dette området, er norsk landbruk av en helt annen størrelse. Så selv om det jobbes med innovasjon, selv om det jobbes fram nye produkter som også kan gå den andre veien, er det klart at det bytteforholdet vil aldri kunne bli en til en.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:09:31]: Landbruk er ikke en direkte del av EØS-avtalen. Det er en egen artikkel, artikkel 19, som regulerer handelen med landbruksvarer. Vi er to parter, der ingen er forpliktet til å gi. Vi har gitt veldig mye fra norsk side over tid, og det er ingen grunn til at vi skal gi noe mer.

Den regjeringen jeg var en del av, gjorde også forbedringer i tollvernet, fordi vi mente det var nødvendig for å sikre norsk sysselsetting, norske arbeidsplasser og norsk verdiskaping. Nå er det en stor krise i EU-landbruket, for mye av EUs landbruk er eksportrettet – man ser i dansk landbruk og i svensk landbruk at det er store utfordringer. Men vi må stå på for vår industri og våre arbeidsplasser.

Er statsråden enig i at Norge i utgangspunktet ikke bør gi noen ting fordi vi har nok utfordringer i vårt eget land med arbeidsplasser og sysselsetting?

Statsråd Elisabeth Aspaker [12:10:24]: Som jeg har sagt, er det helt umulig, og det ville være helt galt av meg å gå inn på, hva som er norske posisjoner i disse forhandlingene, men jeg er helt uenig i Slagsvold Vedums beskrivelse – hvis jeg forsto ham rett – av et norsk landbruk i krise. Det er ikke norsk landbruk, og det er viktig også å ta vare på landbruket videre. Det er regjeringens intensjon. Det er satt i verk mange tiltak både for å få til mer innovasjon og forskning, for å videreutvikle norsk landbruk og for å kunne utvikle nisjeprodukter som kan være i stand til å betjene markeder ute med stor suksess. Vi har det utgangspunkt nå i disse forhandlingene at vi selvfølgelig skal ivareta norske interesser og norske arbeidsplasser på en best mulig måte, men jeg sier ikke at det ikke kan skje at det blir et resultat som gjør at det får konsekvenser også her hjemme. Det er åpenbart – det kan alle typer avtaler få. Men Stortinget skal få seg forelagt denne avtalen til vedtak.

Spørsmål 7

Ingrid Heggø (A) [12:11:42]: «Reiselivet har mange viktige arbeidsplasser i distrikta. Dette kjem ikkje av seg sjølv. Næringa må ha langsiktigheit og forutsigbarheit, og treng drahjelp for å forlengje sesongane. Så langt har regjeringa sitt bidrag vore å auke momsen, kutte marknadsføringsmidlar, og manglande breibandssatsing. Leiaren i NHO Reiseliv har fleire gonger peikt på breiband som det aller viktigaste for å sikre desse arbeidsplassane.

Medan vi ventar på reiselivsmeldinga, kva vil statsråden gjere for å trygge reiselivsarbeidsplassar i distrikta?»

Statsråd Monica Mæland [12:12:18]: Regjeringen fører en politikk for arbeid, aktivitet og omstilling, og statsbudsjettet bygger på dette. Begrunnelsen for å føre en spesifikk reiselivspolitik er at også reiselivsnæringen skal ha størst mulig verdiskaping og trygge arbeidsplasser. På den måten støtter reiselivspolitikken godt opp om det overordnede målet for næringspolitikken.

Reiselivsnæringen gir mange arbeidsplasser og bidrar til lokal utvikling både i byene og i distriktene. En reiselivspolitik som legger til rette for et mer konkurransedyk-

tig reiseliv, vil gi økt verdiskaping i og rundt reiselivsnæringen og økt lønnsomhet for reiselivsnæringens aktører i hele landet.

Reiselivsbedriftene er konkurranseutsatte bedrifter som i denne sammenheng ikke skiller seg vesentlig ut fra bedrifter i andre næringer. Endringer i arveavgiften og i formuesskatten, arbeidsmiljøloven og anbudsreglementet er vesentlige rammebetingelser for reiselivsaktører, som for andre næringsdrivende.

Hvilket vekstpotensial reiselivsnæringen i Norge har, avhenger av en rekke forhold. Noen av forholdene ligger innenfor norske myndigheters kontroll, mens andre ligger utenfor. Gledelig nok viser tall at antall overnattinger økte med 4,4 pst. fra 2014 til 2015, og vi vet at en svak kronekurs bidrar til dette. I 2016 er den øremerkede bevilgningen for reiselivsaktiviteter i Innovasjon Norge på 231,5 mill. kr. En stor del av denne bevilgningen brukes til markedsføring av Norge som reisemål. Det er en aktivitet som kommer hele reiselivet til gode. I tillegg nyter reiselivet godt av Innovasjon Norges tjenester ved 36 utekontor, som også jobber mot reiselivet.

Samferdselsbudsjettet har gått opp fra 41,4 mrd. kr i 2013 til 59,7 mrd. kr i 2016. Dette er investering i infrastruktur som kommer alle næringer til gode, ikke minst reiselivsnæringen.

Avslutningsvis har jeg lyst til å trekke fram at vi fra Nærings- og fiskeridepartementets side har gitt støtte til både Arctic Race of Norway i nord og sykkel-VM i Bergen til EM i vektløfting i Førde og Berlinfilharmoniens konsert under vinterfestspillene på Røros. Dette er arrangementer som skaper stor oppmerksomhet om Norge i utlandet, og som skal bidra til positiv profilering.

Ingrid Heggø (A) [12:14:48]: Regjeringa har trekt ned satsinga på markedsføring innanfor reiselivet med 40 mill. kr på to år. Det kom nye tal i går som viste at den største prosentvise auken i permittering og oppseiing er på overnattings- og serveringsstader. Dei aller fleste reisande bestiller reisene sine sjølve på hotellet via nettet og forventar Wi-Fi på hotellet i dag. Til opplysning kom det inn søknader om 650 mill. kr til breiband i fjor, medan regjeringa foreslo 50 mill. kr. Til samanlikning har regjeringa gjeve 50 mill. kr i skatteutt per dag sidan ho kom til makta, så to veker skatteutt ville faktisk finansiert denne breibandutbygginga. Men kva vil næringsministeren seia til alle dei som mistar jobbane sine i reiselivsbransjen? Vil ho vera einig med arbeidsminister Hauglie, som sa: «Man får et push når det butter»?

Statsråd Monica Mæland [12:15:48]: Her var det mange spørsmål. Når representanten Heggø viser til undersøkelser knyttet til dette, regner jeg med – uten å ha sett undersøkelsen – at dette hovedsakelig dreier seg om Sør- og Vestlandet. Der vet vi at nedgangen i oljeaktivitet får store konsekvenser også for reiselivsbransjen. Når det gjelder reiselivsbedrifter generelt, er de ikke opptatt av å få økte skatter og avgifter. Tvert imot, de er opptatt av formuesskatt, reduksjoner i formuesskatten, de er opptatt av en arveavgift som gjør at de kan gjennomføre nødvendige

generasjonsskifter, de er opptatt av infrastruktur, de er opptatt av forenklinger – de er altså opptatt av en rekke tiltak som regjeringen gjennomfører.

Så har representanten stilt spørsmål om bredbånd, og da vet sikkert representanten at det er ikke jeg konstitusjonelt ansvarlig for. Her er det selvfølgelig hvert budsjett som avgjør hvilken satsing regjeringen gjør.

Ingrid Heggø (A) [12:16:41]: Eg viste til Nav sine tal når det gjaldt auken i arbeidsløysa, som kom i går. Det gjaldt for heile landet. Flyseteavgifta og momsauken er vel heller ikkje direkte under næringsministeren sitt område, men eg går ut frå at regjeringa som kollegium står inne for regjeringa sin kuttpolitikk i næringa. Tiltaka til regjeringa er lite målretta, og det kjem for lite og for seint. Manglande breibandsatsing, manglande marknadsføringsmidlar til reiseliv i tillegg til flyseteavgifta råkar reiselivet direkte. To års nedtrekk i reiselivssatsinga svarar til under ein dags skatteutt med Høgre–Framstegsparti-regjeringa. Det kunne vore prioritert annleis. Kan ministeren garantere at reiselivet slepp unna nye ubehagelege overraskingar, som igjen går ut over arbeidsplassane i reiselivsbransjen i årets budsjett, f. eks. ein ny momsauke over natta?

Statsråd Monica Mæland [12:17:47]: Jeg forstår at det er Nav-tall, men jeg er ganske sikker på at hvis Heggø gikk inn i tallene, ville de vise at det er næringslivet knyttet til Sør- og Vestlandet dette handler om, og det har altså en helt naturlig forklaring, som ikke henger sammen med regjeringens politikk overfor reiselivet. Det er tvert imot slik at mens regjeringen kuttet i 2013- og 2014-budsjettene, økte antallet overnattingsdøgn. I fjor økte det med 4,4 pst., og det viktigste reiselivet melder om nå, er en svak kronekurs, og at den økonomiske politikken er forutsigbar, fordi det gir viktige bidrag til reiselivet.

Spørsmål 8

Hege Haukeland Liadal (A) [12:18:37]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til næringsministeren:

«Norge har gode forutsetninger for å bli en viktig leverandør av miljøteknologiske løsninger. I Arbeiderpartiets alternative budsjett foreslo vi å bevilge 1 mrd. kroner til miljøteknologiordningen, 116 mill. kroner mer enn regjeringens budsjettforslag. Arbeidsledigheten i Norge er nå den høyeste på over 20 år. Sør-Vestlandet er hardt rammet. Situasjonen krever politisk handling.

Med dette bakteppet, hvorfor vil ikke regjeringen bli med på denne miljøteknologiordningsatsingen?»

Statsråd Monica Mæland [12:19:20]: Regjeringen deler representantens tro på potensialet for utvikling av miljøteknologi i Norge, og derfor blir miljøteknologiordningen styrket med 174,5 mill. kr til 504,5 mill. kr over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett i 2016. Siden regjeringen tiltrådte, har ordningen økt med over 244 mill. kr fra 260 mill. kr – altså nesten en dobling. Det er en satsing.

I tillegg er det slik at styrking av miljøteknologiordningen bare er ett av flere tiltak i regjeringens satsing på forskning og innovasjon. Vi har også styrket ordninger som Brukerstyrt innovasjonsarena og FORNY2020 i Norges forskningsråd og etablerertilskuddsordningen i Innovasjon Norge og SkatteFUNN-ordningen.

Disse andre ordningene bidrar også til utvikling av mer miljøvennlige løsninger. I 2015 gikk 34 pst. av alle Innovasjon Norges tilsagn om lån og tilskudd til miljøvennlige prosjekter. I statsbudsjettet for 2016 bevilges det nærmere 2,4 mrd. kr mer til næringsrettet forskning og innovasjon enn i 2013, inkludert styrking av SkatteFUNN-ordningen. Vår satsing på FoU og innovasjon skal fremme omstilling til et grønnere og mer kunnskapsbasert næringsliv, økt aktivitet i økonomien og styrke sysselsettingen.

Som representanten påpeker, mister nå mange jobben i næringer og områder som berøres av den lave oljeprisen, bl.a. på Sør- og Vestlandet. For å lette omstillingen og bidra til at folk kommer raskere i arbeid, la regjeringen fram en særskilt tiltakspakke for økt sysselsetting på i alt 4 mrd. kr i statsbudsjettet for 2016. På Nærings- og fiskeridepartementets budsjett omfatter den ettårige tiltakspakken tiltak på til sammen 450 mill. kr, som skal fremme mer forskning, mer innovasjon, flere gode gründere, nye lønnsomme bedrifter og nye arbeidsplasser.

Vår satsing på landsdekkende og bredt innrettede ordninger sørger for at de beste prosjektene får støtte. Samtidig ser vi at Innovasjon Norge og Forskningsrådets ordninger treffer godt der omstillingsbehovet er størst. For eksempel øker tildelingene fra Forskningsrådets BIA-ordning og Innovasjon Norges ordninger – som etablerertilskudd og FoU-kontrakter – i Rogaland og Hordaland.

Mye tyder på at innsatsen virker. Ifølge beregninger fra Statistisk sentralbyrå har støtten fra Innovasjon Norge positive effekter på både sysselsetting, omsetning og verdiskaping.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:22:04]: Jeg takker for svaret.

Arvid Nesse, som leder et testsenter for havvind på Karmøy, fikk nei til å samle havvindaktører på Vestlandet, med den begrunnelse at det var for kort tid siden et lignende prosjekt ble støttet.

Tilbakemeldinger fra Innovasjon Norge i Rogaland er at det er viktig å gi rom for en noe bredere tolkning av miljøteknologiordningen, og at det også tar tid for de mulighetene som ordningen gir, blir kjent. Vi vet at det er store søknader på vei. Vi vet at det allerede er gode søknader inne. Hva vil statsråden gjøre for å sikre en bredere tolkning av miljøteknologiordningen, eller eventuelt gjøre ordningen bedre kjent?

Statsråd Monica Mæland [12:23:04]: Det er en utfordring å gjøre alle de ordningene vi har, kjent for dem som trenger det. Spesielt er jeg opptatt av at små og mellomstore bedrifter får bedre kunnskap. Derfor jobber Innovasjon Norge og Forskningsrådet målrettet med både å forenkle ordningene og å gjøre tilgangen mer kjent, ikke minst veien inn i det litt mangehodede trollet – hvis jeg kan

kalle det det – som offentlige virkemidler kan være. Det arbeidet pågår. Det er prioritert, og det er det viktig at vi er gode i.

Når det gjelder vurdering av enkeltprosjekter, er det heldigvis slik at det gjør ikke vi fra politisk ledelse i departementet. Dette er det fagfolk og uavhengige som skal beslutte.

Jeg har ikke fått tilbakemeldinger om at mandatet til miljøteknologiordningen bør endres, men kommer det på mitt bord, vil jeg selvfølgelig vurdere det.

Hege Haukeland Liadal (A) [12:23:57]: Jeg takker for svaret og signalet.

Det er fristende igjen å minne om at alarmen går på Vestlandet. Det er fristende å sitere Carl I. Hagen, som på landsmøtet til Fremskrittspartiet kalte det en krise at regjeringen har gjort «for lite, for sent».

Men tilbake til utgangspunktet. Regjeringen letter skatteinnkrevningen med 50 mill. kr daglig. På Vestlandet kunne vi etter to dager med regjeringens skattelettelser bygd to elferger. Hva tror statsråden med ansvar for næringsutvikling er det viktigste – to dager med skattelette eller bygging av én elferge?

Statsråd Monica Mæland [12:24:54]: Jeg trodde faktisk frasen «for lite, for sent» var oppbrukt fra Arbeiderpartiets side. Det var «for lite, for sent», det var «for mye, for tidlig». Jeg tror man må bestemme seg.

Jeg både bor på og besøker jevnlig Vestlandet. Jeg opplever ingen bedrifter som sier at de trenger økte skatter og avgifter, tvert imot. Formuesskatten treffer verdier som disse bedriftene eide i fjor. De nedbemannet. De tar ikke utbytte. Det de ber om, er at vi ser på skatteordningen, fordi den bidrar til å gjøre usikkerheten større.

Jeg er opptatt av at vi har gode ordninger som bedriftene skal kunne benytte, som miljøteknologi, som ordninger innen Innovasjon Norge. Enova har fått økte rammer. Vi har tilført både forskning, kunnskap og innovasjon mange midler – 2,4 mrd. kr fra vi tiltrådte i 2013. Det er en tydelig og klar satsing på å bistå bedriftene i omstilling, men vi må også være opptatt av et ... (presidenten avbryter).

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra Jette F. Christensen til næringsministeren, er overført til samferdselsministeren som rette vedkommende.

Jette F. Christensen (A) [12:26:23]: «Maritim næring er særlig rammet av redusert aktivitet offshore. Dersom skip som bestilles til norsk fergetransport og nærskipfart tar i bruk ny teknologi, kan det bidra til aktivitetsøkning i den norske maritime klyngen. Altså mer miljøvennlig teknologi, større inntjening og flere arbeidsplasser på en gang. Arbeiderpartiet vil at staten skal bruke sin forbrukermakt og i en overgangsfase dekke merkostnader ved bruk av ny teknologi i fergeanbudet.

Hvorfor vil ikke regjeringen støtte dette?»

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:27:12]: La meg begynne med å svare at det er en del spørsmål fra Arbeiderpartiet om arbeidsledigheten, og jeg er veldig glad for det engasjementet, for det deler regjeringen. Det som derimot er trist, er at stort sett er premissene for samtlige spørsmål feil – også her. Regjeringen støtter arbeidet med å utvikle nye miljøferger, vi er nettopp i gang med dette. Det blir utfordret i Stortingets spørretime, og når Arbeiderpartiet ikke har fått med seg dette etter 30 måneder med arbeid av regjeringen, er det enten vi som har feilet i kommunikasjonsarbeidet, eller så har en faktisk ikke lest det som regjeringen har meldt til Stortinget mange ganger.

Det er jo nettopp fergestrekninger som er best egnet for å teste ut ny teknologi, for en går på et begrenset område, en har begrenset farlei, en går på de samme havnene gang på gang, og det er stort sett de samme folkene som jobber der – et utmerket sted å teste ut teknologi. Derfor fulgte vi, allerede før vi kom i regjering, nøye med på hva som skjedde med fergen «Ampere», som ble satt i bestilling under den forrige regjering og satt i drift under vår regjering. Nettopp fordi vi synes dette er spennende og vil teste det ut mer, har vi på strekningen Anda–Lote utlyst at vi vil ha to ferger til som går på den type teknologi. En skal være en elferge. Den andre kan være det, eller den skal gå på en annen lavutslippss- eller nullutslippsteknologi, men ikke på dagens teknologi.

Her skjer det jo ting. Da er det rart å få et spørsmål fra Arbeiderpartiet som har som premis at regjeringen er imot den politikken den selv gjennomfører, for det er jo det Arbeiderpartiet sier.

I tillegg skjer det mye på skipsfarten utover fergesektoren. På næringsministerens felt kan jeg nevne at det er mange støtteordninger innenfor grønn teknologi, nettopp for å få rederier og verft til å teste ut dette. Vi har sørget for at landstrømanlegg blir bygd flere steder, gjennom støtte fra Enova, som nå har rekordstore budsjetter. Vi har sørget for at bruken av landstrøm nå får lav elavgift istedenfor høy elavgift. Det betyr en fordel på 10–12 øre nå, sammenlignet med da representanten Christensens parti satt i regjering.

Vi sørger for at No_x-fondet videreføres og har mye midler til både å investere i ombygging av eksisterende skip og å legge til rette for bygging av nye skip. Vi er langt fra ferdige. Vi har sagt at i Kystverket skal en ikke utnytte opsjoner på dagens kontrakter der båtene har vært bygd i utlandet, nettopp fordi vi ønsker å utlyse det på nytt, med sterkere fokus på miljøteknologi, der vi vet at norske verft også har en fordel. Kystverket skal kjøpe inn flere andre båter. Kystverket har framskyndet vedlikehold o.l., nettopp for å skape aktivitet.

Jeg synes det er veldig bra at Arbeiderpartiet tar opp diskusjonen om hvordan vi kan få mer miljøvennlig teknologi inn i fergeflåten, og hvordan vi kan få utnyttet ledig kapasitet på norske verft. Men løsningen på en slik god debatt er ikke å gi inntrykk av at motparten ikke gjør noen ting, når vi faktisk har mange tiltak og mer enn 30 måneder å vise til.

Jette F. Christensen (A) [12:30:06]: Da forstår jeg statsråden slik at det at regjeringen ikke motarbeider Arbeiderpartiets forslag om at staten skal bruke sin forbrukermakt og i en overgangsfase dekke merkostnadene ved bruk av ny teknologi i ferjebudet, bare var en glipp eller en trykkfeil – eller noe som ligner.

Det sies stadig vekk i svar fra de ulike statsrådene i denne spørretimerunden, at det skjer ting, at de gjør noe. Allikevel øker arbeidsledigheten i takt med oljepengebruket. Mitt spørsmål til ministeren er: Når kan vi se effekten av alt det dere gjør? For den er umulig å se nå.

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:30:52]: For det første synes ikke jeg det ville vært en god idé hvis mine partivenner i Stortinget valgte å støtte et forslag fra Arbeiderpartiet som i realiteten var mindre offensivt enn det regjeringen allerede holdt på med, for det ville bety at en egentlig sa at vi skulle sette bremsene på. Når Arbeiderpartiet har sagt at vi burde legge inn 50 mill. kr til miljøteknologi på ferjeflåten, så minner jeg om at bare de siste fire månedene har Enova tildelt 270 mill. kr til å stimulere til bygging av miljøvennlige ferjer bare i Hordaland. Skulle vi gått ned til en femtedel av det nivået for å støtte Arbeiderpartiets forslag i stedet for å videreføre det vi vet at regjeringen allerede holder på med?

Så det at en ikke alltid støtter opposisjonens forslag, handler ikke om at en er imot det, men at en bare mener at det er for passivt, for lite offensivt. Og når en gjennom ulike stortingsdokumenter allerede har vist at regjeringen holder på med det, så er det greit at vi kan være uenige om nivået og gjerne om innretningen også, men å gi inntrykk – som en gjør her i spørsmålet – av at regjeringen ikke støtter arbeidet med ny teknologi på ferjer, er rett og slett å feilinformere.

Jette F. Christensen (A) [12:32:01]: Jeg reagerer på det med «feilinformering», for nå har jeg spurt to ganger om hvorvidt det er en trykkfeil eller en misforståelse at man er imot dette forslaget. Jeg registrerer at ministeren ikke svarer konkret på det, det han sier, er at det skjer ting, at de gjør noe.

Det er 140 000 arbeidsledige i dette landet, og tallet stiger: I Eigersund er arbeidsledigheten nå økt med 130 pst. på ett år. Mye av det rammer de unge hardest. Tidligere i spørretimen i dag kunne ikke finansministeren innrømme at dette var en krise for noen andre enn den enkelte. Kan ministeren – som tross alt er fra Rogaland – løfte blikket og se at dette ikke bare er en krise for den enkelte personlig, men en nasjonal krise, som vi må ta fatt i?

Statsråd Ketil Solvik-Olsen [12:32:56]: For det første så forklarte jeg hvorfor stortingsrepresentantene ikke alltid stemmer for forslag fra opposisjonen hvis en mener de er for passive i forhold til det regjeringen allerede holder på med, så jo, jeg svarte på det spørsmålet.

Så ser vi at arbeidsledigheten øker, og så er spørsmålet: Ville den økt mer eller mindre hvis Arbeiderpartiets politikk hadde vært gjennomført i stedet for regjeringens politikk? Min påstand er at den ville vært enda høyere enn den

er i dag, dessverre, for Arbeiderpartiet mener at vi bruker for mye penger fra statens side, og ikke for lite. Det betyr at det ville vært færre offentlige kroner i sirkulasjon, fordi Arbeiderpartiet heller vil spare dem i utlandet. Og jeg tror ikke det er utenlandske fondsforvaltere som sliter mest i den situasjonen vi er i nå.

Så har vi gjort endringer, f.eks. forbedret rammebetingelsene for grønne datasentre, forbedret rammebetingelsene for kraftforedlende industri, for fornybar energi og for investering og vedlikehold av vei og jernbane, som er blitt doblet under de siste årene. Hvis vi hadde videreført Arbeiderpartiets vedlikeholdspolitik, hadde vi hatt 4 mrd. kr mindre i oppdrag til anleggsbransjen i år sammenlignet med det vi faktisk har med dagens regjering.

Min påstand er: Det er lavere arbeidsledighet nå enn med Arbeiderpartiet, men dessverre øker den fordi det er en stor omstilling på gang, og derfor må det ... (presidenten avbryter).

Presidenten: Taletiden er ute.

Spørsmål 10

Else-May Botten (A) [12:34:18]: «Sør-Vestlandet rammes av økende ledighet. Mange bedrifter har vært gjennom flere runder med nedbemanning, og bl.a. i maritim sektor er en rekke bedrifter i ferd med å miste verdifull kompetanse de trenger for å kunne skape nye og bedre løsninger. Stadig flere etterspør strakstiltak i form av tiltakspakker. Det fikk vi også høre da vi i forrige uke hadde samråd med næringslivet i statsrådets hjemby Bergen.

Ser statsråden at det er et stort behov for motkonjunkturtiltak som kan holde sysselsettingen oppe i denne situasjonen?»

Statsråd Monica Mæland [12:34:53]: Som representanten påpeker, er det krevende tider på Sørlandet og Vestlandet. Jeg både bor der og besøker jevnlig bedrifter som berøres. Det er helt klart at vår evne til omstilling i arbeidsmarkedet, i næringslivet og i offentlig sektor blir satt på prøve nå framover.

Tapte arbeidsplasser i det private næringsliv må erstattes med arbeidsplasser i det private næringsliv. Nettopp derfor la regjeringen fram en tiltakspakke for økt sysselsetting, spesielt rettet mot de delene av landet og de næringene som spesielt møter en krevende situasjon. Vedlikeholdsarbeid på bygg og infrastruktur er eksempler på dette.

Vi jobber nå med å iverksette en maritim strategi som ble vedtatt i fjor, med 69 tiltak. Det inkluderer en styrking av tilskuddsordningen for sjøfolk og tiltak for å få flere skip til å flagge hjem. Så langt har 16 skip flagget hjem, og vi forventer flere.

Vi har også lansert flere tiltak som skal bidra til å sikre arbeidsplasser ved norske verft. Det inkluderer mer midler til vedlikehold, oppgradering og nybygg av fartøyer. Vi har etablert en kondemneringsordning og styrket innovasjonslånordningen for å bidra til grønn fornying av nærskips-

fartsflåten og for at båter som ligger i opplag, nå skal slippe årsgebyr.

Det er krevende tider, men jeg har tro på at den norske verftsnaeringen skal fortsette å hevde seg. Derfor er det gledelig når f.eks. Kleven Verft signerer en intensjonsavtale om å bygge nye skip for Hurtigruten.

Pengepolitikken er førstelinjeforsvaret i stabiliseringen av norsk økonomi. Kronen har svekket seg, og partene i arbeidslivet har tatt ansvar og bidrar til lav lønnsvekst. Samlet har konkurransevnen til norsk næringsliv bedret seg.

Regjeringen har også varslet at vi i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2016 kommer til å foreslå for Stortinget endringer i permitteringsordningen til 52 uker. Det er en ordning som kan gi bedrifter muligheter til å holde på kompetent arbeidskraft gjennom en periode med midlertidige innskrenkninger.

Vi følger altså situasjonen nøye. Vi iverksetter tiltak både på kort og lang sikt. Det har vi gjort fram til nå, og det kommer vi også til å gjøre framover.

Else-May Botten (A) [12:37:20]: Det er mange ting som blir ramset opp her, men de tusenvis av ledige viser til at de opplever at det er en tiltaksløs statsråd som kommer med trøstende ord og har en vente-og-se-holdning, og at den tiltakspakken som ble levert i høst, har hatt liten innvirkning så langt. Det hjelper lite for dem som står i Navkøen, å høre på fine ord når det ikke blir nye arbeidsplasser av det.

Statsråden var inne på at det var viktig å få opp aktiviteten. Da er det interessant å vite hva statsråden gjør for å pushe aktiviteten f.eks. på norsk sokkel – ting man kan gjøre av vedlikeholdsarbeid og feltutvikling. Men man trenger også å være offensiv når det gjelder kystvaktskipene og anbudene i forbindelse med det, og ikke minst ferjeandbud.

Så det er interessant å spørre statsråden: Kommer det noen tiltak som vil virke nå, og har kondemneringsordningen i det hele tatt hatt noen virkning så langt?

Statsråd Monica Mæland [12:38:20]: Ikke uventet ser vi nokså forskjellig på situasjonen. Jeg møter norske virksomheter hele tiden, jeg har faste møter med maritim næring – alle deltakere i maritim næring. Det hadde jeg for få uker siden. Jeg får ikke de tilbakemeldingene som Botten gir, om at tiltakene ikke virker. Jeg får heller ingen henvendelser om ønske om tiltakspakker. Det er en krevende utvikling, spesielt knyttet til offshorenæringen, men dette er forhold som ikke styres fra regjeringens side – ingen av de tiltakene som Botten her nevner, er noe som vi styrer fra regjeringens side. Det er ikke regjeringen, det er selskapene, som beslutter aktiviteten på norsk sokkel. Slik var det under Arbeiderpartiet, slik er det under denne regjeringen.

Else-May Botten (A) [12:39:05]: Det er interessant, for statsråden nevnte at regjeringen nå kommer til å komme med nye endringer i permitteringsregelverket. Krisen slo inn for ett og et halvt år siden, og mange har stått og ropt ganske høyt om at nå må det skje. Først etter ett år

med stort press fra partene fant regjeringen ut at man kanskje kunne finne noe argumentasjon for at dette også var bra.

I tillegg opplever man langs dette landet at det er en stortilt sentralisering, noe som provoserer. Når oppgaver faktisk skal sendes ut, skal de ikke sendes veldig langt ut, i hvert fall ikke nordover! Blant annet kom Politidirektoratet med nye retningslinjer i går, som bidro til at Drammen ble valgt med tanke på regnskaps- og lønningskontor foran bl.a. Kristiansund. Også når det gjelder utflaggingen av Ello i Kristiansund som Orkla gjorde, også i går, har statsråden kommet ganske sent på banen og egentlig ikke trykt på nok.

Statsråd Monica Mæland [12:40:11]: Det er ganske fascinerende. I maritim næring har det skjedd mer i løpet av de to og et halvt årene vi har styrt, enn det gjorde under åtte rød-grønne. Det melder en samlet næring.

Når det gjelder utflytting av statlige arbeidsplasser, skjedde det ingenting under åtte år med rød-grønn regjering. Vi har flyttet ut over 100. Og når det gjelder Drammen, er det ett høringsforslag blant flere.

Så det skjer altså mer på flere områder, men det vi har å forholde oss til, er en akutt nedgang i oljeprisen, det er krevende markedsforhold, og det er en omstilling vi må gjennom. Hadde permitteringsreglene vært på 52 uker for halvannet år siden, hadde det ikke hjulpet noen av dem som er arbeidsledige i dag. Vi har sagt at det tiltaket iverksetter vi når vi mener det er grunnlag for det, men vi skal ikke frata mennesker muligheten til å være aktivt arbeidssøkende og få ny jobb – det unner vi alle arbeidsledige.

Spørsmål 11

Fra representanten Bård Vegar Solhjell til klima- og miljøministeren:

«Kva er grunngevinga for at statsråden valde å instruere Miljødirektoratet til å gje løyve til ekstraordinær felling av bjørn på eigedommen til leiaren av Nord-Trøndelag Høgre, Anders Kiær?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 12

Fra representanten Heikki Eidsvoll Holmås til klima- og miljøministeren:

«I Meld. St. 25 (2015–2016) står det at verneplan for vassdrag i hovedsak ligger fast, men at i særskilte tilfeller med flom- og/eller skreddempende effekt kan det åpnes for konsesjonsbehandling av vannkraft i vernede vassdrag. I Olje- og energidepartementets pressemelding om den samme energimeldingen står det derimot at stor produksjon av regulerbar kraft er et samfunnmessig hensyn som i seg selv kan gi grunnlag for konsesjonsbehandling i vernede vassdrag.

Kan statsråden klargjøre regjeringens politikk for vernede vassdrag?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 13

Fra representanten Kjersti Toppe til helse- og omsorgsministeren:

«I langtidsplanen til Sørlandet sykehus HF er det planlagt å kutte 400 årsverk. Stortinget har bedt regjeringen sørge for at de regionale helseforetakene starter en prosess med å flytte mer av den elektive kirurgien i foretaket til akutt sykehusene.

Mener statsråden at Sørlandet sykehus' plan er i tråd med målsettingene regjeringen har for pasientenes helse-tjeneste, og hva ser statsråden for seg at Sørlandet sykehus bør desentralisere, slik Stortinget har bedt om?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Vi går da til spørsmål 14.

Spørsmål 14

Eirin Sund (A) [12:41:28]: «Den rekordhøye arbeidsledigheten rammer ansatte i både petroleumsnæringen og offshorerelatert næringsvirksomhet hardt. Økt arbeidsledighet er verken bra for den enkelte eller for samfunnet. Det trengs en nasjonal satsing for å holde aktiviteten oppe og kompetansen ved like, og det er på høy tid at regjeringen kommer med mottiltak. Vi trenger tiltak knyttet til leting, feltutvikling, vedlikehold og plugging av brønner.

Hvilke tiltak vil statsråden ta initiativ til for å øke aktiviteten på norsk sokkel?»

Statsråd Tord Lien [12:42:06]: I denne spørretimen har det vært stilt en rekke spørsmål knyttet til tiltak for å holde oppe sysselsettingen i den krevende situasjonen deler av norsk industri står i. Jeg viser til svaret fra næringsministeren når det gjelder generelle tiltak for å bedre situasjonen for Sør- og Vestlandet. Jeg forsøker å forholde meg til regjeringens politikk overfor olje- og gassindustrien.

Det er ingen tvil om at oljeindustrien, som alle andre råvarebaserte næringer, har vært og vil forbli en sykklisk bransje, og også en bransje der det er store kapitalbehov og til dels lange ledetider. På grunn av situasjonen i oljemarkedet møter denne industrien nå, både på leverandørsiden og på operatørsiden, krevende markeds situasjoner, noe som har gjort at oljeselskapene har redusert både letebudsjettene og investeringsbudsjettene. I sum har dette gjort at investeringsnivået tilknyttet norsk sokkel har falt betydelig, men det er heller ingen som helst tvil om at en betydelig del av utfordringen norsk leverandørindustri står i, handler om aktivitetsnivået i helt andre regioner enn Norge. Dette er en global situasjon, og vi har

en meget internasjonalt orientert norsk leverandørindustri.

Samtidig skjer det et viktig arbeid i industrien for å øke effektiviteten og redusere kostnadene per fat produsert. Å lykkes med det arbeidet er det som vil avgjøre om vi kan ha varig verdiskaping og tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser i denne næringen i tiden framover. I sum er imidlertid effekten av både kutt og kostnadsreduksjoner at aktivitetsomfanget er redusert, både i operatørselskapene og – ikke minst – i leverandørindustrien. Det er ingen tvil om at dette er krevende både for dem som mister jobben, og for selskapene dette handler om. Så tror jeg vi kan minne oss selv om at situasjonen hadde vært adskillig mer krevende uten Johan Sverdrup-utbyggingen og utbyggingen av Maria og Oseberg Vestflanken som nå pågår.

Stortingsflertallet og regjeringen har allerede presentert flere konkrete tiltak. Næringsministeren har vært inne på noen av dem. Vi har vedtatt en skattelette for oljeindustrien på i realiteten 600 mill. kr for 2016. Vi har gjennomført en historisk styrking og satsing på petroleumsforskning. Vi har styrket bevilgningene til internasjonalisering av industrien gjennom INTSOK, og vi har 4 000 nye tilfaksplasser på plass i 2016, målrettet mot denne typen industri og næringsliv.

Eirin Sund (A) [12:45:11]: De fleste jeg kjenner, meg selv inkludert, kjenner folk hjemmefra som har mistet jobben sin, eller som står i fare for å miste jobben – i både familie og vennekrets. Det oppleves ganske dramatisk for enkeltmennesker, familier og samfunn. Svaret som statsråden gir i dag, tror jeg beklageligvis ikke beroliger noen. For å imøtegå situasjonen må vi få satt inn et større nasjonalt ansvar og større og bedre tiltak enn det en allerede har gjort. Bare i Eigersund har ledigheten økt med 130 pst. på ett år – og det er dramatisk.

Da er spørsmålet: Hva vil statsråden gjøre for å få fart på bl.a. vedlikeholds- og modifikasjonsarbeidet på sokkelen, som vil være et viktig bidrag i den situasjonen vi står i, og som vi nå ser utvikle seg i negativ retning? Og når vil statsråden sette i gang og utvinne i eksisterende felt, slik det faktisk står i statsrådets egen regjeringserklæring at en skal gjøre?

Statsråd Tord Lien [12:46:15]: En av grunnene til at aktivitetsnivået på norsk sokkel er relativt mindre svekket enn aktiviteten i veldig mange andre regioner, er nettopp at oljeselskapene vet at å drive aktivitet på norsk sokkel vil bli møtt av forutsigbarhet i rammevilkårene som er til stede her – delvis takket være petroleumspolitiske overenskomster mellom Arbeiderpartiet og dagens to regjeringspartier, ofte med støtte fra Senterpartiet. En del av dette er fordi det over snart 50 år har vært en klar rolle- og ansvarsfordeling på norsk sokkel mellom myndighetene på den ene siden og industriens aktører på den andre siden. Vår rolle er å styre dette gjennom forutsigbare og klare rammer, lover og forskrifter, konsesjoner osv., som gir noen rettigheter og plikter til selskapene. Jeg kan forsikre representanten Sund om at vi tydelig følger opp de pliktene som gjelder for å utvikle felt som er gitt i medhold av disse rammene.

Eirin Sund (A) [12:47:20]: Det er et ordtak som sier: Bedre sent enn aldri. Jeg er redd for at det er for mye altfor sent, og jeg er også redd for at det er flere tiltak som aldri vil bli iverksatt fordi regjeringen faktisk ikke vil.

Det er også sånn at i tillegg til at folk mister jobbene sine, som er dramatisk nok i seg selv, så står vi nå i fare for å miste verdifull kompetanse, og vi ser at ungdom flykter fra studier som er petroleumsrelaterede – det i en næring som skal vare i mange tiår, og der vi ser at pilene kommer til å peke oppover igjen i 2018. Da lurer jeg på hva statsråden har tenkt å gjøre for at dette ikke skal fortsette.

Samtidig er det slik at i Stavanger skal et prøveprosjekt mellom Nav, NHO og NITO, om kompetansegap, kartlegge behovet for hva slags kunnskap arbeidsledige petroleumsingeniører trenger for å få seg ny jobb. For de vil ha jobb, og de vil omstilles. Det forslaget er fremmet for arbeidsministeren uten at en har fått napp. Er det et forslag som olje- og energiministerens kunne tenke seg å løfte opp og få gjort noe med?

Statsråd Tord Lien [12:48:26]: Jeg er glad for at Arbeiderpartiet er tydelig på at dette er en industri og en næring vi skal leve av i mange tiår framover. Det mener jeg også. Samtidig har regjeringen for det første gjort det enklere for folk med realfaglig og teknisk kompetanse å ta etter- og videreutdanning for å få jobb i skolen. Denne regjeringen har presentert en betydelig satsing på vekst i havbruksindustrien, som trenger denne typen kompetanse. Vi er i ferd med å tildele de første konsesjonene for offshore havbruk, som definitivt har behov for denne typen kompetanse. Men hovedansvaret for å håndtere de markedsmessige svingningene og utfordringene ligger hos næringen selv.

Det er helt klart at skal vi klare å opprettholde tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser, den store verdiskapingen og videre teknologiutvikling i denne industrien, er vi helt avhengige av at industrien lykkes med å håndtere kostnadsutfordringene. Vi har lagt på bordet en rekordsatsing på teknologiutvikling sammen med oljeindustrien, og det har jeg notert meg blir tatt veldig godt imot.

Spørsmål 15

Ruth Grung (A) [12:49:41]: «Det er tidligere satt av 86 mill. kr til ny adkomst til Haakonsvern for å bedre trafikkforholdene, øke kapasiteten og sørge for nødvendig sikkerhet og trygghet. Men planforslaget tar ikke høyde for den planlagte økte ubåtkapasiteten og sikkerhetsavstanden til Briggen befalsforlegning.

Vil statsråden sørge for økte rammer, slik at adkomsten ivaretar Forsvarets sikkerhetskrav og får en funksjonell løsning tilpasset planene for Sjøforsvaret og Nordens største marinebase?»

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [12:50:10]: Jeg vil takke for spørsmålet og vise til at det i løpet av de siste fire–fem åra er blitt investert betydelige midler på Haakonsvern, nærmere 1 mrd. kr. Det har vært helt

nødvendige investeringer, fordi det er en base i utvikling.

Som det vises til i spørsmålet også, har vi nå et prosjekt for ny atkomst til Haakonsvern under planlegging. Prosjektet skal løse forhold som er knyttet til trafikkavviklingen, og alle som har vært i nærheten, vet at det tidvis er en stor utfordring, og det er også sikkerhetsmessig kontroll av både kjøretøy og personell.

Forsvarsbygg har sammen med Sjøforsvaret utredet ulike løsninger, og departementet ba i mars i år Forsvarsbygg om å utarbeide et forprosjekt for en av de fire alternative løsningene som lå på bordet. I forprosjektfasen vil prosjektets omfang og kostnader bli konkretisert, noe som er vanlig for den type prosjekter.

Prosjektet skal altså først og fremst løse de trafikkikkerhetsmessige forholdene. Eventuelle ytterligere behov må prioriteres – eventuelt gjennomføres som egne tiltak. Løsningen i prosjektet er nødt til å fange opp at det skal være fleksibelt og mulig å utvide senere, sånn at det ligger til rette for en eventuell framtidig økning av trafikken.

Den alternativsvurderingen som først ble sendt ut for prosjektet, var en anbefalt løsning som var dobbelt så dyr som det som var avsatt i planrammene. I den videre prosessen har behovet og løsningene blitt vurdert nærmere, og prosjektets omfang er i samråd med Forsvarsstaben nå redusert. Den nye løsningen krever likevel en økning av planbeløpet sammenlignet med det som ligger i investeringsplanene, og det er ivarettatt i departementet. Det er derfor nå samsvar mellom avsatt planramme og det prosjektet som vil bli utarbeidet.

Det er viktig også å understreke, som jeg var inne på, at dette prosjektet for trafikkatomst, trafikkikkerhet, kontroll osv. er én side ved dette. Man må også fra Forsvarsbyggs side klare å koordinere dette prosjektet med prosjekter for sikring av øvrige enheter på basen. Det er viktig at disse trafikale utfordringene blir løst, sånn at risikoen for ulykker og hendelser reduseres.

For meg er det også viktig at Forsvaret bruker midlene fornuftig og på en god måte, at løsningen er god nok, og at den samtidig er nøktern. Når forprosjektet er ferdig utarbeidet, vil departementet ta stilling til saken snarest mulig.

Ruth Grung (A) [12:52:45]: Jeg er langt på vei enig i ministerens beskrivelse, for det er ikke veldig ofte at man har en så stor marinebase så tett på en by. Nå bor jeg slik at jeg vet at fylkesveien blir stengt en halv time hver dag, de får ikke avviklet. Der står busser, drosjer og andre kjøretøy – og det er en av hovedveiene til Laksevåg som går rett forbi marinebasen. Men samtidig – det tar lang tid å planlegge også i Bergen – viser det seg at man skal øke ubåtkapasiteten. Man har sett på at man kan forbinde to løsninger, men den rammen som er gitt så langt, tok ikke høyde for at man skulle satse på økt ubåtkapasitet. Mener forsvarsministeren at den nye rammen ivaretar økningen med tanke på å styrke Sjøforsvaret når det gjelder ubåtkapasitet?

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [12:53:39]: Som jeg sa, må Forsvarsbygg i sine planer ta høyde for hvordan for-

holdet er til andre prosjekter inne på basen. Nå er det langtidspanen for Forsvaret, som legges fram for Stortinget, som kommer til å ta stilling til hvordan den framtidige utviklinga både på Haakonsvern og andre steder kommer til å bli. Det viktige for oss når vi nå har bedt Forsvarsbygg om å lage et forprosjekt på dette innenfor disse rammene, er at det skal løse det som er hovedutfordringa og problemet her, nemlig den trafikale atkomsten – sikkerhet: personellkontroll og kjøretøykontroll – men samtidig være så fleksibelt at det kan ta opp i seg andre eller utvidede deler av prosjektet dersom det skulle vise seg å bli nødvendig. Som representanten er godt kjent med, foreligger det også der ulike mulige løsninger til både hvor veier kan gå, og hvordan man kan sikre dette på en både kosteffektiv og god måte.

Ruth Grung (A) [12:54:28]: Hordaland er jo ikke rammet like hardt, i hvert fall ikke Bergensregionen, som resten av Vestlandet, men samtidig er det økende ledighet også i den delen av Hordaland som er rundt Bergen. Ser statsråden at det kan være muligheter for at man kan få igangsatt dette tiltaket ganske raskt? Nå har iallfall Bergen levd med den atkomsten som gjør at man har hatt en køsituasjon og vanskeligheter med trafikkavvikling. Det dreier seg også ikke minst om sikkerheten på en marinebase som det uansett hva som kommer til å bli konklusjonen, kommer til å bli satset videre på framover.

Statsråd Ine M. Eriksen Søreide [12:55:08]: Departementet kommer til å ta stilling til dette når forprosjektet er presentert for oss, og når det er kvalitetssikret på en tilfredsstillende måte. Når det gjelder spørsmålet om arbeidsledighet i regionen, vil jeg også gjøre oppmerksom på at vi har avsatt over 300 mill. kr til vedlikehold av Sjøforsvarets fartøyer i 2016, og allerede er over 90 av de millionene plassert hos verft i Bergen, Bergen Group, for å vedlikeholde bl.a. fregatter. Det er en viktig håndrekning til en region som stedvis sliter tungt og i mange næringer. Derfor har vi valgt også å bruke den anledningen som er, til å ta igjen mye av det store etterslepet på vedlikehold av Sjøforsvarets fartøyer, bl.a. gjennom å plassere kontrakter på verft i Bergen.

Spørsmål 16

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Jan Bøhler til innvandrings- og integreringsministeren, er overført til kulturministeren som rette vedkommende.

Jan Bøhler (A) [12:56:20]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til kulturministeren:

«I Aftenposten 14. april sier Pakistans ambassadør at norske myndigheter bør overvåke hvordan moskeer og andre trossamfunn bruker den offentlige støtten, at imamer bør snakke norsk i prekener og foredrag m.m. Mange med bakgrunn i Pakistan lytter til og støtter ambassadøren.

Vil regjeringen følge opp hennes viktige initiativ ved å legge inn forutsetninger om at imamer skal ta kurs for å

bruke norsk i moskeen, at hatpredikanter ikke skal inviteres når støtte til moskeer, andre trossamfunn og religiøse organisasjoner tildeles?»

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [12:57:03]: Jeg vil takke for spørsmålet fra representanten Bøhler.

Vi trenger religiøse ledere som forstår norske forhold, og jeg tror utviklingen går i retning av at stadig flere trossamfunn, forhåpentligvis de fleste, vil bruke norsk språk når det forkynnes, og når det prekes. Men statens muligheter til å stille språkkrav ved gjennomføring av gudstjenester, fredagsbønn eller religiøse fellessamlinger vil være avgrenset av Grunnlovens og internasjonale konvensjoners bestemmelser om bl.a. religionsfrihet.

Som tros- og livssynsminister er jeg opptatt av at statens fremste oppgave på tros- og livssynsfeltet er å sikre og beskytte tros- og livssynsfrihet. Trosfrihet og fri religionsutøvelse er grunnleggende verdier og forutsetninger for et fritt samfunn. Religionsfrihet innebærer at tros- og livssynssamfunnene selv fastsetter kvalifikasjonskrav for sine religiøse ledere og predikanter, herunder også språkkunnskap. Samtidig er det viktig at religiøse ledere med utenlandsk bakgrunn har de nødvendige kvalifikasjonene for å være religiøse ledere i det norske samfunnet. Nettopp derfor gir også Kulturdepartementet støtte og tilskudd til kurset «Å være religiøs leder i det norske samfunnet», et kurs som tilbys ved Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Målet for kurset er at religiøse ledere med utenlandsk bakgrunn skal kunne bli trygge i sin rolle som religiøs leder i Norge, bli kjent med og kunne drøfte verdier og regler som finnes i det norske samfunnet, om trossamfunn.

Jeg vil også understreke at tros- og livssynssamfunn selvfølgelig ikke på noen måte er fritatt fra å innrette seg etter norsk lov, og alle som offentlig oppfordrer noen til å iverksette en straffbar handling, vold eller drap, kan straffes etter straffeloven § 183. Hatefulle ytringer kan straffes med hjemmel i straffeloven § 185, og disse bestemmelsene gjelder også for oppfordringer og ytringer fremsatt i et tros- eller livssynssamfunn.

Trossamfunn som krenker «rett og sømd», kan nektes tilskudd av Fylkesmannen, og trossamfunn kan også bli fratatt en eventuell vigselrett. Hvis en forstander opptrer i strid med norsk lov, kan også Fylkesmannen frata vedkommende retten til å være forstander.

Jan Bøhler (A) [12:59:57]: Jeg takker for svaret.

Den pakistanske ambassadørens uttalelser var en reaksjon på at en imam fra Norge deltok i markeringer knyttet til drapet på en liberal guvernør i Pakistan som ble drept av en ekstremist. Den bekymringen som ambassadøren uttrykte, tror jeg vi skal ta veldig på alvor, og hennes rolle blant pakistanere i Norge er jo sånn at dette kunne gi oss en veldig god mulighet til å legge økt press på, ta nye initiativ til, at man skal snakke norsk i preker og foredrag i moskeene.

Det er riktig at det skjer en positiv utvikling en del steder, men vi må også være oppmerksomme på de stedene der holdningene kanskje går i en annen retning. Der kan det være motsatt, eller det kan i hvert fall være at

det ikke skjer en lignende utvikling. Jeg vil spørre om det at man ber styrene i moskeene stille krav når det gjelder stillingsbeskrivelser, egentlig har noe med Grunnloven å gjøre – det er mange stillinger som har krav i Norge?

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:01:08]: Jeg er enig med representanten Bøhler i at det er viktig at religiøse ledere som virker i det norske samfunnet, lærer seg norsk. Derfor er jeg også glad for at norske myndigheter gir støtte og legger til rette for dette kurset for at religiøse ledere skal bli tryggere i sin rolle som religiøs leder i Norge. Samtidig er jeg opptatt av at retten til å bestemme hvilket språk det skal forkynnes på, hører til religionsfriheten. Det er hele mitt utgangspunkt.

Så vil jeg også si at representanten Bøhler tar opp en viktig bekymring, og i arbeidet nå med en helhetlig lov knyttet til tros- og livssynssamfunn i Norge vil dette være et spørsmål som absolutt vil bli drøftet og grundig vurdert i den stortingsmeldingen som jeg skal legge frem for Stortinget.

Jan Bøhler (A) [13:02:10]: Det er et interessant spørsmål, synes jeg. Jeg er selvsagt enig i forsvaret av religionsfriheten, men det er ikke snakk om å forby noen å snakke. Spørsmålet når det gjelder støtte fra statens side til styrer, som igjen styrer moskeer, er om man ikke der kan si at vi prioriterer dem som bruker norsk utenom selvsagt i bestemte ritualer, men som bruker norsk i preker og foredrag osv. Det er så viktig for oss at moskeene også har en plass i det norske samfunnet, at vi bygger opp et forhold oss imellom, og at vi ellers i samfunnet kan følge med på alle som deltar i moskeene, følge med på det statsråden nevner om hatefulle ytringer, ytringer som oppfordrer til vold, osv. Om det forekommer, vil man ha et helt annet forhold til språkbruken hvis det skjer på vårt eget språk. Jeg synes man burde være mer offensiv når det gjelder å undersøke mulighetene og rammene enn bare å vise til generelt lovverk.

Statsråd Linda C. Hofstad Helleland [13:03:16]: Da må jeg understreke svaret mitt igjen, for jeg vet ikke om det kom tydelig nok frem.

Jeg er enig med representanten i at det er viktig at det er et godt forhold mellom det norske samfunnet og moskeene, men dette gjelder ikke bare moskeer, det gjelder alle tros- og livssynssamfunn. Hvis staten skal gå inn og stille krav knyttet til de trossamfunnene som mottar offentlig støtte, skal det ikke bare gjelde moskeer, da skal det gjelde alle.

Jeg vil understreke igjen at dette er noe jeg kommer til å vurdere i arbeidet med en helhetlig lov om tros- og livssynssamfunn, der vi vurderer om det eventuelt skal stilles krav på mange andre områder, og hvilke krav som skal stilles for å kunne motta offentlig støtte.

Men dette er kompliserte spørsmål som vi må vurdere i en helhet, og som det er riktig at man ser i sammenheng med alle tros- og livssynssamfunn og ikke bare ett trossamfunn. Derfor vil jeg komme tilbake til det med en stortingsmelding.

Spørsmål 17

Fra representanten Torgeir Knag Fylkesnes til fiskeriministeren:

«Islendingene er vesentlig bedre enn Norge å sikre at fiskeindustrien bruker hele fisken. Næringens fremtid er å utnytte alt råstoffet. I en tid der Norge mer enn på lenge trenger kraftfull satsing på nye arbeidsplasser og økt verdiskaping, trenger vi offensiv politikk og støtte fra myndighetene for å fremme innovasjon og nyskaping.

Hvordan vil statsråden bidra til økt sysselsetting og verdiskaping gjennom utnytting av hele fisken, og hvor fort vil arbeidet komme i gang?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 18

Kirsti Bergstø (SV) [13:04:31]: Jeg vil tillate meg å stille følgende spørsmål til arbeids- og sosialministeren:

«Hvordan sikrer statsråden at ansatte i Nav oppnår tidlig kontakt med ungdommer som har avbrutt videregående opplæring, for å unngå passivitet og for å kunne komme tidlig i gang med veiledning og tiltak?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:04:52]: Først og fremst: Takk for spørsmålet.

I utgangspunktet ønsker vi ikke at ungdom skal komme inn i Navs rekker i det hele tatt, men heller holde seg på skolebenken eller komme seg i jobb.

Vi vet at videregående opplæring er viktig for å få en god og varig tilknytning til arbeidsmarkedet. Likevel faller svært mange fra før de har fullført sin opplæring. Jeg mener det er viktig at så mange unge som mulig får muligheten til å fullføre videregående opplæring.

For å sikre at det ikke er økonomisk lønnsomt å slutte på skolen for å delta på arbeidsmarkedstiltak, er aldersgrensen for å få tiltakspenger økt.

Uavhengig av dette får ungdom som trenger det, naturligvis bistand fra Nav-kontoret for å komme i arbeid eller i aktivitet. For å sikre at unge får den hjelpen de har behov for, er ungdom den gruppen som prioriteres høyest i arbeids- og velferdsforvaltningens arbeid. 1 000 av de ekstra tiltaksplassene for arbeidsledige i 2016 skal knyttes til gjennomføring av tiltak i ungdomspakken, som ble lansert i budsjettet for 2016. Lærlingtilskuddet er økt for å stimulere bedrifter til å ta inn flere lærlinger. Det er også etablert en ny oppfølgings- og tilretteleggingsavtale som sikrer både arbeidsgiver og tiltaksdeltaker god oppfølging fra Nav.

Flere Nav-kontorer har egne ungdomsteam. Det finnes også egne garantiordninger for ungdom, og i den varslede meldingen til Stortinget om videreutviklingen av Nav vil jeg bl.a. drøfte hvordan oppfølgingsarbeidet i Nav-kontoret i økt grad kan understøtte målet om flere i arbeid, også med sikte på å sikre tidlig innsats for unge som har behov for bistand.

Det er fra høsten 2015 etablert forsøk med Nav-veiledere i videregående skoler. Formålet er å forebygge frafall i videregående opplæring ved å komme inn tidlig og gi en helhetlig oppfølging av elever som har sammensatte problemer.

Flere departementer arbeider nå også sammen om å styrke arbeidet med utsatte barn og unge for at flere skal lykkes i skolen og fullføre videregående opplæring, som grunnlag for varig tilknytning til arbeidslivet.

Jeg vil også vise til den nylig framlagte meldingen «Fra utenforskap til ny sjanse», hvor regjeringen foreslår en rekke tiltak for bedre muligheter for videregående opplæring og bedre opplæringstilbud i Arbeids- og velferdsetaten.

Kirsti Bergstø (SV) [13:07:30]: Vi deler ønsket om at flere skal fullføre videregående opplæring, men vet at altfor mange ramler ut. Vi vet også at oppfølgingen av ungdom som ramler ut av videregående skole, er for dårlig. Riksrevisjonen har slått fast at 60 pst. av dem som dropper ut, står helt uten tiltak. For mange betyr det dager med lite mening, der man ikke får betydd noe for noen nødvendigvis, og der man gjerne havner i en negativ spiral.

Paradoksalt nok har regjeringen planer om å innføre aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere, mens mange ungdommer står uten hjelp. SV har foreslått en forsterket ungdomsgaranti som vil gi rett til arbeid, utdanning eller aktivitet innenfor tre måneder for alle under 25 år. Tidligere arbeidsminister Eriksson uttalte at han ville vurdere garantiordningen for ungdommer. Jeg lurer på hva arbeidsminister Hauglies syn på SVs forslag er, og hvilken garanti arbeidsministeren vil gi arbeidsløs ungdom i dag.

Statsråd Anniken Hauglie [13:08:36]: Som jeg sa i mitt første svar, vil bl.a. ungdomsgarantiene bli omtalt i den varslede meldingen til Stortinget. Fafo har evaluert de garantiordningene som er nå, og det viser at de ikke er gode nok. Riksrevisjonen bekrefter også nettopp det, som representanten Bergstø var inne på.

Det er først og fremst skoleeier som har ansvaret for at elevene holder seg på skolen og fullfører videregående. Det er skoleeier sammen med skolene som har ansvar for å tilrettelegge undervisningen og tilpasse undervisningen på en sån måte at elevene klarer å fullføre og bestå. Men det er klart at når det ikke skjer, når man ikke får til det, er det Navs oppgave å bidra med sin verktøykasse for å fange opp ungdommene så tidlig som mulig, sikre dem kvalifisering og utdanning og sørge for at de får seg en jobb. Aktivitetsplikt fører til at noen ungdommer nå kommer seg i jobb. Ungdommene opplever det også som positivt at det blir stilt krav til dem, og at noen viser omsorg for dem og hjelper dem til å komme seg videre.

Kirsti Bergstø (SV) [13:09:38]: Vi vet en del om hva som virker. Vi vet at tett individuell oppfølging virker, at motivasjonsarbeid, en helhetlig tenkning og arbeid med den enkelte virker, og vi vet at meningsfull aktivitet virker. Men for å kunne gjøre dette trengs det et nært Nav som kjenner den enkelte man jobber med, og lokalsamfunnet

man opererer i, som har faglig frihet, og som har et virkemiddelapparat som kan brukes til å møte den enkelte i deres situasjon. For at ungdom skal få være en ressurs og få bruke sine ressurser, må vi også bruke ressurser på å investere i ungdommen. Derfor lurer jeg på hvordan statsråden vil sikre nettopp at Nav får ressursene og virkemidlene til å gjøre den viktige jobben med å sikre ungdom en meningsfull hverdag med arbeid, aktivitet og utdanning, og om garantier kan være en av veiene å gå.

Statsråd Anniken Hauglie [13:10:40]: Garantier kan absolutt være en vei å gå. De eksisterende garantiene viser seg dessverre ikke å virke så godt som det man ønsket, og det er også bakgrunnen for at jeg ønsker å gjennomgå garantiene og se på hvordan man eventuelt kan lage en ny som er mer effektiv.

Tidligere denne uken besøkte jeg Jessheim videregående skole. De har Nav-veiledere. Det som de bl.a. fortalte der, er at samarbeidet mellom Nav-veilederne og skolen har bidratt til økt kunnskap om Nav i skolen, men ikke minst – og kanskje vel så viktig – økt kunnskap om skolen i Nav. De sier selv at de dermed på en mye, mye bedre måte kunne komme tettere på ungdommene og tilby dem den hjelpen som ungdommene trengte.

Det aller viktigste nå er at man kommer så tidlig inn i ungdommenes liv at man unngår unødige lange opphold mellom skolegang og videre skole eller jobb. Det er også bakgrunnen for at regjeringen la fram en ungdomspakke i statsbudsjettet med en rekke konkrete tiltak som nettopp skal ivareta det behovet.

Spørsmål 19

Dag Terje Andersen (A) [13:11:54]: «Regjeringen fjernet i 2015 ferietillegget for dagpengemottakere. En dagpengemottaker som mottar en årlig ytelse på 300 000 kr, får etter dette et tap på 28 500 kr i året.

Hvorfor mener regjeringen det er rettferdig at de som mister jobben, også skal rammes ytterligere gjennom kutt i dagpengene?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:12:16]: Regjeringen er opptatt av å målrette ordninger for å få flere folk i arbeid. Derfor la vi også fram et ekspansivt statsbudsjett og en kraftfull tiltakspakke som gir aktivitet og arbeid i hele landet.

Ordningen som representanten viser til, er et eksempel på en ordning som ikke bidrar til å få flere i arbeid. Dagpengemottakere skal være reelle arbeidssøkere, dvs. aktive arbeidssøkere og tilgjengelig for arbeid. En dagpengemottaker som tar ferie fra arbeidssøkingen, er ikke en reell arbeidssøker og skal da heller ikke ha dagpenger. Tanken bak ferietillegget var at dagpengemottakere likevel skulle kunne ta ferie uten å bli rammet økonomisk. Men ferietillegget ble utbetalt i året etter opptjeningsåret. De fleste av mottakerne er da forhåpentligvis tilbake i jobb, og ordningen blir derfor lite målrettet.

Ferietillegget i dagpengeordningen ble avvirket med

virkning fra 1. januar 2015. Samtidig har regjeringen som en mer målrettet ordning sørget for at de som blir langtidsledige utover 52 uker, kan ta ferie med dagpenger i inntil fire uker. De beholder da sin løpende inntekt i inntil fire uker. De fire ukene kan tas samlet eller som enkeltdager. Etter tidligere ordning måtte de si fra seg dagpengene mens de tok ferie, og mottok ferietillegget først året etter. Dermed kan ledige som har mottatt dagpenger i mer enn 52 uker, nå ta ferie uten å tape økonomisk på det.

Sistnevnte er en bedre ordning for dem som har vært ledige lenge og kan ha behov for ferie. Det var ikke tilfellet med den nå avvirkede ordningen, hvor retten til ferietillegg inntrådte allerede etter åtte ukers ledighet. Samlet har vi nå en dagpengeordning som er bedre balansert enn tidligere, en ferieadgang for dem som har en lang dagpengeperiode bak seg, og en ordning som stimulerer til overgang til arbeid for dem med kortere ledighet.

Dag Terje Andersen (A) [13:14:29]: Hvis en skreller bort alle teknikaliteter og bortforklaringer, er realiteten at er en arbeidsledig, får en mindre penger i godtgjørelse for det nå enn en fikk før – 28 500 kr mindre hvis en har en dagpengeutbetaling på 300 000 kr i året. Derfor gjentar jeg spørsmålet: Er det rimelig at de som mister jobben, skal rammes ytterligere gjennom kutt i dagpenger? Hvorfor tror statsråden at folk blir mer inspirert til å jobbe – når situasjonen faktisk er at det er få arbeidsplasser – ved at de som går arbeidsledige, skal få enda dårligere økonomi?

Statsråd Anniken Hauglie [13:15:20]: Arbeidsledige får nå altså feriepengene mens de er ledige, i motsetning til før, da de fikk feriepengene året etter når de etter all sannsynlighet var kommet seg tilbake i jobb. Vi mente at det ikke var en målrettet og god nok ordning. Det er også sånn at man fra tid til annen skal være ganske kritiske til det regelverket man har – man bør fra tid til annen gjennomgå regelverket og se på hva som bør gjøres av endringer. Som representanten er klar over, har vi allerede foreslått en rekke endringer i dagpengereguleringen som skal lette overgangen til arbeid, ved at man gjør det lettere å kombinere utdanning og dagpenger, og ved at man gjør det lettere å få dagpenger mens man etablerer egen virksomhet. Jeg har tidligere uttalt at vi vurderer også flere andre regler eller endringer i dagpengereguleringen som skal stimulere til raskere å komme tilbake igjen i jobb. Det er det de arbeidsledige trenger nå, de trenger å komme raskt tilbake igjen i jobb, og det er det vi legger til rette for gjennom politikken vår.

Dag Terje Andersen (A) [13:16:21]: Vi har lagt fram mange forslag for å få folk tilbake til jobb, men akkurat i dag var det ikke det spørsmålet gjaldt. Uansett bortforklaringer her er det sånn at de arbeidsledige i Norge samlet sett skal få 1 mrd. kr mindre i ytelse – altså en person som har 300 000 kr i arbeidsledighetstrygd, får 28 500 kr mindre. Statsråden kan snakke om ferie og når pengene blir utbetalt og den type ting – realiteten er at hun står og forsvarer at hun tar over 1 mrd. kr ut av lomma til de arbeidsledige, 28 500 kr for en som har 300 000 kr i arbeids-

ledighetstrygd. Det jeg prøver å få svar på, er: Synes statsråden det er rettferdig – samtidig som det blir gitt store skatteletter til dem som har mye penger fra før?

Statsråd Anniken Hauglie [13:17:14]: Jeg er litt overrasket over at representanten ser ut til å mene at det er mer målrettet å gi feriepenger til dem som ikke lenger er arbeidsledige, og at man tydeligvis ønsker å gå tilbake igjen til en ordning hvor man ikke fikk feriepenger mens man var arbeidsledig. Jeg vil mene at det er mer målrettet at de som er ledige lenge, og som har behov for ferie, ikke taper økonomisk på det i de ukene som man tar seg ferie, slik ordningen var før. Vi er opptatt av at vi skal stimulere til overgang til arbeid. Samtidig skal vi også ivareta dem som går lenge uten jobb, og det er det vi også gjør ved den endringen som vi foreslo i fjor i dagpengeregelverket.

Spørsmål 20

Magne Rommetveit (A) [13:18:12]: «I Sunnhordland har arbeidsløysa stige med 82 pst. frå mars 2015 til mars 2016. I Stord kommune er det 7 pst. brutto arbeidsløysa. Flest ledige er det i industriarbeid og bygg og anlegg, men arbeidsløysa breier seg også sterkt til andre bransjar. I ei tid med vanskeleg marknadssituasjon for petroleumsbaserte næringar er det viktig med førebyggjande tiltak mot arbeidsløysa. Bedriftsintern opplæring, BIO, aukar bedriftene si omstillingsevne.

Kvifor får nå bedrifter på Vestlandet avslag på sine søknadar om midlar til BIO?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:18:56]: Det er ingen tvil om at det nå er krevende tider i deler av landet. Det er alvorlig for den som mister jobben, og det er alvorlig for de bedriftene og de lokalsamfunnene som rammes hardt. Regjeringa følger utviklinga i ledigheten nøye og vurderer løpende behovet for omfang og innretninga av arbeidsmarkadstiltakene. Vi er opptatt av virkemidlar som understøtter behovene for omstilling i ulike næringer, som f.eks. oljerelaterte virksomheter som særleg har tøffe tider.

Tallene så langt i 2016 viser at bruken av bedriftsintern opplæring er økende og doblet sidan høsten 2015. I mars i år var det i gjennomsnitt om lag 500 ansatte som til enhver tid deltok på tiltaket. Flest deltakere finnar vi på Vestlandet.

Innenfor den samlede budsjettammen for arbeidsmarkadstiltakene avgjør Arbeids- og velferdsetaten regionalt og lokalt hvilke tiltak som er mest hensiktsmessige for å møte de konkrete utfordringane i arbeidsmarkadet. Omfanget av bedriftsintern opplæring må vurderes opp mot øvrige virkemidlar og prioriterte områder og målgrupper.

Bedriftsintern opplæring er et godt virkemiddel for å styrke kompetansen til ansatte i bedrifter som har omstillingsproblemer, og som må foreta endringar av bedriftens produksjon eller etablere seg på nye markeder. Omstillingskravet er et vilkår for å kunne motta midlar til bedriftsintern opplæring. Kun markadssvikt faller utenfor regelverket. Inngangsvilkårene til tiltaket utelukker derfor

bruk av tiltaket isolert som et alternativ til permitteringer. Bedrifter som ikke fyller disse vilkårene, kan få avslag på sine søknader.

Magne Rommetveit (A) [13:21:01]: Apply Leirvik søkte om 1 355 000 kr i BIO-midlar for våren 2016, og denne offshoreleverandørbedrifta fekk av dette innvilga 172 000 kr. I grunngevinga for avslaget har fylkesdirektøren i Nav Hordaland skrive til bedrifta:

Vår utfordring er at vi dessverre har svært begrensede midlar til BIO-ordninga. Behovet ser ut til å være betydelig større enn det vi har til rådighet, i tillegg til at reglene for BIO gir begrensninger i hvilken støtte Nav kan gi.

Marknaden for offshoreleverandørbedriftene er for tida som svart hav, og bedriftene jobbar intenst med å finna produkt og marknad som kan erstatta olje- og gassmarknaden. Vil statsråden styrkja BIO-ordninga, for å kunna støtta bedrifter som Apply Leirvik?

Statsråd Anniken Hauglie [13:21:57]: Jeg tror jeg skal være varsom med å drive saksbehandling for enkeltbedrifter her. Men bedriftsintern opplæring er jo et tiltak som – i likhet med de andre arbeidsmarkadstiltakene – er et ramlestyrt virkemiddel som krever prioritering innenfor den samlede økonomiske budsjettammen for arbeidsmarkadstiltak. Gjeldende inngangsvilkår er målrettede og sikrer at tiltaket innenfor den samlede bevilgninga til arbeidsmarkadstiltak gir størst effekt og fremmer nødvendig omstilling.

Den informasjonen jeg har fått fra Arbeids- og velferdsetaten, er at etaten i år ikke har avslått søknader på grunn av manglende økonomisk ramme. Avslag har imidlertid blitt gitt der vilkårene for å få tilskudd ikke er oppfylt. Jeg ser også nå at det i flere av fylkene brukes penger som aldri før til bedriftsintern opplæring. Møre og Romsdal er et av fylkene som utnytter dette fullt ut. Jeg ser at søknadene også øker på i Rogaland. Mange steder har man ikke kjent så godt til ordninga, tror jeg, og om vi skal øke potten, får vi komme tilbake til.

Magne Rommetveit (A) [13:23:05]: Eg må igjen minna om at Nav-sjefen i Hordaland skriv at behovet ser ut til å vera betydeleg større enn det me har til rådighet.

Så vil eg seia at Arbeidarpartiet foreslo i budsjettet i 2016 å endra regelverket for BIO til også å omfatta markadssvikt og konjunkturmessige forhold. Me foreslo også å auka posten til arbeidsmarkadstiltak, som BIO-midlane fell inn under, med 339 mill. kr. Og regjeringa gjekk i haust ut med at ordninga med bedriftsintern opplæring skulle styrkjast, og då spesielt med tanke på utfordringane i industrien på Vestlandet.

BIO er eit treffsikkert omstillingstiltak, som også verkar førebyggjande mot oppseiingar. Vil statsråden kunna endra regelverket for BIO til også å omfatta markadssvikt og konjunkturmessige forhold, sånn som situasjonen no er på Vestlandet?

Statsråd Anniken Hauglie [13:24:02]: Jeg er helt enig med representanten i at bedriftsintern opplæring er et tiltak som er veldig godt, og som gir bedriftene en nødvendig håndsrekning i en vanskelig tid, og det er også bakgrunnen for at vi økte den potten i 2016-budsjettet.

Det er viktig at vi her i denne sal er klar over at den situasjonen vi står overfor nå, er vesensforskjellig fra den situasjonen vi sto overfor i 2009, hvor det var bråstopp over alt, i alle bransjer, og man skulle tilbake til der man – nær sagt – slapp før krisen. Der er vi ikke nå; vi er i en tid hvor flere bransjer trenger omstilling, og vi skal ikke tilbake til der vi var. Vi skal finne en helt ny normal, og da vil ikke generell markedssvikt være løsningen. Mange av de bedriftene som nå opplever markedssvikt, vil oppleve det også i årene framover. Mange av dem trenger omstilling til nye bransjer og nye markeder, og det er det vi skal hjelpe dem til – ikke til å sementere dem i bransjer som ikke skal tilbake til der de var.

Spørsmål 21

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Kari Henriksen til arbeids- og sosialministeren, er overført til kommunal- og moderniseringsministeren som rette vedkommende. Spørsmålet vil imidlertid bli besvart av arbeids- og sosialministeren på vegne av kommunal- og moderniseringsministeren, som er bortreist.

Kari Henriksen (A) [13:25:21]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeids- og sosialministeren:

«Ledigheten i Agder øker. Flere yrkesgrupper rammes. Regjeringen bruker 20 mill. kroner på å sentralisere og byråkratisere ordningen med regionale utviklingsmidler og kutter dem med 300 mill. kroner mens gryteklare prosjekter i Agder står i kø. Fengsler i Mandal og Froland, oppgradering av skoler i Vennesla og Flekkefjord, lokale veier f.eks. kunne gitt lokale arbeidsplasser raskt.

Mener statsråden at mer byråkrati og kutt på 300 mill. kroner er virksomme tiltak for å skape arbeidsplasser raskt i Agder?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:26:02]: Regjeringen er godt i gang med å fornye regionalpolitikken, hvor bl.a. bedring av næringslivets generelle rammebetingelser prioriteres.

Videre målrettes den distriktpolitiske innsatsen ved å prioritere nærings- og bedriftsrettede tiltak. Entreprenørskap og innovasjon vektlegges også.

Selv om det er omdisponert regionale utviklingsmidler til satsing på vei og andre vekstfremmende tiltak, er det likevel i saldert budsjett for 2016 totalt 1,85 mrd. kr til regional utvikling. Reduksjonen i de regionale utviklingsmidlene de tre siste årene er mer enn kompensert gjennom økte midler til opprusting og fornying av fylkesveinettet. Dette er målrettede tiltak for å styrke næringslivets konkurransekraft i hele landet.

Regionale utviklingsmidler er i hovedsak midler som går via fylkeskommuner eller virkemiddelapparatet, med mål om å skape vekst og verdiskaping i hele landet. Dersom representanten vil knytte rehabilitering av statlige bygg til disse midlene, vil det være en helt ny praksis.

Den vanskelige situasjonen på Sør- og Vestlandet som følge av krisen i petroleumsnæringen og i leverandørindustrien har skapt behov for samordnet regional innsats på tvers av fylkesgrensene. Det er bakgrunnen for at regjeringen bevilget 20 mill. kr til Hordaland fylkeskommune for å styrke samarbeidet mellom fylkene på Sør- og Vestlandet om omstillingstiltak. Et styrket samarbeid skal gi bedre tiltak på tvers av fylkesgrensene. Målet med disse midlene var samordning, ikke byråkratisering.

Som en del av budsjettet for 2016 har regjeringen lagt fram en ekstra tiltakspakke for økt sysselsetting på i alt 4 mrd. kr. Pakken er rettet mot områder som i særlig grad merker konsekvensene av lavere vekst. Pakken rulles ut nå. Blant annet merket sikkert representanten seg at Justisbygget i Kristiansand sto på listen over bygg der det vil bli gjennomført rehabilitering eller vedlikehold.

Den samlede økonomiske politikken virker nå kraftig mot ledigheten. Samlet bidrar regjeringens politikk til bedre rammebetingelser for næringslivet og legger til rette for at det kan skapes flere nye arbeidsplasser både i Agder-fylkene og i resten av landet.

Kari Henriksen (A) [13:28:42]: Tiltakene virker kraftig, sa ministeren. Ja, det er så kraftig at det blir 50 flere ledige hver dag. Vi har 140 000 til nå, så det er jo en kraftfull effekt av tiltak som faktisk ikke virker. Tolv nye byråkrater må altså til for å samordne, mens ansatte som er i eksisterende stillinger, faktisk ikke kan koordinere de midlene som de får, og da må man ha enda mer byråkrati.

Regjeringa sier den kommer med nye reformer. Det de leverer, er nye rekorder: i antall byråkrater, bompenggegjøld og store skatteuttak til de aller rikeste. Som Tornerose ligger regjeringa passivt i dvale mens hekken vokser kjempehøy. Passiviteten gjør at ledigheten sprer seg til andre næringer. 75 pst. av bedriftene på Sørlandet frykter at det blir verre i 2016.

Jeg besøkte en stor entreprenørbedrift forleden, og de sa at det overhodet ikke fantes aktiv motkonjunkturpolitikk på Sørlandet. Kan arbeids- og sosialministeren fortelle Stortinget hvor mange arbeidsplasser som er skapt, og er ministeren tilfreds?

Statsråd Anniken Hauglie [13:29:50]: Det er fortsatt vekst i sysselsettingen i dette landet selv om det ser ut som at representanten tror noe annet – det er faktisk det. Det skapes arbeidsplasser over hele landet, også i de områdene som nå sliter, og det skal vi være glad for. Ja, vi reformerer – det skulle bare mangle. Er det noe vi burde ha gjort for lenge siden, er det nettopp å reformere. Enhver som leser litt i produktivitetskommissjonens innstilling, vil nettopp se at dette er noe man skulle gjort for lenge siden, det er også det regjeringen holder på med.

Som jeg sa i mitt forrige svar, er det fortsatt store sum-

mer som går til regional utvikling, men det som er viktig for hele landet, ikke minst den regionen som representanten er opptatt av, er å ha gode rammebetingelser for bedriftene og en god infrastruktur som sikrer framkommelighet for folk flest og for næringslivet. Det er det vi har bidratt til og sørget for gjennom en historisk satsing på vei og bane – på samferdsel – gjennom kraftfulle tiltakspakker som nå gir bedrifter oppdrag.

Kari Henriksen (A) [13:30:53]: Det er nesten som å sitte i hyggelig lag og synge et vers og refrenget, og så sier vi at nå skal vi synge neste vers, men da sier noen: Nei, nå må vi synge refrenget en gang til. Nå har regjeringa altså sunget dette refrenget i ett og et halvt år, det virker ikke, og det blir ikke bedre av den grunn.

KS Agder har sendt brev til kommunal- og moderniseringsministeren om gryteklare prosjekter over hele Agder – 1,2 mrd. kr totalt. NITO har skrevet brev til Agder-benken og bedt om at dette blir realisert. Andre yrkesgrupper på Sørlandet og Vestlandet ser at det vil komme permitteringer og oppsigelser rundt neste sving. Nødvendig omstillingskompetanse flytter fra landsdelen. Kristiansand kommune anslo ifølge avisa at 24 mill. kr i reduserte inntekter er en effekt av arbeidsledigheten på Agder – det var for en stund siden. Halve Norge og vel så det er altså rammet, og det er ikke nok til at det kan kalles en krise. Hvilke tiltak vil ministeren nå iverksette for å ivareta de behovene som regionen samlet peker på?

Statsråd Anniken Hauglie [13:32:01]: Jeg sa i mitt forrige svar og må igjen gjøre oppmerksom på at det skapes jobber i dette landet. Det er økt sysselsettingsvekst – den er ikke høy, men det er fortsatt sysselsettingsvekst. Penger bevilges, kontrakter inngås, og jobber skapes. Regjeringen har i statsbudsjettet for 2016 bl.a. satt av penger til rehabilitering og vedlikehold av statlige bygg. Det skaper også arbeidsplasser, ikke minst i de områdene som nå sliter. Det kan kanskje være verdt å minne KS om at man har muligheter også i kommunesektoren til å prioritere prosjekter som skaper arbeidsplasser lokalt. De aller fleste kommuner skal også pusse opp og vedlikeholde egne bygg, og de har nå muligheten til å forsere vedlikeholdsarbeidet lokalt slik at man også bidrar til arbeidsplasser. Vi må alle nå bidra i dugnaden ved å sørge for lokal sysselsettingsvekst.

Spørsmål 22

Fredric Holen Bjørdal (A) [13:33:10]: «Mange arbeidstakarar, særleg på Vestlandet, er blitt oppsagde på grunn av regjeringa sin motstand mot å betre permitteringsreglane. Framleis er spørsmålet om finansiering uklart, og det kan sjå ut som regjeringa forsøker å skyve delar av kostnadane med lengre permittering over på dei allereie hardt pressa bedriftene. Arbeidarpartiet har foreslått å redusere arbeidsgjevarane sin egenandel frå 10 til 5 dagar.

Kor ille må situasjonen i arbeidsmarknaden bli før statsråden kan tenkje seg å vurdere dette forslaget?»

Statsråd Anniken Hauglie [13:33:43]: Det er nesten påfallende at Arbeiderpartiets viktigste svar i nærmest enhver debatt er permitteringsreglene.

Permitteringer kan være et riktig grep dersom vi snakker om kortsiktig markedssvikt. Dersom det er en varig endring, kan det derimot være en dårlig løsning for den ansatte.

Når en utformer permitteringsordningen, må en balansere forskjellige hensyn: På den ene side skal ordningen bidra til at arbeidskraften i samfunnet utnyttes effektivt i form av rask overgang til annet arbeid. På den annen side skal ordningen bære bedriftenes lønnsforpliktelser ved uforutsett mangel på arbeid ved at det offentlige dekker trygdeutgifter. En egenandel som motiverer bedriftene til en adferd som er i tråd med det som er fornuftig sett fra samfunnets side, er således viktig.

Permitteringsordningens egenandel er arbeidsgiverperioden. Permitteringsregelverket må tilpasses den aktuelle økonomiske situasjonen. Det spesielle i den situasjonen vi nå står ovenfor, er de åpenbare behovene for omstillinger i næringslivet. Lavere vekst fra aktiviteter knyttet til olje er en varig, strukturell endring, utover en rimelig lengde på permitteringsperiodene. Svaret på utfordringen kan dermed ikke være kortsiktige tiltak eller tiltak som har den bivirkning at nødvendige omstillinger hemmes.

I det nye permitteringsregelverket som regjeringen vil presentere i revidert budsjett, foreslår vi å øke maksimal varighet på permitteringen til 52 uker og å innføre en ny arbeidsgiverbetaling på fem dager etter 30 uker med dagpenger. Endringene vil gi bedriftene lengre omstillingstid ved driftsstans, samtidig som bedriftene får et insitament til å vurdere realismen i muligheten for å få ny aktivitet innenfor samlet permitteringsperiode.

Det er gode grunner til å la regelverket variere med den økonomiske situasjonen. Regjeringen gjorde endringer i permitteringsregelverket sist sommer og har altså varslet nye endringer i revidert budsjett på bakgrunn av partenes krav i forbindelse med lønnsoppgjøret nå i vår. Det er ikke ledighetsnivået i seg selv som bør være avgjørende for permitteringsregelverket, men forventningen til hvor varig etterspørselsnedgangen vil bli.

Fredric Holen Bjørdal (A) [13:36:13]: Nok ein gong gjentek statsråden denne kritikken mot Arbeidarpartiet sitt engasjement for permitteringsreglane og ein påstand om at vi ikkje forstår dei langsiktige omstillingsutfordringane. Eg synest det er ein type retorikk som treff dårleg når det kjem frå ei regjering som ikkje forstår at ein må sjå utfordringane på kort og lang sikt i samanheng. Det er bra at nokon av oss er opptekne av permitteringsreglane, for det har vore heilt nødvendig å presse regjeringa til å snu ikkje ein, men to gonger for å få eit permitteringsregelverk som er nokolunde tilpassa situasjonen. Det viktigaste motargumentet til regjeringa mot permittering er at det skal gje ein såkalla innlåsingseffekt, at det difor skal vere betre å bli oppsagt enn å bli permittert. Men når vi veit at ni av ti per-

mitterte kjem tilbake i jobb, 80 pst. til same arbeidsplass, hadde det vore interessant å høyre om statsråden er i stand til å dokumentere denne såkalla innlåsingseffekten.

Statsråd Anniken Hauglie [13:37:14]: Ja, historiske tall er at åtte av ti kommer tilbake igjen i den jobben de hadde. Spørsmålet er jo hvordan det vil bli nå, når vi ser at ledigheten øker i den sektoren som selv sier at mange av de ledige ikke kan vente å komme tilbake igjen, fordi man skal varig ned pga. kostnadsnivået i bransjen. Det betyr at de som da mister jobben, må finne seg nye muligheter i nye bedrifter, og kanskje også i ny bransje. Det er det regjeringen har vært opptatt av, å sikre en balanse i hensynene mellom ja, bedriftenes behov for å beholde kompetanse, men også andre bedrifters behov for tilsvarende kompetanse og det omstillingsbehovet som vi ser rundt oss i samfunnet nå. Vi mener vi har funnet en rimelig balanse i de forslagene som vi nå foreslår for Stortinget.

Det aller viktigste er at vi sikrer trygge jobber og nye jobber til dem som mister jobben, og det er det vi legger til rette for gjennom et offensivt statsbudsjett og tiltakspakke.

Fredric Holen Bjørdal (A) [13:38:14]: Når elleve arbeidspartirepresentantar frå Vestlandet i denne spørjetimen utfordrar regjeringa på sysselsetjing, er det med eit ganske urovekkjande arbeidsløysetal som bakteppe. Eit eksempel er 4 400 varsel om permittering eller oppseiingar berre i mars månad. Når mantraet framleis er skatteutt, kombinert med klaging og kritikk av Arbeidarpartiet for å sleppe fokus på eigen manglande politikk, synest eg det vitnar om ei regjering som har mista kontrollen på den aukande arbeidsløysa. I fleire svar i dag har statsråden trekt fram den såkalla tiltakspakka til regjeringa, utan å nemne at pakka er fullstendig avslørt av Stavanger Aftenblad som ein bløff, så i anstendigheitas namn bør ein kanskje la vere å trekkje ho fram fleire gonger som eit saliggjerande tiltak.

Vil statsråden no ta alvoret inn over seg og i revidert budsjett begynne å bruke finanspolitikken til å få bukt med arbeidsløysa, eller er håpet framleis at høgredesideologiske ønskjedraummar om at marknaden skal ordne opp, skal gå i oppfylling?

Statsråd Anniken Hauglie [13:39:18]: Det er fascinerende å registrere hvordan representanten bekymrer seg over noen dagers lønnsplikt for bedrifter, samtidig som han uten blygsel ønsker å sende en skatteregning til de samme bedriftene på over 10 mrd. kr. Det siste bedriftene nå trenger, er jo den politikken, for å si det forsiktig.

Ja, det er fortsatt varsel om permitteringer. Av erfaring vet vi at mange av varslene blir det heldigvis ikke noe av, men fortsatt ser vi at situasjonen er krevende, og den kommer til å være krevende utover i 2016, før prognosene tilsier at vi kommer til å se økte muligheter i 2017.

Jeg tror vel også kanskje – om jeg kan få tillate meg å si det fra denne talerstolen – at representanten Bjørdal nok muligens er den eneste som nå mener at budsjettet ikke er ekspansivt. De fleste vil mene at budsjettet er ekspansivt, og at det også er noe av grunnen til at vi klarer å håndtere den vanskelige situasjonen som vi nå står overfor.

Spørsmål 23

Geir Pollestad (Sp) [13:40:26]: «Økte målpriser har vært en sentral del av de to siste jordbruksoppgjør.

Hvordan vil resultatet av forhandlinger om internasjonale avtaler kunne påvirke muligheten til å øke målprisene i kommende jordbruksoppgjør?»

Statsråd Jon Georg Dale [13:40:44]: Det norske jordbruket er på mange måtar i konkurranse med omverda. Importen av landbruksvarer har auka. Slik har det vore i mange år. Prisskilnaden på råvarer i jordbruket mellom Noreg og omverda har også auka dei siste åra, t.d. på meierivarer der prisane i EU no er på eit lågt nivå. Det er naudsynt at prisendringane på jordbruksvarer ikkje utviklar seg på ein måte som svekkjer konkurransekrafta til norsk jordbruk og matindustri. Då vil vi tape marknadsdelar. Grunnlaget for eit omfattande norsk jordbruk og bruk av areal over heile landet vil reduserast om dette skjer. Det gjeld både varer vi har målprisar på, og andre varer, som no utgjør om lag 40 pst. av marknadsinntektene i jordbruket.

Eg vil peike på, som også representanten Pollestad beskriver, at auka målprisar var ein heilt sentral del av ramma i dei to siste jordbruksoppgjora, men likevel var auken i realverdi under halvparten av gjennomsnittet under førre regjering. Det er fordi denne regjeringa tek prisutfordringa på alvor.

Noreg sine WTO-forpliktingar inneber at vi ikkje kan ha meir enn vel 11,4 mrd. kr i handelsvridande stønad, såkalla gul boks. For Noreg utgjør målprisane ein stor del av denne stønaden. For 2014 har Noreg rapportert støtte frå gul boks på 9,8 mrd. kr til WTO, det vil seie at handlingsrommet oppover er om lag 1,7 mrd. kr under bindinga om ein ikkje skal overskride denne føringa. Vi har anslått at gul stønad vil auke monaleg i 2015, bl.a. på grunn av stor kornproduksjon. Det ligg ikkje an til at bindinga vil verte endra dei næraste åra.

Noreg tek del i fleire forhandlingar som har auka handel som mål. Det gjeld m.a. frihandelsavtalar med fleire land og artikkel 19-forhandlingar om auka handel med landbruksvarer med EU. Gjennom EØS-avtalen er Noreg forplikta til kvart anna år å gjennomgå handelen med landbruksvarer med tanke på ei gradvis liberalisering. Regjeringa har likevel som mål å vareta norske interesser best mogeleg. Difor er det ein sentral del av regjeringas landbrukspolitikk å utvikle næringa slik at ho tolerer auka konkurranse over tid. Det vil gje grunnlaget for at vi framleis kan ha ein stor norsk matproduksjon og bruke jordbruksareal over heile landet. Eg trur på å styre utviklinga, framfor å verte styrt av ho. Difor har denne regjeringa prioritert auka konkurransekraft i landbruket. Det er det viktigaste bidraget vi kan gje i den verda vi lever i.

Geir Pollestad (Sp) [13:43:26]: I de to årene der Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre har stått bak landbrukspolitikken, har det vært en veldig liten økning i budsjettmidlene til norsk matproduksjon, 45 mill. kr, men en har brukt bortimot 800 mill. kr i økte målpriser. Så er det jo slik at ting henger sammen i ulike

varianter, og det handlingsrommet som man her har brukt, er delvis et handlingsrom som er skapt av det såkalte oste-tollvedtaket, som Fremskrittspartiet var imot, men som en nå baserer politikken sin på. Så mitt spørsmål er: Hvordan vurderer en det som nå skjer med artikkel 19? Er det slik at regjeringen i framtidige oppgjør i større grad vil vektlegge å bruke budsjettmidler for å øke norsk matproduksjon og for å nå de målene som Stortinget har satt for norsk matproduksjon?

Statsråd Jon Georg Dale [13:44:29]: Det er heilt rett at denne regjeringa har prøvd å bidra til å få auka konkurransekrafta i jordbruket framfor budsjettstøtte over statsbudsjettet, og det gjev ei meir marknadsretta næring. Det er eg tilhengjar av. Samtidig er det slik at jordbruket no har fremja eit krav for 2017. Dei forhandlingane skal staten inn i, staten skal gje sitt tilbod 4. mai. Eg vil vente med omsyn til vidare posisjonar til vi faktisk sit i forhandlingsrommet når det gjeld desse spørsmåla.

Geir Pollestad (Sp) [13:45:07]: Jeg hadde kanskje ikke de store forventningene om å få en utgreiing om statens tilbud. Jeg minner om de klare forventningene som Stortinget har til norsk matproduksjon.

Så er det sånn at landbrukspolitikken og norsk matproduksjon er avhengig av andre vilkår som ikke ligger direkte under landbruksministerens konstitusjonelle ansvarsområde. Et eksempel er rovdyrpolitikken, der vi har fått en ulvemelding der landbruksinteressene er fraværende. Min frykt er at landbruksministerens fotavtrykk heller ikke er

til stede i den prosessen som pågår rundt artikkel 19-forhandlingene.

Vil statsråden være på ballen for å sørge for at en får artikkel 19-forhandlinger som ender med at regjeringen i framtida også kan bruke sitt viktigste grep, nemlig målprisen?

Statsråd Jon Georg Dale [13:46:10]: Regjeringa vil vareta Noregs interesser, og eg er ein del av den regjeringa som gjer det. Dei forhandlingane pågår, og resultatet vil verte førelagt Stortinget dersom vi oppnår eit nytt forhandlingsresultat.

Eg er veldig glad for at representanten understrekar kor viktig jordbrukspolitikken har vore for Stortinget. Difor kan vi også bruke litt tid på å glede oss over at inntektsveksten dei to siste åra har vore 15 pst. i jordbrukssektoren, noko som er betydeleg meir enn i alle andre sektorar, og at sjølvforsyningsgraden går opp under denne regjeringa. Så politikken fungerer anten Senterpartiet likar det eller ei.

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [13:47:00]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.47.
